

Budsjett 2016 Økonomiplan 2016 - 2019

Rana kommune

RANA KOMMUNE

Kommunestyrets vedtak
14.desember 2015

SAKSPROTOKOLL - KOMMUNESTYRET - 14.12.2015 - SAK 121/15

Behandling:

Linda Eide(AP) presenterte innstilling fra formannskapet(felles budsjettforslag fra AP, SV, Rødt og KrF).

Årsbudsjett 2016 Økonomiplan 2016-2019

Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

I . Drift:

1. Hjemmetjenesten styrkes for 2016 med 5.7 millioner kroner.
2. Generelt nedtrekk på lærerstillinger for 2016 reduseres med 5 millioner kroner
3. Nedtrekk på barnehageplasser 2016 reduseres med 2 mill. kroner

Inndekning: Disposisjonsfondet 11.0 mill.

Eiendomsskatt bunnfradrag 1.7 mill.

II. Andre endringer:

Bevilgninger:

Kunnskapsparken Helgeland styrkes med 0,1 mill.

Inndekning: Næringsfondet

Endringer drift:

Foreningen Termik styrkes med 0,11 mill

Frivillighetssentralen styrkes med 0,25mill

Bevilgninger til lag og foreninger kultur styrkes med 0,5 mill

Bevilgninger lag og foreninger park/idrett styrkes med 0,5 mill

Partnerskapsavtaler styrkes med 0,5 mill

Gatelys styrkes med 0,5 mill

SUM: 2.36

Inndekning:

Bunnfradrag eiendomsskatt reduseres fra 0.5 mill til 0.3 mill kroner.

Sum 4.07 mill

$1.7 + 2.36 = 4.06$

Parkeringsavgift:

Prøveordningen med gratis parkering i sentrum gjøres permanent. Parkering på andre ukedager økes for å kompensere inntektstapet av fri parkering på lørdager.

Fellesforslag AP, KrF og Rødt:

Bevilgninger

Bevilgning til Rana Utviklingsselskap styrkes med 1. mill kroner.

Fellesforslag AP, SV, Rødt og KrF:

Sak 113/15: Evaluering av økonomiske konsekvenser av gratis parkering på lørdager:

Prøveordningen med gratis parkering i sentrum gjøres permanent. Parkering på andre ukedager økes for å kompensere inntektstapet av fri parkering lørdager. Parkeringsavgiften økes fra kr. 18.- - kr. 20.- per time.

Espen Haaland (H) presenterte budsjettforslaget fra Høyre og FrP

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan vedtas med følgende endringer:

Vedlikehold vei 7.000.000

Vedlikehold bygg 2.000.000

Tilskudd Stålhallen/ ishall 600.000

Økning bunnfradrag eiendomsskatt med 100.000 2.000.000

Etablering KF bygg. 600.000

Omsorgsavdelingen, sykehjem 3.600.000

Hverdagsrehabilitering 1.000.000

Termik 100.000

Kulturskolen 500.000

Skole, tidlig innsats 4.000.000

Barnevern 1.000.000

PPT 500.000

Barnehage 3.000.000

Gatelys 500.000

Lørdagsparkering 800.000

Frivillighetssentralen 250.000

Kunnskapsparken Helgeland 100.000

Kirkelig fellesråd 500.000

Samlet budsjett regulering 2016 28.050.000

Inndekning:

Outsourcing av renhold 8.000.000

Outsourcing IKT 3.000.000

Outsourcing lønn 1.000.000

Etablering KF bygg 17.000.000

Samlet inndekning 29.000.000

Økning NDR 950.000

Tilskudd Rana Utviklingsselskap 1.000.000

Verbalforslag (H/FrP):

Det er ikke ønskelig å endre skolestruktur gjennom budsjett- og økonomiplanarbeidet.

Rådmannen har fått mandat til å fremme sak som skal utrede en helhetlig plan i løpet av 2016. Denne forventes å gi kommunestyret et godt grunnlag for valg av fremtidig skolestruktur.

Nytt tak i Ranahallen legges inn i investeringsbudsjettet for 2016.

Rana kommune avsetter nødvendig areal til hundepark.

Opparbeidelse av ny møteplass/gågate-park innarbeides i investeringsbudsjettet. Det tilrettelegges for en ny stor sentrumsnær barnehage.

Rådmannen prioriterer innenfor vedtatte rammer kr 10 millioner til veivedlikehold, slik at vedlikeholdsetterslepet på vei reduseres.

Administrasjonen tilrettelegger for konkurranseutsetting AV ANDRE OMRÅDER SOM EIGNER SEG FOR DETTE.

Karl Hans Rønning(SP) presentert forslag til budsjett/økonomiplan Rana kommune 2016-2019 fra Rana Senterparti

I budsjett/økonomiplan vil Rana Senterparti skjerme skole, barnehage og omsorg for nedskjæringer.

Skole	kr 11,000 mill
Barnehage	kr 4,000 mill
Omsorg	kr 8,000 mill

Økning tilskudd (Termik, Kunnskapsparken og Frivillighetssentralen)	kr 0,5 mill
---	-------------

Kultur (lag og foreninger og partnerskapsavtaler)	kr 1,0 mill
--	-------------

Økning DRIFTSBUDSJETT	kr 24.500 mill
-----------------------	----------------

Inndekning:

Opprettelse av KF Bygg kr. 17.000.000	
50 prosent i 2016	kr 8,500 mill
Reduksjon bunnfradrag eiendomsskatt (300.000 kr)	kr. 4,000 mill
Netto driftsresultat (NDR) reduseres	kr. 10,500 mill

Verbale forslag fra Rana Senterparti til budsjett Rana kommune 2015:

- Rana kommunestyre ønsker at det utredes muligheten for oppretting av kommunalt mottak for asylsøkere. Flyktningeproblematikken er og vil i lang tid framover være et nasjonalt og kommunalt ansvar. I denne situasjon bør det vurderes å opprette et kommunalt asylmottak.
- Rana kommunestyre stiller spørsmål ved økningene i betalingssatsene til hjemmehjelp/praktisk bistand, som er uforholdsmessig store i forhold til inntektsnivå og konsumprisindeksen. Kommunestyret foreslår ei økning på alle tjenester på 2,7 prosent for 2016.
- Rana kommunestyre foreslår å selge ledige boligtomter i Utskarpen og Dalsgrenda til kr. 50.000 per stykk.
- Rana kommunestyre foreslår at rådmannen ser på organiseringen av de ulike tjenestene i helse og sosial-avdelingen.
- Rana Senterparti vil være med på å diskutere ungdomsskolestruktur i henhold til Kaupang-rapporten, men vil allerede nå signalisere at vi synes det ikke er noen god ide å velge å flytte elever fra Gruben ungdomsskole til Mo ungdomsskole. Kommunestyret ønsker ei ny ungdomsskole på Gruben. Dette vil vi å komme tilbake til når en framtidig skolestruktur skal diskuteres.
- Rana kommunestyre foreslår å tilføre disposisjonsfondet det resterende av avsetninger til utvikling av flyplass.

Mats Hansen(V) presenterte Venstre sitt budsjettforslag:

Budsjett 2016	Tall i 1000
Skole:	
Opprettholde SFO på sommeren	500
Barnehage:	
Opprettholde barnehageplasser	3000
Omsorgsavdelingen	
Styrking av omsorgstjenesten for å følge opp omsorgstrappa	8000
Punkt 22:	
Frivilligsentralen	250
Termik	110
Kunnskapsparken	100
Kultur	
Fjerne foreslått kutt	1043
Teknisk	
Beholde gatebelysning	500
Bydrift - tilskudd lag og foreninger	400
Gratis parkering på lørdager	800
Sentrale støttetjenester	
Beholde åpningstider Servicetorget	250
Kirkelig Fellesråd	
Fjerne foreslått kutt	521
Inndekning	
Effektivisering renhold	-8000
Arealoptimalisering bygg	-8500
Økning NDR	1026
Sum endringer	0
Investeringer:	
Økning Trafikksikkerhetstiltak til 5 mill (Fra disp.fond)	1250

Verbalforslag budsjett 2016 Rana kommune (V)

Kommunestyret ber rådmannen fremme handlingsplanen for gang- og sykkelveier til politisk behandling så snart som mulig.

Kultur: Kommunestyret ber rådmannen inkludere kulturbasert næringsutvikling i kulturplanen som kommer til politisk behandling i 2016, og vurdere om næringsfondet kan benyttes til kulturbasert næringsutvikling.

Verbalforslag fra AP/SV/KRF/RØDT

Kommunens eiendommer:

Kommunestyret ber rådmannen om å legge fram en sak med oversikt over hva Rana kommune eier og leier av bygningsmasse. Best mulig bruk av kommunens eide og leide arealer er målet med dette arbeidet. Rådmannen bes også om å utrede salg av kommunal eiendom som man ikke har eget behov, for å bygge opp et fond som kan brukes til å øke egenkapitalen i framtidige investeringer. Kommunale bygg kan ikke leies ut eller selges til skoleformål.

Ny stor kommunal sentrumsnær barnehage:

Rådmannen bes utrede lokalisering og bygging av ny stor sentrumsnær kommunal barnehage slik at Rana kan oppnå full barnehagedekning med 2 opptak i året.

Økonomisk perspektivanalyse:

Rådmannen bes om å framlegge en økonomisk perspektivanalyse som viser befolkningsutvikling, gjeldsgrads, nedbetalingsplan og egenkapitalsituasjon for kommunen i et 40 års perspektiv.

Utredning ungdomsskoler:

Rådmannen bes utrede å bygge ny ungdomsskole på Gruben samt selge Mo U eller benytte det til annet formål

Kulturhus:

Rådmannen bes om å planlegge et kulturkvartal bestående av Nordland teater, dagens kino og Mo samfunnshus. Dette må skje i flere byggetrinn over tid. Første trinn blir å bygge om Mo samfunnshus til møte, øvings- og konsertlokaler for lag og foreninger. Kulturkvartalet skal bygges ut og drives i kommunal regi.

Brukermedvirkning kulturkvartalet:

Rådmannen bes om å fremme en sak om et bredt sammensatt utvalg som skal arbeide fram forslag til hvordan det framtidige kulturkvartalet skal være. I utvalget skal både frivillige lag og foreninger, samt det profesjonelle kulturlivet inviteres til å delta. Det oppnevnes 2 representanter med vara fra politisk nivå til dette utvalget.

Lærings-lab:

Rådmannen bes om å utrede innføring av «lærings-lab» etter modell fra Selfors barneskole, ved de andre skolene i Rana.

«Seire-prosjektet»

Rådmannen bes om å vurdere «seire»-prosjektet som Gruben barneskole har og om dette kan være et prosjekt for flere skoler i Rana.

SFO

Rådmannen bes om å gjennomgå SFO-tilbudet, både når det gjelder innhold, åpningstider og pris.

Frisklivsentralen

Rådmannen bes fremme en sak om opprettelse av en frisklivsentral. Følgende samarbeidspartnere inviteres til å delta:

- Nabokommunene
- Frivillige lag og organisasjoner
- Helgelandssykehuset
- Nordland Fylkeskommune

Bosetting og integrering av flyktninger

Rådmannen bes om å utarbeide et forslag til handlingsplan for bosetting og integrering av flyktninger.

Innvandrerråd:

Rådmannen bes utrede og hente erfaringer fra andre kommuner om innvandrerråd, og fremme en sak om etablering av innvandrerråd i Rana kommune.

Boligbygging:

Kommunestyret ber rådmannen fremme en sak til politisk behandling om bygging av flere kommunale boliger i tråd med boligsosial handlingsplan for å sikre rimelige boenheter for unge, enslige og bosetting av flyktninger. Ingen skal være bostedsløse. Det søkes samarbeid med Husbanken for å gjennomføre planen.

Innkjøp av offentlige tjenester

Rådmannen bes om å utrede nytt reglement for kommunen når det gjelder offentlige anbud. Det vises i denne forbindelse til Skiens modellen, Telemarksmodellen og seriøsitetskrav i bygg- og anleggskontrakter som er utarbeidet av Fellesforbundet, Byggenæringens Landsforening (BNL), Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) og Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi)

Verbalforslag fra Rødt:

Kommunestyret ber rådmannen, som del av budsjettarbeidet, legge fram oversikt over driftsnødvendig vedlikehold og vedlikeholdsetterlepet på kommunens veier, anlegg og bygninger.

Verbalforslaget fra SV:

Rådmannen bes utrede å gå over til en annen type strøsand som er antatt å skape mindre svevestøv. I 2017 evalueres det om dette kan være et varig tiltak for å redusere mengde svevestøv.

Votering:

Det ble gjort en positiv votering over helhetlig budsjett forslag:

- Fellesforslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk venstreparti, Rødt og Kristelig folkeparti ble tatt til votering. Forslaget fikk 22 stemmer (AP, SV, R og KrF).
- Fellesforslag fra Høyre og Fremskrittspartiet ble tatt opp til votering. Forslaget fikk 9 (H, FrP) stemmer.
- Forslag fra Senterpartiet ble tatt opp til votering. Forslag fikk 4 stemmer (SP).
- Forslag fra Venstre ble tatt opp til votering. Forslag fikk 1 (V) stemme.

Fellesforslaget fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk venstreparti, Rødt og Kristelig folkeparti ble dermed vedtatt.

Det ble votert over fellesforslaget fra AP, KrF og Rødt:

Bevilgning til Rana Utviklingsselskap styrkes med 1. mill kroner.

Forsaget ble vedtatt med 29 (AP, KrF, R, SV, H, FrP) mot 7 (SP, V) stemmer.

Det ble votert over Fellesforslag AP, SV, Rødt og KrF:

Angående evaluering av økonomiske konsekvenser at gratis parkering på lørdager....

Forslaget ble vedtatt med 22 (AP, SV, R, KrF) mot 14 (H, FRP, SP, V) stemmer.

Det ble votert over verbalforslagene:

Det ble votert over fellesforslagene fra AP/SV/KrF/R

- Kommunens eiendommer - Vedtatt med 22 (AP, SV, KrF og R) mot 14 (H, SP, FrP og V) stemmer.
- Ny stor kommunal sentrumsnær barnehage. - Vedtatt med 22 (AP, SV, KrF og R) mot 14 (H, SP, FrP og V) stemmer.
- Økonomisk perspektivanalyse. - Vedtatt med 32 (AP, SV, KrF, H, FrP, V og R) mot 4 (SP) stemmer.
- Utredning ungdomsskoler. - Vedtatt med 22 (AP, SV, KrF og R) mot 14 (H, SP, FrP og V) stemmer.
- Kulturhus. - Vedtatt med 22 (AP, SV, KrF og R) mot 14 (H, SP, FrP og V) stemmer.
- Brukermedvirkning kulturkvartalet. - Vedtatt med 22 (AP, SV, KrF og R) mot 14 (H, SP, FrP og V) stemmer.
- Lærings-lab. - Enstemmig vedtatt (36-0).
- «Seire-prosjektet». Enstemmig vedtatt (36-0).
- SFO. - Enstemmig vedtatt (36-0).
- Frisklivsentralen. - Vedtatt med 32 (AP, SV, KrF, H, FrP, V og R) mot 4 (SP) stemmer.
- Bosetting og integrering av flyktninger. Enstemmig vedtatt (36-0).
- Innvanderråd. - Vedtatt med 33 (AP, SV, KrF, H, SP, V og R) mot 3 (FrP) stemmer.
- Boligbygging. Vedtatt med 26 (AP, SV, KrF, R og SP) mot 10 (H, V, FrP) stemmer.
- Innkjøp av offentlige tjenester. Enstemmig vedtatt (36-0).

Det ble votert over verbalforslagene fra Høyre og Fremskrittspartiet:

- Det er ikke ønskelig å endre skolestruktur gjennom budsjett- og økonomiplan arbeidet. Rådmannen har fått mandat til å fremme sak som skal utrede en helhetlig plan i løpet av 2016. Denne forventes å gi kommunestyret et godt grunnlag for valg av fremtidig skolestruktur. Enstemmig vedtatt (36-0).
- Nytt tak i Ranahallen legges inn i investeringsbudsjettet for 2016.
 - Det ble enstemmig(36-0) vedtatt å sende forslaget til formannskapet for utredning og behandling.
- Rana kommune avsetter nødvendig areal til hundepark. Enstemmig vedtatt (36-0).
- Opparbeidelse av ny møteplass/gågate-park innarbeides i investeringsbudsjettet. Enstemmig vedtatt (36-0).
- Det tilrettelegges for en ny stor sentrumsnær barnehage. Falt med 14 (H, V, SP, FrP) mot 22 (AP, SV, KrF og R) stemmer.
- Rådmannen prioriterer innenfor vedtatte rammer kr 10 millioner til veivedlikehold, slik at vedlikeholdsetterslepet på vei reduseres. Falt med 13 (H, FrP, SP) mot 23 (AP, SV, KrF, R og V) stemmer.
- Administrasjonen tilrettelegger for konkurranseutsetting av andre områder som egner seg for dette. Falt med 14 (H, FrP, SP og V) mot 22 (AP, SV, KrF og R) stemmer.

Det ble så votert over verbalforslagene fra Venstre:

- Kommunestyret ber rådmannen fremme handlingsplanen for gang- og sykkelveier til politisk behandling så snart som mulig. – Enstemmig vedtatt (36-0).
- **Kultur:** Kommunestyret ber rådmannen inkludere kulturbasert næringsutvikling i kulturplanen som kommer til politisk behandling i 2016, og vurdere om næringsfondet kan

benyttes til kulturbasert næringsutvikling. - Enstemmig vedtatt (36-0).

Det ble votert over verbalforslaget fra Rødt:

Kommunestyret ber rådmannen, som del av budsjettarbeidet, legge fram oversikt over driftsnødvendig vedlikehold og vedlikeholdsetterslepet på kommunens veier, anlegg og bygninger. Enstemmig vedtatt (36-0).

Det ble votert over verbalforslaget fra SV:

Rådmannen bes utrede å gå over til en annen type strøsand som er antatt å skape mindre svevestøv. I 2017 evalueres det om dette kan være et varig tiltak for å redusere mengde svevestøv. Enstemmig vedtatt (36-0) å oversende forslaget til formannskapet for behandling.

Det ble så votert over verbalforslagene fra Senterpartiet:

- Rana kommunestyre ønsker at det utredes muligheten for oppretting av kommunalt mottak for asylsøkere. Flyktningeproblematikken er og vil i lang tid framover være et nasjonalt og kommunalt ansvar. I denne situasjon bør det vurderes å opprette et kommunalt asylmottak. Vedtatt med 27 (AP, SV, R, KrF, SP, V) mot 9 (FrP og H) stemmer.
- Rana kommunestyre stiller spørsmål ved økningene i betalingssatsene til hjemmehjelp/praktisk bistand, som er uforholdsmessig store i forhold til inntektsnivå og konsumprisindeksen. Kommunestyret foreslår ei økning på alle tjenester på 2,7 prosent for 2016. Enstemmig (36-0) vedtatt å sende forslaget over til formannskapet for behandling.
- Rana kommunestyre foreslår å selge ledige boligtomter i Utskarpen og Dalsgrenda til kr. 50.000 per stykk. Enstemmig (36-0) vedtatt å sende forslaget over til formannskapet for behandling.
- Rana kommunestyre foreslår at rådmannen ser på organiseringen av de ulike tjenestene i helse og sosialavdelingen. Falt med 4 stemmer (SP).
- Rana senterparti vil være med på å diskutere ungdomsskolestruktur i henhold til Kaupang-rapporten, men vil allerede nå signalisere at vi synes det ikke er noen god ide å velge å flytte elever fra Gruben ungdomsskole til Mo ungdomsskole. Kommunestyret ønsker ei ny ungdomsskole på Gruben. Dette vil vi å komme tilbake til når en framtidig skolestruktur skal diskuteres. Falt med 4 stemmer (SP).
- Rana kommunestyre foreslår å tilføre disposisjonsfondet det resterende av avsetninger til utvikling av flyplass. Falt med 4 stemmer (SP).

Det ble til slutt gjort en votering over rådmannens budsjett for 2016 og økonomiplan 2016-2019 med endringer i forhold til innstillingen fra formannskapet. Enstemmig vedtatt (36-0).

Vedtak:

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan vedtas med følgende endringer

I. Drift:

- 1) Hjemmetjenesten styrkes for 2016 med 5.7 mill millioner kroner.
- 2) Generelt nedtrekk på lærerstillinger for 2016 reduseres med 5 millioner kroner
- 3) Nedtrekk på barnehageplasser 2016 reduseres med 2 mill. kroner

Inndekning: Disposisjonsfondet 11.0 mill.

Eiendomsskatt bunnfradrag 1.7 mill.

II. Andre endringer:

Bevilgninger:

Kunnskapsparken Helgeland styrkes med 0,1 mill.

Inndekning: Næringsfondet

Endringer drift:

Foreningen Termik styrkes med 0,11 mill

Frivillighetssentralen styrkes med 0,25mill

Bevilgninger til lag og foreninger kultur styrkes med 0,5 mill

Bevilgninger lag og foreninger park/idrett styrkes med 0,5 mill

Partnerskapsavtaler styrkes med 0,5 mill

Gatelys styrkes med 0,5 mill

SUM: 2.36

Inndekning:

Bunnfradrag eiendomsskatt reduseres fra 0.5 mill til 0.3 mill kroner.

Sum 4.07 mill

$1.7 + 2.36 = 4.06$

Prøveordningen med gratis parkering i sentrum gjøres permanent. Parkering på andre ukedager økes for å kompensere inntektstapet av fri parkering lørdager. Parkeringsavgiften økes fra kr. 18.- - kr. 20.- per time.

Bevilgninger

Bevilgning til Rana Utviklingsselskap styrkes med 1. mill kroner.

Inndekning Næringsfondet.

Følgende verbal forslag ble vedtatt:

- **Kommunens eiendommer:** Kommunestyret ber rådmannen om å legge fram en sak med oversikt over hva Rana kommune eier og leier av bygningsmasse. Best mulig bruk av kommunens eide og leide arealer er målet med dette arbeidet. Rådmannen bes også om å utrede salg av kommunal eiendom som man ikke har eget behov, for å bygge opp et fond som kan brukes til å øke egenkapitalen i framtidige investeringer. Kommunale bygg kan ikke leies ut eller selges til skoleformål.
- **Ny stor kommunal sentrumsnær barnehage:** Rådmannen bes utrede lokalisering og bygging av ny stor sentrumsnær kommunal barnehage slik at Rana kan oppnå full

barnehagedekning med 2 opptak i året.

- **Økonomisk perspektivanalyse:** Rådmannen bes om å framlegge en økonomisk perspektivanalyse som viser befolkningsutvikling, gjeldsgrads, nedbetalingsplan og egenkapitalsituasjon for kommunen i et 40 års perspektiv.
- **Utredning ungdomsskoler:** Rådmannen bes utrede bygging av ny ungdomsskole på Gruben samt selge Mo U eller benytte det til annet formål
- **Kulturhus:** Rådmannen bes om å planlegge et kulturkvartal bestående av Nordland teater, dagens kino og Mo samfunnshus. Dette må skje i flere byggetrinn over tid. Første trinn blir å bygge om Mo samfunnshus til møte, øvings- og konsertlokaler for lag og foreninger. Kulturkvartalet skal bygges ut og drives i kommunal regi.
- **Brukermedvirkning kulturkvartalet:** Rådmannen bes om å fremme en sak om et bredt sammensatt utvalg som skal arbeide fram forslag til hvordan det framtidige kulturkvartalet skal være. I utvalget skal både frivillige lag og foreninger, samt det profesjonelle kulturlivet inviteres til å delta. Det oppnevnes 2 representanter med vara fra politisk nivå til dette utvalget.
- **Lærings-lab:** Rådmannen bes om å utrede innføring av «lærings-lab» etter modell fra
- Selfors barneskole, ved de andre skolene i Rana.
- **«Seire-prosjektet»:** Rådmannen bes om å vurdere «seire»-prosjektet som Gruben barneskole har og om dette kan være et prosjekt for flere skoler i Rana.
- **SFO:** Rådmannen bes om å gjennomgå SFO-tilbudet, både når det gjelder innhold, åpningstider og pris.
- **Frisklivsentralen:** Rådmannen bes fremme en sak om opprettelse av en frisklivsentral. Følgende samarbeidspartnere inviteres til å delta:
 - Nabokommunene
 - Frivillige lag og organisasjoner
 - Helgelandssykehuset
 - Nordland Fylkeskommune
- **Bosetting og integrering av flyktninger:** Rådmannen bes om å utarbeide et forslag til handlingsplan for bosetting og integrering av flyktninger.
- **Innvandrerråd:** Rådmannen bes utrede og hente erfaringer fra andre kommuner om innvandrerråd, og fremme en sak om etablering av innvandrerråd i Rana kommune.
- **Boligbygging:** Kommunestyret ber rådmannen fremme en sak til politisk behandling om bygging av flere kommunale boliger i tråd med boligsosial handlingsplan for å sikre rimelige boenheter for unge, enslige og bosetting av flyktninger. Ingen skal være bostedsløse. Det søkes samarbeid med Husbanken for å gjennomføre planen.
- **Innkjøp av offentlige tjenester:** Rådmannen bes om å utrede nytt reglement for kommunen når det gjelder offentlige anbud. Det vises i denne forbindelse til Skiens modellen, Telemarksmodellen og seriøsitetskrav i bygg- og anleggskontrakter som er utarbeidet av Fellesforbundet, Byggenæringens Landsforening.
- (BNL),Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon (KS) og Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi).
- Det er ikke ønskelig å endre skolestruktur gjennom budsjett- og økonomiplanarbeidet.

Rådmannen har fått mandat til å fremme sak som skal utrede en helhetlig plan i løpet av 2016. Denne forventes å gi kommunestyret et godt grunnlag for valg av fremtidig skolestruktur.

- Rana kommune avsetter nødvendig areal til hundepark.
- Opparbeidelse av ny møteplass/gågate-park innarbeides i investeringsbudsjettet.
- Kommunestyret ber rådmannen fremme handlingsplanen for gang- og sykkelveier til politisk behandling så snart som mulig.
- **Kultur:** Kommunestyret ber rådmannen inkludere kulturbasert næringsutvikling i kulturplanen som kommer til politisk behandling i 2016, og vurdere om næringsfondet kan benyttes til kulturbasert næringsutvikling.
- Kommunestyret ber rådmannen, som del av budsjettarbeidet, legge fram oversikt over driftsnødvendig vedlikehold og vedlikeholdsetterslepet på kommunens veier, anlegg og bygninger.
- Rana kommunestyre ønsker at det utredes muligheten for oppretting av kommunalt mottak for asylsøkere. Flyktningeproblematikken er og vil i lang tid framover være et nasjonalt og kommunalt ansvar. I denne situasjon bør det vurderes å opprette et kommunalt asylmottak.

Følgende verbalforslag ble vedtatt oversendt til formannskapet for behandling:

- Nytt tak i Ranahallen legges inn i investeringsbudsjettet for 2016.
- Rådmannen bes utrede å gå over til en annen type strøsand som er antatt å skape mindre svevestøv. I 2017 evalueres det om dette kan være et varig tiltak for å redusere mengde svevestøv.
- Rana kommunestyre stiller spørsmål ved økningene i betalingssatsene til hjemmehjelp/praktisk bistand, som er uforholdsmessig store i forhold til inntektsnivå og konsumprisindeksen. Kommunestyret foreslår ei økning på alle tjenester på 2,7 prosent for 2016
- Rana kommunestyre foreslår å selge ledige boligtomter i Utskarpen og Dalsgrenda til kr. 50.000 per stykk

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK

Årsbudsjett 2016 for Rana kommune vedtas med en inntektsramme på 1 908 595 000 kr.

1. Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 1 337 226 000 kr med slik avdelingsvis fordeling:

Sentrale støttetjenester	92 334 000
Skoleavdelingen.....	253 780 000
PPT.....	8 061 000
Barnehageavdelingen.....	173 324 000
Helse- og sosialavdelingen	218 657 000
NAV kommune	45 639 000
Omsorgsavdelingen	301 754 000
Kulturavdelingen.....	33 623 000
Teknisk avdeling	163 090 000
Kirkelig Fellesråd	15 297 000
Fellesområde drift.....	31 667 000

2. Investeringsbudsjett for 2016 vedtas med en total investeringsramme på 432,8 mill. kr. Samlet låneopptak til finansiering av investeringer vedtas med inntil 220,4 mill. kr fordelt med 119,4 mill. kr i ordinære lån og 101 mill. kr til selvfinansierende prosjekt.
3. Det tas opp 50 mill. kr i startlån i Husbanken.
4. Det kommunale skattøret settes til høyest tillatt sats.
5. Kommunale gebyrer og betalingssatser reguleres pr 1. januar 2016 i henhold til prisstigning i kommunal sektor anslått av Kommunal- og moderniseringsdepartementet til 2,7 prosent for 2016, dersom ikke annet er spesielt nevnt.
6. Foreldrebetalingen i barnehagene øker til 2 655 kr.
7. Søskenmoderasjon i kommunale barnehager endres til lovens minstekrav som for søsken nr. 1 er 30 prosent av foreldrebetalingen. For søsken nr. 2 og utover videreføres lovens minstekrav på 50 prosent. Ikke-kommunale barnehager gis kompensasjon for søskenmoderasjon etter samme prosentsatser.
8. Satser til ikke-kommunale barnehager for 2016 med likebehandlingsgrad på 100 prosent i samsvar med gjeldende regelverk og forskrift:
 - i. Tilskuddsats drift pr. godkjent helplass, barn 0-2 år: 165 372 kr
 - ii. Tilskuddsats drift pr. godkjent helplass, barn 3-6 år: 77 212 kr
 - ii. Kapitaltilskudd pr. godkjent helplass, 0-6 år gis etter nasjonal sats.
 - iv. Tilskudd pr. godkjent plass åpen barnehage gis etter nasjonal sats.
9. Semesteravgiften for kulturskoleundervisning øker til 1 550 kr (1 440 kr).
10. Husleiereguleringer: Gjennomgangsboliger som kommunen eier samt helse-, sosial- og omsorgsboliger reguleres i henhold til Husleieloven dersom ikke annet er avtalt. Leiligheter kjøpt av MOBO settes til samme pris som MOBO fastsetter for tilsvarende leiligheter, med tillegg for dekning av utgifter til indre vedlikehold og strøm.
11. Satser for korttids- og dagplass i institusjon endres fra 147 kr til 150 kr pr døgn og fra 77 til 80 kr pr dag/natt.
12. Mat fra sentralkjøkkenet:

Middag for hjemmeboende på hverdager økes til 68 kr pr. dag. Middag inkludert dessert for hjemmeboende på søndag og helligdager økes til 80 kr pr. dag.

To-retters middag for personer i bosenter økes til 80 kr pr. dag. Frokost/aftens for personer i bosenter økes til 41 kr pr. dag.

13. Gebyr for trygghetsalarm økes i henhold til lønnsvekst, 2,7 prosent. For GSM-alarmer og IP- alarmer tilkommer en ekstra avgift på henholdsvis 50 kr og 30 kr pr. mnd.
14. Betalingssatser for hjemmehjelp/praktisk bistand økes i henhold til tabell (2015 pris i parentes).

<i>Husstandens samlede nettoinntekt før særfradrag</i>	<i>Minstepris og pris pr. time</i>	<i>Makspris pr. mnd.</i>
Under 2G: (180 135 kr)	95 kr pr. time (80 kr)	190 kr (186 kr.)
	<i>Minstepris og pris pr. time for hjelp inntil 7 timer pr. mnd.</i>	<i>Pris for abonnement, hjelp fra 7 timer pr. mnd.</i>
2G til 3G: (180 136 kr til 270 203 kr)	202 kr (156 kr)	1 414 kr (1 092 kr)
		<i>Pris for abonnement, hjelp fra 8 timer pr. mnd.</i>
3G til 4G: (270 204 kr til 360 271 kr)	324 kr (270 kr)	2 268 kr (1 890 kr)
4G til 5G: (360 272 kr til 450 339 kr)	366 kr (339 kr)	2 928 kr (2 373 kr)
		<i>Pris for abonnement, hjelp fra 9 timer pr. mnd.</i>
Over 5G: (450 340 kr)	366 kr (363 kr)	3 294 kr (2 541 kr)

G = Grunnbeløpet i folketrygden. Pr. 1.5.2015 er 1G 90 068 kr (reguleres årlig i mai måned).
Betaling pr. time skal ikke overstige selvkost, som i 2015 er 366 kr pr. time.

15. Parkeringsavgiften holdes uendret.
16. Feie- og tilsynsavgift økes med 10 prosent jf. vedlegg.
17. Avgiften for vann holdes uendret, mens avgiften for avløp økes med 25 prosent jf. vedlegg.
18. Renovasjons- og septikgebyr fastsettes i henhold til vedtak i styret i HAF.
19. Festeavgiften etter Gravferdslovens § 21 for 2016 vedtas slik:
Festeavgift 20 år 1. festeperiode	4 400 (4 160)
Festeavgift 20 år, 21-40 år	5 400 (5 200)
Festeavgift 20 år, 41-60 år	6 400 (6 240)
20. Gebyrendringer innenfor teknisk avdeling økes i henhold til forventet lønnsvekst på 2,7 prosent. For øvrige endringer vises det til vedlegg.
21. Rådmannen gis fullmakt til å bruke inntil 2 mill. kr fra næringsfondet knyttet til arrangementet Arctic Race of Norway.
22. Tilskudd:

<i>Mottaker</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>Reduksjon</i>	<i>Budsjett 2016</i>
Rana utviklingsselskap AS	5 380	-1 080	4 300
Kunnskapsparken Helgeland AS	500	-100	400
Foreningen Termik	549	-110	439
Frivilligsentralen	1 200	-250	950
SUM	7 629	-1 540	6 089

23. Rådmannen gis følgende fullmakter innenfor budsjettets rammer:
- Budsjettreguleringer som følger av sentrale og lokale lønnsoppgjør.
 - Budsjettreguleringer innenfor avdelingenes rammer med utgangspunkt i produksjonssjefenes forslag eller eventuelt andre effektiviseringstiltak.
 - Beslutte oppstart av investeringer finansiert av ubundne kapitalfond, driftsmidler, næringsfond, lån og tomtfond.
 - Fordeling av bevilgning til småinvesteringer innenfor rammen på 10,0 mill. kr.
 - Regulering mellom avdelinger av teknisk art.

Innholdsfortegnelse

Rådmannens forslag til vedtak	1
Sammendrag	5
Innledning	6
Rana-samfunnet fremover	6
Rana kommune fremover	6
Status	8
Handlingsregel bærekraft	8
Økonomisk analyse	8
KOSTRA	9
Drift 2015	10
Demografi.....	11
Forutsetninger	12
Planstrategi	12
Usikre finansinntekter	13
Realkapital.....	13
Handlingsregel bærekraft 2019	13
Frie inntekter	14
Øvrige inntekter.....	16
Befolkningsprognose.....	17
Budsjett og økonomiplan	19
Hovedoversikt drift	19
Investeringer.....	21
Finans	25
Renter og avkastning på aksjer og andeler	26
Omstillingsbehov	30
Økonomiske drivere	30
Rammereduksjoner for avdelingene.....	30
Skoleavdelingen	34
PPT	34
Barnehageavdelingen	38
Helse- og sosialavdelingen.....	40
NAV kommune	43
Omsorgsavdelingen	45
Kulturavdelingen	48
Teknisk avdeling	51
Selvkostområdene	54
Sentrale støttetjenester.....	55
Tilskudd.....	57
Kirkelig Fellesråd	57
Vedlegg	58
Figur- og tabelloversikt	72

Vedlegg

Vedlegg 1. Gebyrregulativ Vann- og Avløp:.....	58
Vedlegg 2. Gebyrregulativ feiing	60
Vedlegg 3. Gebyrregulativ Byplan	61
Vedlegg 4. Gebyrregulativ lokale retningslinjer for graving	62
Vedlegg 5. Budsjettskjema 1A	63
Vedlegg 6. Budsjettskjema 2A	63
Vedlegg 7. Hovedoversikt investering.....	64
Vedlegg 8. Utgiftsutjevning 2016.....	65
Vedlegg 9. KOSTRA nøkkeltall	66
Vedlegg 10. Befolkningsutvikling 1990-2025.....	68
Vedlegg 11. Befolkning plansoner	69
Vedlegg 12. Sysselsatte etter bosted, arbeidssted og næring	69
Vedlegg 13. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2015.....	70
Vedlegg 14. Retningslinjer for rådmannens inv.midler 5 + 5....	71

SAMMENDRAG

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan er et resultat av et arbeid som startet våren 2015 med analyser og forberedelser. I de politiske samlinger i september og oktober er det redegjort for de økonomiske forutsetninger som ligger til grunn for budsjett og økonomiplanen. Kommunal-økonomisk analyse, KOSTRA-analyse og kommunebarometeret er egne dokumenter og bare utdrag av disse analysene gjengis her. For ytterligere informasjon henvises det til de aktuelle analyser, samt utfordringsnotat.

Dette dokumentet inneholder utdrag av de nevnte analyser, samt demografi og andre relevante data som påvirker økonomien fremover.

Rådmannens forslag til budsjett og økonomiplan innebærer prioriteringer som vil føre til reduksjoner i kommunens tjenestetilbud. Det er behov for å styrke økonomien i Rana kommune slik at den blir bærekraftig. Det er et mål for økonomiplanleggingen at kommende generasjoner skal få de samme muligheter til å skape sitt samfunn som det vi har i dag. For å sikre dette arbeidet foreslås det å innføre en handlingsregel for økonomisk bærekraft der gjeldsnivå, driftsresultat og disposisjonsfond er satt inn i en sammenheng.

Vi får en aldrende befolkning fremover. Eldrebølgen vil medføre økt etterspørsel etter omsorgstjenester. Samtidig vil barne- og ungdomskullene holde seg noenlunde stabil. Det samme gjelder personer i yrkesaktiv alder.

For å møte utviklingen må skoledriften tilpasses det elevtallet kommunen har i dag, og vil ha fram mot 2030. Skoleanleggene er dimensjonert for et elevtall tilsvarende 4 700 elever mens vi i dag og fram mot 2030 vil ha noe i overkant av 3 000 elever. Dette medfører at kostnadene til opplæring blir høye og vil være økende så lenge skoledriften spres på mange enheter.

For å møte eldrebølgen må det satses på omstrukturering av omsorgstjenestene ved at det bygges tilbud lenger ned i omsorgstrappa. Det må også satses på velferdsteknologi.

Omsorgstjenestene er i en omstillingsprosess der formålet er å møte disse utfordringene. Denne utviklingen må videreføres og videreutvikles.

Mange av kommunens bygg er av eldre årgang og/eller umoderne. En gjennomgang i 2008 viste at det var et vedlikeholdsetterslep på opptil 1 mrd. kr. Siden da har en del bygg forfalt ytterligere, samtidig er det bygd nye lokaler for en del av virksomheten.

Rana kommune har risikoeksponert driften ved å benytte ekstrainntekter fra kraft (utbytte Helgeland kraft og konsesjonskraftsinntekter) og eiendoms-skatt til drift. I tillegg er pensjonskostnader utsatt, slik at Rana kommune i dag har et samlet premieavvik på 360 millioner kroner. Driftsnivået er ikke tilpasset fremtidige inntekter og uten en reduksjon i driften, vil kommunen komme i økonomisk ubalanse.

Rådmannen forslår derfor vesentlige nedtrekk for hele organisasjonen. Rana kommune har siden 2013 redusert med ca. 100 årsverk og har i dag i overkant av 1 750 årsverk. Til nå har tilskuddene fra kommunen ikke blitt redusert på samme måte som driften. Rådmannen foreslår derfor å redusere tilskuddene.

For driftsavdelingene adresseres et omstillingsbehov for 2016 på 45 mill. kr og for hele økonomiplanperioden på 134 mill. kr. Omstillingsbehovet kan ikke gjennomføres uten at dette får konsekvenser for tjenestene. Det ligger derfor forslag om reduksjon i tjenestetilbudet. Dette er nødvendig for å sørge for en bærekraftig økonomi.

Tabell 1. Fakta om budsjett og økonomiplan 2016- 2019

	2016	2019		2016	2019
Brutto driftsinntekter	-1 909 mill. kr	-1 897 mill. kr	Nto. finans og avdrag i % av bto. driftsinnt.	4,3 %	5,0 %
Omstillingsbehov	-45 mill. kr	-134 mill. kr	Omst.behov i prosent av tjenesteprod.	-3,3 %	-9,9 %
Netto driftsresultat (NDR)	-44 mill. kr	-57 mill. kr	Omstillingsbehov omgjort i årsverk	-57 årsv. 1)	-170 årsv.
Driftsrammer tjenesteproduksjon	1 337 mill. kr	1 277 mill. kr	Netto driftsresultat i prosent av driftsinnt.	2,3 %	3,0 %
Lønnsutgifter	1 002 mill. kr	966 mill. kr	Lønns- og prisstigning 2015 - 2016	2,7 %	
Investeringer (2019 samlet for perioden)	432 mill. kr	1216 mill. kr	Investering i prosent av driftsinntekter	22,7 %	5,6 %
Brutto driftsresultat (BDR)	-70 mill. kr	-95 mill. kr	Antall faste årsverk	1 748	
Disposisjonsfond (akkumulerte tall)	78 mill. kr	159 mill. kr	Netto lånegjeld i prosent av driftsinntekter	72,7 %	86,2 %
Fondsutvikling	510 mill. kr	569 mill. kr			

1) Reduserte årsverk illustrerer omstillingsoppgaven omdefinert i årsverk

INNLEDNING

Rana-samfunnet fremover

Veksten i folketall og verdiskaping er for svak i Rana-regionen for å nå målet i Strategisk næringsplan om 30 000 innbyggere i kommunen i 2030.

På kort og mellomlang sikt er det avgjørende å få gjennomført store private og offentlige investeringer og bidra til å unngå tap av større virksomheter. På lang sikt er de viktigste faktorene at Rana klarer å utløse potensialet i ny lufthavn til næringsutvikling og nye industriableringer som datasenter. Dette for å møte økende markeder globalt for industriprodukter, samt skape vekst i offentlige virksomheter som Helgelandssykehuset.

Rana er spesielt godt rustet til å skape grønn industri med nye miljøteknologiske løsninger, utnytte regionens store vannkraftoverskudd og mineralressurser. Rana kommune kan bygge videre på en av de største industrielle klyngene i Norden knyttet til gjenvinning av materialer og energi.

Det er usikkerhet i arbeidsmarkedet. Den internasjonale nedturen er kommet til oss, samtidig med store reduksjoner i oljeinvesteringene.

I august 2015 hadde Rana 348 ledige, noe som utgjør 2,7 prosent av arbeidsstyrken. I årene fremover har kommunen behov for å rekruttere fremtidig arbeidskraft innen helse, pleie og omsorg samt utdanningssektoren.

Rana kommune fremover

Vi får en aldrende befolkning fremover. Eldrebølgen vil medføre økt etterspørsel etter omsorgstjenester. Samtidig vil barne- og ungdomskullene holde seg noenlunde stabil. Det samme gjelder personer i yrkesaktiv alder.

Det er behov for rasjonalisering av tjenestene i form av mer effektiv drift. Effektiviseringen må resultere i nedgang i antall ansatte. Det er utfordrende å realisere gevinster ved å redusere antall ansatte. Slike prosesser tar ofte lang tid og krever god planlegging.

Ny teknologi sparer ressurser, men samtidig øker ofte krav til formell saksbehandling. Samfunnet stiller også høyere krav/ønsker om generelt større spesialisering og kompetanse.

Når Rana kommune skal effektivisere må det avsettes ressurser til prosjektplanlegging og gjennomføring. Organisasjonen må ha den nødvendige kompetansen både på teknologi og prosjektarbeid. Ofte vil kostnadene ligge til sentrale

enheter, mens innsparingene kan ligge ute i produksjonen. Dette gir utfordringer for gevinstrealisering.

Kommunens helsetjeneste vil i økonomiplanperioden få overført nye oppgaver. Fra 2016 er det bebudet en statlig opptrappingsplan knyttet til rusfeltet. Det er bebudet kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter innen psykiatrien fra 1.1.2017.

Behovet for bosetting og integrering av flyktninger vil øke.

Rana kommunes tjenester er i endring

Utviklingen i samfunnet ser ut til å gå mot høyere og mer bevisste krav til kommunen. Vi merker allerede økte krav til kvalitet, kvalitetssikring og dokumentasjon/sporbarhet. Dette sammen med økte miljøkrav og krav til samfunnsutvikling.

Ansatte krever mer av kommunen og forventer at kommunen skal være en attraktiv arbeidsgiver.

Kommunen kan ikke løse alle problemer som oppstår. Velferdsstaten/det sosiale sikkerhetsnett vil bli utfordret når vi går fra en oljeøkonomi til en økonomi vi ikke helt kjenner.

For å møte fremtiden må kommunen bli bedre på å strukturere og planlegge tjenestene. Rana kommune kan ikke løse oppgaver som andre skal løse (for eksempel staten).

Skoleavdelingens største utfordring, økonomisk og organisatorisk, er en skolestruktur tilpasset en annen tid. En uavklart struktur hemmer forutsigbarhet og ro til å heve kvaliteten på opplæringen. Avdelingen er likevel i positiv utvikling og jobber godt mot tydelige mål. Et stort antall lærere og ledere er under videreutdanning for å ivareta økte krav til kompetanse. Elevundersøkelsen viser at elevene i kommunens skoler har et godt læringsmiljø, og det er bedring i «sluttresultatet» - antall grunnskolepoeng.

Ved hovedopptak for barnehageåret 2015-2016 fikk alle med lovens rettighetskrav tilbud om barnehageplass. Utover dette er 90 barn på venteliste. Demografisk utvikling på fødselstall og store kull med skolebegynnere gir utfordring i forhold til et «korrekt» driftsnivå i bevillingsårene i økonomiplanperioden. For å møte avdelingens krav om rammereduksjon legges det ned plasser i fra august 2016 samt ytterligere plasser i økonomiplanperioden. Ordningen med søskenmoderasjon tilpasses til nasjonalt minimumsnivå.

Helse og sosialavdelingen gjennomførte i 2014 og 2015 en omorganisering hvor strukturen er endret etter tjenestetype. Dette gir en bedre styring, samordning og kvalitet i tjenesteområdene. Tilbakemeldingene fra brukere og instanser i fylke og stat er positiv i forhold til dette.

Omorganiseringen er et viktig grep for å møte økonomiske utfordringer samtidig som nye helseoppgaver overføres til kommunen. Neste fase i samhandlings-reformen er startet og omfatter for kommunene rustjenester og psykisk helsearbeid. Høsten 2015 synliggjøres virkningen av ny barn og familieavdeling med blant annet nye kommunale tiltak, hvor tidlig innsats er i fokus, og det registreres noe lavere ressursbruk samt færre meldinger og fristoverskridelser i barnevernet.

Sett i lys av fremtidens utfordringer, spesielt i forkant av den store eldrevæksten, må det skje en nødvendig omstrukturering av omsorgstjenestene. Tjenesten må dreies fra sykehjem til hjemmetjenester ved at det bygges opp tilbud lenger ned i omsorgstrappa. Det må også satses på velferdsteknologi. I et slikt løp vil man over en periode måtte leve med noe ubalanse, for på sikt å få en god balanse i tjenestekjeden. Utfordringen er også å få nedtrekkene til å passe inn i det løpende driftsopplegget i omstrukturingsfasen. Nedtrekkene, slik de framstår i økonomiplanperioden, gir et forsert løp uten mulighet for en nødvendig og tilstrekkelig oppbygging av de nederste trinnene i omsorgstrappa, og oppleves som utfordrende faglig sett.

Ferdigstilling av strategisk kulturplan må på plass så raskt som mulig. Planen skal stake ut mål og strategier for kulturarbeidet i kommunen og er en

forutsetning for å drive kulturområdet på en god måte. Kulturskolen har forholdsvis lange ventelister på enkelte instrument. Det jobbes med å se på organiseringen av deler av fritidsavdelingen. Biblioteket ønsker lengre åpningstid for å fylle den påkrevde rollen som kulturell møteplass og debattarena. Kinoen jobber med å opprettholde det brede og gode tilbudet de har i dag innenfor reduserte rammer.

Teknisk avdeling har ansvaret for store deler av kommunens infrastruktur (bygg, veger, uteområder, idrettsanlegg, vann og avløp). Avdelingen ivaretar også områder innen samfunnsplanlegging (plan, regulering, miljø og prosjektering). Klimaendringer og ekstremvær er økende utfordringer samt et vedlikeholdsetterslep på nærmere 1 milliard kroner. Sentralt framover er infrastruktur rundt den nye flyplassen.

Støttetjenestene er først og fremst serviceyter til alle enheter i Rana kommune og leverer de gjennomgående tjenestene til organisasjonen og politisk nivå. En vesentlig faktor for effektive tjenester i kommunen er at stordriftsfordeler utnyttes. Utfordringen er å finne graden av standarder i forhold til tilpassede løsninger for den enkelte avdeling/enhet. For å møte framtiden er det avgjørende at Rana kommune har effektive systemer og teknologiske løsninger som støtter dette arbeidet. IKT-systemer vil danne grunnlag for nye måter å dekke befolkningens tjenestebehov, samt å støtte opp effektive interne prosesser i alle kommunens enheter.

STATUS

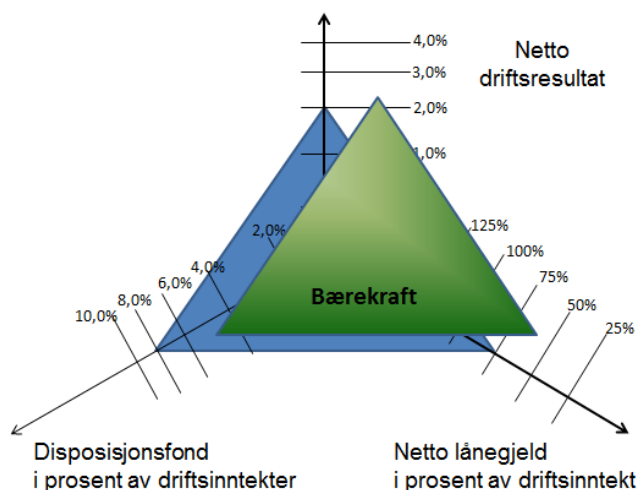
Handlingsregel bærekraft

Når det gjelder regnskapet for 2014 viser dette at vi i handlingsregelen for bærekraft ikke var så langt fra målet. Den økonomiske situasjonen var nesten i likevekt. Disposisjonsfondet var for lite mens netto lånegjeld var innenfor de 75 prosent. Netto driftsresultat (NDR) var større enn målet på 2 prosent.

I og med at disposisjonsfondet økte og netto låneopptak ble redusert, var tendensen en bedring i forhold til handlingsregelen

Figur 1. Handlingsregel bærekraft

	Mål	Rana 2014
Netto driftsresultat	2 %	2,1 %
Disposisjonsfond	8 %	4,1 %
Netto lånegjeld	75 %	56 %

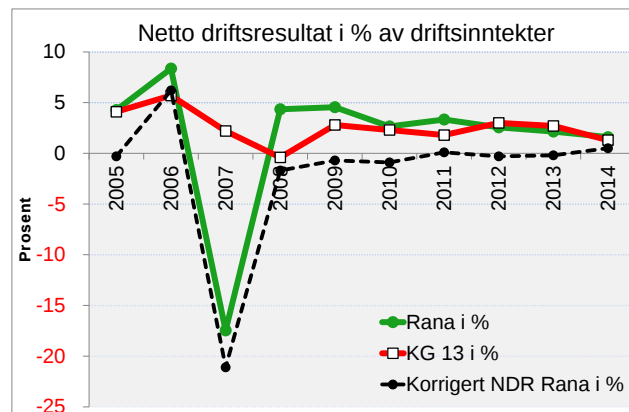

Forholdene mellom parameterne er dynamiske. Når disposisjonsfondet er for lavt og/eller netto lånegjeld for høyt, bør mål for NDR settes høyere enn 2 prosent. Dette for å gjøre det mulig å nå målet om likevekt innenfor en hensiktsmessig tidsramme.

Økonomisk analyse

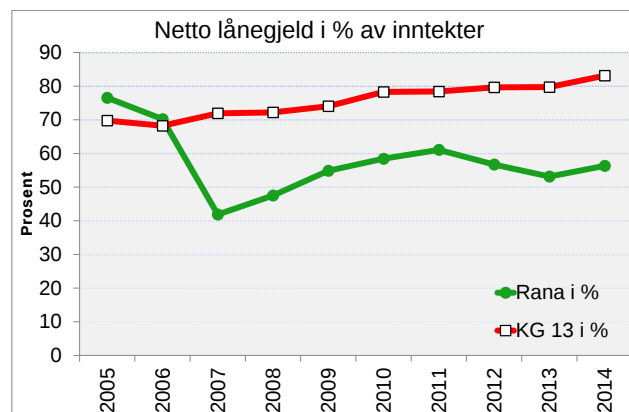
Handlefriheten har bedret seg kraftig etter Terra-saken i 2007, men har de siste 2 år hatt en fallende tendens. Netto driftsresultat ukorrigert gir ikke et godt nok bilde på handlefriheten. Korrigert for premieavvik er netto driftsresultat 8,7 mill. kr eller 0,5 prosent.

Figur 2. Handlefrihet

Netto driftsresultat bør stabiliseres på rundt 3 prosent av driftsinntekter, for å ha buffer til å møte framtidige utfordringer i kommunen. Omsatt til kroner utgjør et netto driftsresultat på 3 prosent ca. 56,5 mill. kr.

Figur 3. Netto lånegjeldsutvikling

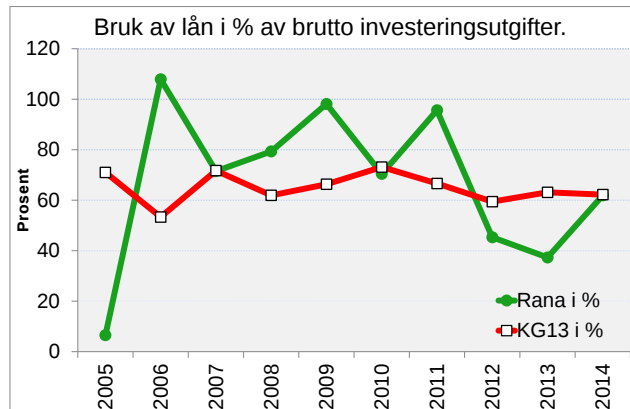

Denne grafen illustrerer lånegjeldsutviklingen i Rana i prosent av sum driftsinntekter sammenlignet med gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Indikatoren viser netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrasket totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlings-lån (som startlån) og ansvarlige lån (utlån av egne midler). Indikatoren omfatter dermed utlån hvis mottatte avdrag skal inntektsføres i investeringsregnskapet, i tillegg til innlån som skal avdras i driftsregnskapet.

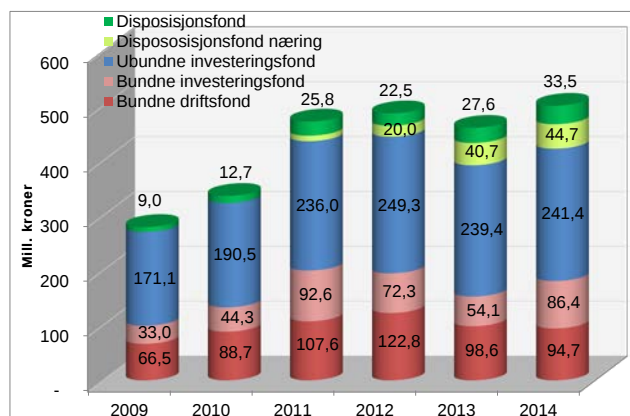
Netto lånegjeld utgjorde 56,3 prosent av brutto driftsinntekter i 2014. Reduksjonen fra 2012 har i all hovedsak sammenheng med økningen i brutto driftsinntekter.

Figur 4. Tilførsel av egenkapital til investeringer

En annen indikator for kommunens gjeldsbelastning er å se på evne til å tilføre egenkapital til investeringene. Et nøkkeltall på dette er bruk av lån i prosent av brutto investeringsutgifter. I perioden 2005 til 2014 har Rana ligget i gjennomsnitt på 67,4 prosent lånefinansiering, mens tallet for KG 13 er 64,9,5 prosent. Lav lånefinansiering i 2012 og 2013 skyldes i hovedsak overføring av investeringsmoms og økt bruk av fondsmidler. For å oppnå en tilfredsstillende tilførsel av egenkapital til investeringene, er tilstrekkelig størrelse på netto driftsresultat avgjørende.

Figur 5. Fond

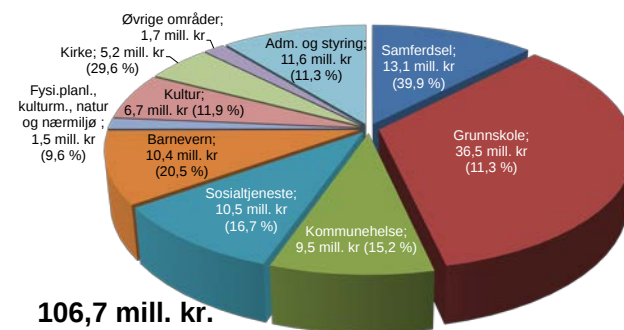

Det har samlet sett vært en god oppbygging av fond, selv om en betydelig del er bundne fond. De ubundne fondene som kan benyttes til drift er betydelig lavere enn for gjennomsnittet i KG 13 (reelt 110 mill. kr lavere). Dette er bekymringsfullt i en større omstillingsprosess. Kommunen bør ha som mål å øke disposisjonsfondet de neste årene ved å forbedre netto driftsresultat.

KOSTRA

KOSTRA tallene viser hvor stor ressursbruken i Rana er sammenlignet med andre kommuner på de ulike sektorene.

Figur 6. Netto driftsutgifter Rana diff. KG 13 (2014)

Nøkkeltallene viser at Rana har høyere inntekter og utgifter i forhold til kommunene i sammenligningsgruppa. I 2014 brukte Rana 106,7 mill. kr mer enn KOSTRA gruppe 13 (KG 13) til tjenesteproduksjon målt i netto driftsutgifter. Rana har dermed et gunstig utgangspunkt for å kunne tilrettelegge for et høyt tjenestetilbud med høy dekningsgrad og tjenester med god kvalitet.

Ofta ligger politiske vedtak bak ulike prioriteringer til ressursbruk. Geografiske, demografiske, sosiale eller samfunnsstrukturelle forhold kan gi store utslag som utløser større eller mindre ressursbruk på enkeltområder.

Rana har en høyere andel av befolkningen over 67 år som medfører større utgiftsbehov til pleie og omsorg. Samfunnsstrukturelle og sosiale forhold har ført til en større andel uføretrygdde, sosialhjelpsmottakere og andel barn med barnevernstiltak. Slike forhold er historisk betinget og er vanskelig å endre på kort sikt.

Til pleie- og omsorg og barnehage bruker Rana mindre ressurser enn gjennomsnittet i KG 13, henholdsvis 10,6 mill. kr og 10,8 mill. kr

Grunnskole er det området Rana avviker mest på. I 2014 brukte Rana 36,5 mill. kr mer til grunnskoleopplæring sammenlignet med gjennomsnittet i KG 13. Nøkkeltallene viser at Rana er blant kommunene som prioriterer grunnskole høyest når ressursbruken sammenlignes. I 2014 brukte Rana 104 789 kr pr. 6-15 åring til grunnskolesektoren, kun Kongsberg og Harstad brukte mer, henholdsvis 105 811 kr og 105 672 kr målt i netto driftsutgifter pr. 6-15 åring.

Bare Ringsaker og Ringerike i KG 13 har mindre elever pr. kommunal skole enn Rana. Gjennomsnittlig er det 203 elever pr. kommunal skole i Rana, til sammenligning har Skedsmo 410 elever. Ser vi på gjennomsnittlig gruppestørrelse 1. til 10. årstrinn, 5. til 7. årstrinn og 8. til 10. årstrinn har Rana lavest gruppestørrelse av samtlige kommuner i KG 13.

Sett i forhold til kr pr. innbygger er samferdsel et område Rana brukte 13,1 mill. kr mer enn KG 13 i 2014. Rana bruker mest av samtlige kommuner i sammenligningsgruppa i netto driftsutgifter eks. avskrivninger pr. innbygger, men noe under snittet i utgifter pr. km. vei og gate. Rana har betydelig flere km vei pr. innbygger enn KG 13.

Ressursbruken til administrasjon, styring og kontroll var 11,6 mill. kr høyere enn KG 13 i 2014. Utgiftene har de siste årene økt blant annet på grunn av kostnader til lisensiering av programvare, innleie av konsulenter og advokater.

Ressursbruken til sosialtjeneste og barnevern er også blant de høyeste i KG 13, henholdsvis 10,5 mill. kr og 10,4 mill. kr høyere enn gjennomsnittet.

Ressursbruken til kommunehelse var 9,5 mill. kr høyere enn KG 13 i 2014. Bare Molde og Asker bruker mer ressurser pr innbygger enn Rana. Mye handler om høyere dekningsgrad på flere områder.

På kultursektoren har Rana høyere utgifter til kulturbygg, i tillegg er Rana vertskommune for regionteater. I 2014 var tilskuddet til Nordland teater 4,4 mill. kr. Samlet ressursbruk var i 2014 6,7 mill. kr høyere enn gjennomsnittet i KG 13.

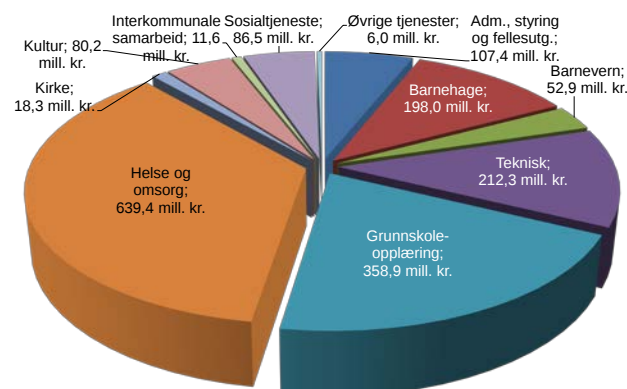
Til kirke brukte Rana 5,2 mill. kr mer enn KG 13 i 2014. Her lå også tilskuddet til Frivilligsentralen.

Brutto driftsutgifter 2014

Rana kommune hadde 1,86 mrd. kr i brutto driftsutgifter i 2014. Summen av utgifter fordelt på utgiftsområder stemmer ikke overens med totale brutto driftsutgifter. Premieavvik og amortisering premieavvik samt fellesutgifter er tatt ut. Dette er gjort for å rendyrke utgiftene til administrasjon og styring. Finansfunksjonene inngår heller ikke i de definerte utgiftsområdene.

Figuren under viser brutto driftsutgifter i 2014 i mill. kr pr sektor etter KOSTRA inndeling på tjenesteområdene.

Figur 7. Brutto driftsutgifter 2014 (mill. kr)

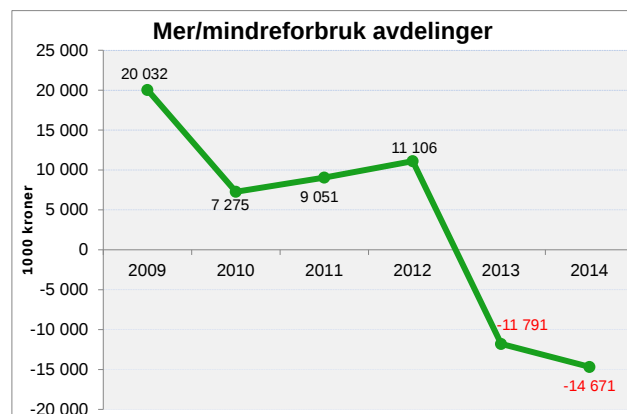

Innenfor Teknisk inngår brutto driftsutgifter til samferdsel, bolig, næring, brann og ulykkes vern, fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø samt vann, avløp og renovasjon.

Drift 2015

For tjenesteproduksjonen ser den negative trenden ut til å fortsette i 2015. I 2014 var merforbruket i avdelingene på 14,7 mill. kr. Resultatet for 2. tertial 2015 peker i retning av at etterslepet på omstillingen øker. Budsjettavviket for 2015 er anslått til å kunne bli i overkant av 20 mill. kr. Et slikt resultat må sees opp mot omstillingsoppgaven i 2015 som var på 29,3 mill. kr med tillegg av etterslep fra 2014, totalt vel 40 mill. kr.

Figur 8. Mer/mindreforbruk avdelinger

Demografi

Tabell 2. Befolkningens bevegelse 2005-2015

År	Folketall INN	Fødte	Døde	Fødsels overskudd	Innflytting	Utflytting	Netto flytting	Netto innenlandsk	Netto utenlandsk	Tilvekst	Folketall UT
2005	25 320	274	221	53	666	686	-20	-61	41	33	25 353
2006	25 355	274	220	54	576	796	-220	-249	29	-166	25 189
2007	25 190	276	239	37	649	781	-132	-197	65	-95	25 095
2008	25 092	275	237	38	792	642	150	-13	163	188	25 280
2009	25 281	291	252	39	666	704	-38	-87	48	1	25 282
2010	25 282	277	209	68	754	616	138	40	98	217	25 499
2011	25 499	276	238	38	780	665	115	-10	125	153	25 652
2012	25 652	281	262	19	817	737	80	-76	156	100	25 752
2013	25 752	260	235	25	846	675	171	-12	183	191	25 943
2014	25 943	249	206	43	778	685	93	-53	146	135	26 078
2015 1)	26 078	139	138	1	366	365	1	-57	58	2	26 080

1) Pr. 2.kvartal 2015

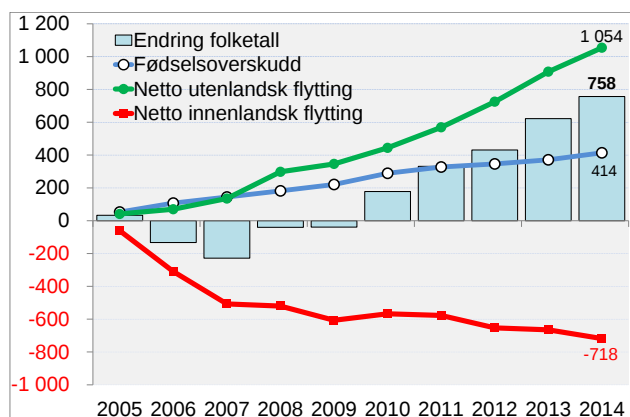
2014 ble nok et år med lavt fødselstall med 249 fødte, som er det laveste siden kommunesammen-
slåingen i 1964. 206 personer døde noe som også
er lavt. Vi må tilbake til 1995 for å finne lavere
antall dødsfall. Fødselsoverskuddet ble på 43
personer.

778 personer flyttet inn til kommunen og 685
personer flyttet ut, noe som ga en netto tilflytting
på 93 personer.

Netto innenlandsk flytting var negativ med -53
personer, som betyr at flere personer flyttet ut av
kommunen enn inn. Netto utenlandsk flytting var
positiv med 145 personer, noe som betyr at det i
stor grad var innvandringen som bidrog til
befolkningsøkningen på 135 personer, en vekst på
0,5 prosent.

Rana har ikke hatt høyere folkemengde siden
1978, da Rana hadde 26 100 innbyggere.

Figur 9. Endringer i befolkningen akkumulert

Figuren over viser befolkningsendringer de siste ti
årene, akkumulerte tall.

Økningen i folkemengden på 758 personer har i
størst grad kommet som følge av tilflytting fra
utlandet. Totalt har netto utenlandsk flytting bidratt
til en befolkningsvekst på 1 054 personer i
perioden. Fødselsoverskuddet har vært på 414
personer, mens netto innenlandsk flytting har vært
negativ på 718 personer.

Veksten på 758 personer gir en befolkningsøkning
på 3 prosent fra 2004, eller en årlig gjennomsnittlig
vekst på 0,3 prosent.

Dette er godt under gjennomsnittlig vekst i landet,
som i samme periode har hatt en årlig gjennom-
snittlig befolkningsvekst på 1,2 prosent.

Tabell 3. Aldersfordelt befolkningsutvikling

Aldersgruppe	2004	2014	Endring
0-5 åringer	1 785	1 723	-62
6-15 åringer	3 587	3 075	-512
16-66 åringer	16 419	17 130	711
67-79 åringer	2 368	2 880	512
80-89 åringer	1 014	1 032	18
90 år og over	147	238	91
	25 320	26 078	758

Det har blitt færre barn og unge i kommunen.
Totalt har aldersgruppen under 16 år blitt redusert
med 574 personer siden 2004. Antall yrkesaktive
har i samme periode økt med 711 personer, mens
aldersgruppen over 67 år har økt med 621
personer.

FORUTSETNINGER

Planstrategi

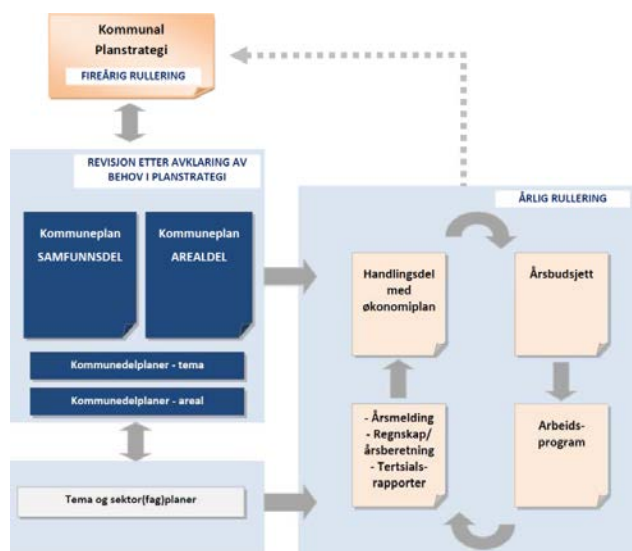
Planlegging i kommunen er fornuftig ut i fra flere forhold, blant annet for å:

- Samordne mål og ressursinnsats i kommunen.
- Få forankret ulike tema i politisk og administrativ ledelse.
- Påvirke framtiden i ønsket retning gjennom langsiktig tenkning.
- Styrke samarbeidet mellom ulike faggrupper og avdelinger.
- Skape legitimitet, felles virkelighetsforståelse og størst mulig enighet om ulike saker.
- Få frem ulike gruppers innsikt gjennom deltakelse og medvirkning.
- Gir muligheter til å skape debatt, engasjere og motivere.

Plan- og styringssystemet i Rana kommune

Som del av planstrategien for 2012-2015 synliggjøres plan- og styringssystemet slik:

Figur 10. Kommunens plan- og styringssystem

Plan og bygningslovens § 10.1:

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en

vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

Organisering av arbeidet med planstrategi 2016-2019 står nå på dagsorden i organisasjonen.

Ved behandlingen skal kommunestyret ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.

Kommuneplanmelding 2015

Kommunestyret har behandlet kommuneplanmeldingen for 2015 og fattet 15.juni 2015 slikt vedtak:

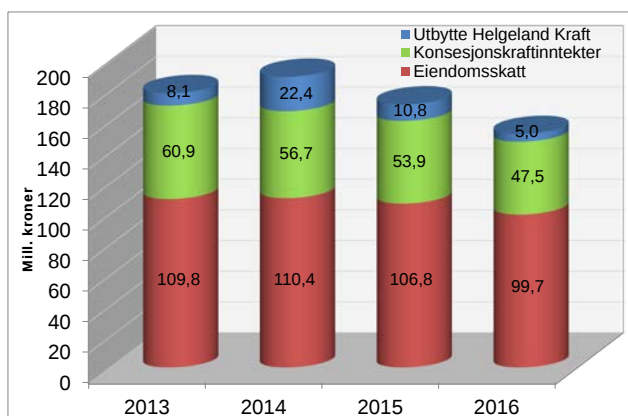
1. Plan- og styringssystemet videreutvikles i samsvar med planstrategi og kommuneplan.
2. Planstrategi for perioden 2016-2019 forutsettes vedtatt av kommunestyret innen november 2016. Prosessen avklarer om utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi skal slås sammen med og være del av arbeidet med kommuneplanen.
3. Spørsmålet om ansvar og prioriteringer i forhold til overordnede lovpålagte planoppgaver forventes å være tema i arbeidet med økonomiplanen høsten 2015.
4. Kommuneplanmeldingen videreutvikles og etableres som en fast, årlig rapportering til kommunestyret hvor det redegjøres for status i oppfølgingen av vedtatt planstrategi.

Usikre finansinntekter

Kommunen sitt økonomiske opplegg bør baseres på drift finansiert av løpende overføringer fra staten og egne driftsinntekter, mens de variable finansinntekter i hovedsak bør gå til utgifter som vedrører kommunens samfunnsutviklerolle.

Rana kommune har gjort seg sårbar og utsatt ved å balansere driften med disse variable finansinntektene. I perioden etter Terra-tapet var det nødvendig å bruke inntektene strategisk for å gjenvinne økonomisk kontroll. Det var ikke noe valg. Her nevnes spesielt økte inntekter som utbytte fra Helgelandskraft, retaksering av eiendomsskatten i 2011 og frigivelsen av konsesjonskraften i 2013. Finansområdet har bidratt positivt til komme over Terra-tapet og har de senere år skaffet kommunen positive regnskapsmessige resultat når driften har hatt ubalanse.

Figur 11. Usikre finansinntekter (2016 kroner)

Budsjettforutsetningene for 2016 understreker utfordringen med at disse inntektene varierer og ikke sikrer driften i et langsiktig perspektiv. I tillegg utfordres kommunen med at faste finansinntekter som eiendomsskatt og naturressursskatt på samlet 128 mill. kr over tid taper sin verdi. Verditapet bidrar alene til et årlig løpende omstillingsbehov på 3,5 mill. kr.

Samlet sett utfordres kommunal drift med en nedgang i finansinntektene på 23 mill. kr fra 2015 til 2016. Det vil si at halvparten av omstillingsutfordringen i 2016 skriver seg fra dette. En slik endring i inntektene fra et år til et annet, fremmer ikke langsiktig, planmessig, strategisk og bærekraftig drift. Rana må i 2016 ta konsekvensene av inntektsnedgangen og innrette driften deretter.

Kommunen har i budsjett for 2016 redusert sin avhengighet av usikre finansinntekter. En eventuell økning i finansinntektene bør ikke gå til løpende drift, men til følgende formål: øke disposisjons-

fondet, økt egenkapital til investeringer, samfunnsformål mv.

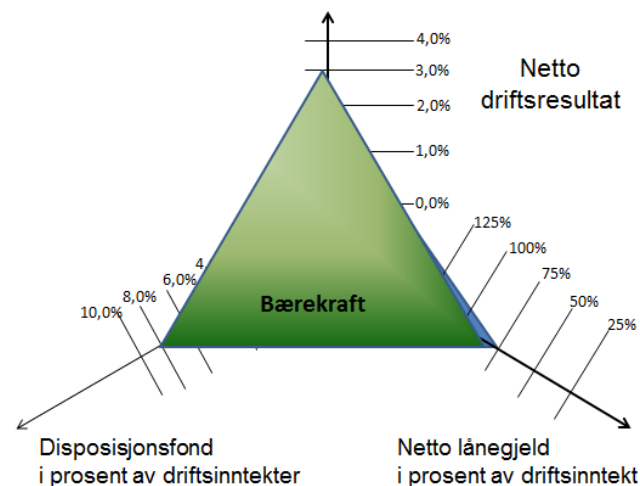
Realkapital

Noe av intensjonen om etablering av KF-bygg, var å effektivisere arealbruken i kommunen. Arbeidet videreføres som en del av kommunens ordinære drift.

For å redusere kostnader til forvaltning, drift, vedlikehold og utvikling av kommunens arealer må det gjennomføres endringer i strukturen. Dette gjelder spesielt innenfor skolebyggene hvor det i dag er stor overkapasitet. Rana kommune flyttet ut av Stakobygget i forbindelse med etableringen av Campus Helgeland. Tjenestene ble da spredt på flere lokasjoner og kommunen leier betydelige arealer av private og offentlige virksomheter. Det er behov for en grundig gjennomgang av arealbruken med tanke på å redusere leiekostnader og arealbruk.

Handlingsregel bærekraft 2019

I økonomiplanperioden kommer kommunen i følgende situasjon:

	Mål	Rana 2019
Netto driftsresultat	2 %	3,0 %
Disposisjonsfond	8 %	8,4 %
Netto lånegjeld	75 %	86,2 %

Det oppnås ikke balanse i forhold til handlingsregelen om økonomisk bærekraft. Mens disposisjonsfondet kommer opp i ønsket nivå vil store investeringer føre til en betydelig økning i lån.

Rana kommune må bruke mer tid på å komme i balanse i forhold til handlingsregelen for bærekraft. NDR beholdes på 3 prosent.

Frie inntekter

Tabell 4. Frie inntekter

Frie inntekter	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Endring fra 2015	Budsjett 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Innbyggertilskudd	582 672	591 076	8 404	585 179	581 451	577 434
Utgiftsutjevning	-23 856	-29 111	-5 255	-25 938	-23 374	-19 558
Korr. statlige skoler	7 096	6 158	-938	6 158	6 158	6 158
Inntektsgarantiordning	4 525	5 238	713	2 000	2 000	2 000
Særskilt fordeling	1 945	3 346	1 401	3 346	3 346	3 346
Nord-Norge-tilskudd	42 676	44 046	1 370	44 255	44 419	44 620
Skjønnstilskudd	3 885	6 352	2 467	3 000	3 000	3 000
Sum rammetilskudd	618 943	627 105	8 162	618 000	617 000	617 000
Skatt på inntekt og formue	566 850	615 000	48 150	615 000	615 000	615 000
Inntektsutjevning	76 240	71 895	-4 345	72 000	72 000	72 000
Frie inntekter	1 262 033	1 314 000	51 967	1 305 000	1 304 000	1 304 000

Utgangspunktet for inntektssystemet er at det er forskjeller mellom kommunene. Forskjellene oppstår på grunn av ulike kostnader ved å tilby tjenester og forskjeller i skattegrunnlag. Målet med inntektssystemet er å utjevne disse forskjellene, slik at alle kommuner settes i stand til å tilby gode og likeverdige tjenester til sine innbyggere.

Ved fordelingen tas det hensyn til forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og skatteinntekter (inntektsutjevning). I tillegg omfatter inntektssystemet elementer som Nord-Norge tilskudd og skjønnstilskudd.

Utover de frie inntektene har kommunen inntekter i form av statlig øremerkede tilskudd, gebyrer, brukerbetalinger, utbytte, eiendomsskatt mv.

Samlet øker de frie inntektene i 2016 med 52 mill. kr (4,1 prosent), fra 1 262 mill. kr til 1 314 mill. kr. Økningen skal dekke lønns- og prisvekst på 2,7 prosent, økte utgifter knyttet til endringer i befolkningssammensetningen og nye oppgaver.

Skatt og inntektsutjevning

Skatteinntektene i Rana anslås til 23 470 kr pr. innbygger i 2016, mens nasjonalt anslag er på 27 765 kr pr. innbygger. Ranas andel utgjør dermed 84,5 prosent av landsgjennomsnittet. Differansen mellom skatt pr innbygger nasjonalt og kommune, kompenseres gjennom inntektsutjevningen som forventes å bli 72 mill. kr. Samlet skatt og inntektsutjevning anslås til 26 212 kr pr. innbygger og vil utgjøre 94,4 prosent av nasjonalt skattenivå.

Rammetilskudd 2016

Innbyggertilskudd

Alle kommuner mottar innbyggertilskudd som i er et likt beløp pr innbygger. Deretter skjer en omfordeling mellom kommunene i form av utgiftsutjevning, inntektsgarantiordningen (INGAR), og saker med særskilt fordeling. Innbyggertilskuddet økes med 8,4 mill. kr.

Utgiftsutjevning

Gjennom utgiftsutjevningen omfordeler innbyggertilskuddet mellom kommunene. Midler omfordeler fra kommuner med lavt beregnet utgiftsbehov til kommuner med høyt beregnet utgiftsbehov og skal gi kompensasjon for forskjeller i utgiftsbehov som kommunene ikke kan påvirke selv.

Målet er å overføre midler fra lettdrevne kommuner til tyngre drevne kommuner. Gjennomsnittlig utgiftsbehov for landet i 2016 er beregnet til 48 097 kr pr. innbygger. I Rana er kostnaden beregnet til 46 980 kr pr. innbygger, 1 116 kr lavere enn gjennomsnittskommunen. Utgiftsutjevningen for 2016 gir dermed et samlet trekk i inntektssystemet på 29,1 mill. kr.

Vedlegg 8 viser nærmere detaljer rundt utgiftsutjevningen og endringer fra budsjett 2015.

Korreksjon for statlige og private skoler

Enkelte kommuner har elever i statlige og private grunnskoler som kommunene ikke har utgifter for. Trekkordningen for statlige og private skoler medfører at kommuner med elever i statlige og

private skoler trekkes et gitt beløp per elev for de elevene kommunene ikke yter grunnskoletjenester til. Summen av trekk fra kommuner med elever i statlige og private skoler fordeles ut igjen til alle landets kommuner etter kommunenes andel av beregnet utgiftsbehov (kostnadsnøkkelen).

Korreksjonsordningen for elever i statlige og private skoler omfordeler midler fra kommuner med mange elever i statlige og private skoler til kommuner med få eller ingen elever i statlige og private skoler.

Samlet trekk for korreksjon for statlige og private skoler er 1,6 mill. kr.

Inntektsgarantiordningen

Endringer i kriteriedata, befolkningsnedgang og systemendringer i inntektssystemet kan for enkeltkommuner føre til en brå nedgang i rammetilskuddet fra et år til det neste. Inntektsgarantiordningen (INGAR) skal skjerme kommunene mot slike endringer.

Ordningen er utformet slik at ingen kommune skal ha en vekst i rammetilskuddet fra et år til det neste som er lavere enn 300 kroner under veksten på landsbasis, målt i kroner pr. innbygger. Rana har en lavere vekst en landsbasis og får en tilførsel på 5,2 mill. kr.

Særskilt fordeling

Under særskilt fordeling får Rana 3,3 mill. kr knyttet til helsestasjon og skolehelsetjeneste.

Nord-Norge tilskudd

Nord-Norge tilskuddet i Nordland fylke er satt til 1 689 kr pr innbygger, og gir en samlet en overføring til Rana på 44 mill. kr.

Ordinært skjønnstilskudd

Ordinært skjønnstilskudd fordelt av Fylkesmannen utgjør 3,4 mill. kr som gis som en kompensasjon for høye driftsutgifter knyttet til barnevern og sosialtjenester.

I tillegg ble det avsatt ekstraordinære midler innenfor skjønnssrammen til kommuner som tapte på omleggingen av inntektssystemet. Kompensasjonen utgjør 3,0 mill. kr for Rana og vil ligge fast inntil neste revisjon av inntektssystemet som er varslet i kommuneproposisjonen for 2017.

Eiendomsskatt

Det ble budsjettert med 106 mill. kr i 2015, mens forventet eiendomsskatt vil bli på ca. 104,3 mill. kr.

Årsaken er at kommunen har tilbakebetalt 0,2 mill. kr i for mye innbetalt eiendomsskatt og reduksjon i eiendomsskatt fra kraftverk på 1,4 mill. kr.

Det er kommet inn klager i 2015 som ikke er behandlet i nemndene, men en forventer at det vil medføre ca. 1,5 mill. kr i tilbakebetalinger samt 0,2 mill. kr lavere eiendomsskatt fra 2016. Eiendomsskatten fra kraftverk forventes videre å bli ytterligere redusert med 0,6 mill. kr.

Lagmannsretten opphevet taksten på tre av Rana Grubers eiendommer. Kommunen har betalt Rana Grubers rettegangskostnader på 2,2 mill. kr samt utbetalt et akontobeløp på 6,7 mill. kr. Det skal foretas en ny taksering av eiendommene, og takstene skal behandles av sakkyndig ankenemnd. En bør forvente at den nye taksten på selskapet vil bli lavere enn taksten som ble satt i 2013. Når dette er gjort vil endelig oppgjør blir foretatt.

Kommunens eiendomsskatteinntekter forventes samlet å bli ca. 99,7 mill. kr i 2016.

Tabell 5. Utvikling eiendomsskatteinntekter, i mill. kr

R-2010	R-2011	R-2012	R-2013	R-2014	B-2015	B-2016
69,5	93,8	94,1	102,7	104,3	104,3	99,7

I K.sak 76/13 Eiendomsskatt 2014 pkt. 5 ble eiendomsskatteområdet utvidet og fra 2015 ble det utskrevet eiendomsskatt i disse områdene. Fylkesmannen og Sivilombudsmannen har vurdert lovligheten av vedtakene og stadfestet vedtektene.

Forslagene i *NOU 2014:13 Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi* (Sheel-utvalget) innebærer blant annet at redusert selskapsskatt skal motvirkes av økt særskatt for petroleumsselskap samt at grunnrenteskatten på vannkraft økes. En økning av grunnrenteskatten på vannkraft vil gi en lavere eiendomsskatt. Årsaken er at grunnrenteskatten kommer til fradrag i eiendomsskattegrunnlaget.

I Sundvoldenerklæringen ga regjeringen gitt uttrykk for et ønske om å fjerne eiendomsskatten på maskiner. I tråd med dette sendte Finansdepartementet sommeren 2015 ut på høring forslag til endringer i reglene om eiendomsskatt på arbeidsmaskiner mv. for verker og bruk. Om forslagene fra høringen og høringsuttalelsene blir vedtatt, bør kommunen foreta en ny vurdering av eiendomsskatteområdet.

Øvrige inntekter

Budsjettopplegget forutsetter en oppjustering av betalingssatser i tråd med prisstigningen for å unngå at budsjettets inntektsside sakker akterut i forhold til utgiftene.

Prisstigningen i kommunal sektor er i statsbudsjettet anslått til 2,7 prosent i 2016.

De fleste betalingssatsene i budsjettet er regulert med denne satsen. Det vises forøvrig til forslag til budsjettvedtak og vedlagt forslag til gebyrregulativ for 2016.

Det budsjetteres med 73,5 mill. kr i brukerbetaling i 2016.

Demografiske rammer

Tabell 6. Demografiske rammer

	1.7.2014	1.1.2015	1.7.2015	Endring	Rammeoverføring	SUM endring
Innbyggere	26 033	26 078	26 075	42		-6 928 000
0-1	543	516	510	-33	-14 000	462 000
2-5	1 216	1 207	1 159	-57	100 000	-5 700 000
6-15	3 058	3 075	3 080	22	90 000	1 980 000
16-22	2 582	2 556	2 572	-10	-14 000	140 000
23-66	14 555	14 574	14 574	19	-18 000	-342 000
67-79	2 811	2 880	2 928	117	-4 000	-468 000
80-89	1 025	1 032	1 020	-5	72 000	-360 000
90 +	243	238	232	-11	240 000	-2 640 000
PU 16+	97		100	3	620 000	1 860 000

Rammeoverføringen fra staten baseres på sammensetningen av befolkningen 1.juli året før.

I tabellen over vises sammensetningen av befolkningen i Rana, endringer i befolknings-sammensetninger fra året før, rammeoverføring pr befolkningsgruppe, og samlet endring i overføring pr aldersgruppe.

Folkemengden fra 1.7.2014 til 1.7.2015 har økt med 42 personer. Endringer i befolkningssammensetningen gir endret etterspørsel etter kommunale tjenester og endret overføring fra staten. Inntekts-systemet er lagt opp slik at staten overfører mest midler til kommunen for innbyggere som krever ulike tilbud fra kommunen i form av barnehageplasser, grunnskoleopplæring og pleie- og omsorgstjenester.

Siden det er en nedgang blant disse aldersgruppene, samtidig som antall personer i yrkesaktiv alder har økt, reduseres rammeoverføringen fra 2015 til 2016 med 6,9 mill. kr som følge av endringer i befolkningssammensetningen.

Aldersgruppen 0-1 år gir et trekk i rammeoverføringen, Årsaken er i hovedsak at aldersgruppen er en liten utgiftspost for kommunen. Som følge av at antall 0-1 åringer reduseres med 33 personer, får kommunen et redusert trekk på 462 000 kr.

Aldersgruppen 2-5 år reduseres med 57 personer og gir en redusert rammeoverføring på 5,7 mill. kr. Aldersgruppen 6-15 år øker med 22 personer og gir en økt rammeoverføring på 2 mill. kr.

Antall personer i yrkesaktiv alder, 16-66 år, øker med 9 personer. Denne aldersgruppen gir et trekk i rammeoverføringen, siden aldersgruppen ikke utgjør store kostnader for kommunen, men genererer skatteinntekter. Rammeoverføringen reduseres med 202 000 kr.

Aldersgruppen 67-79 øker med 117 personer og gir en redusert rammeoverføring på 468 000 kr.

Andel av befolkningen over 80 år gir høyere utgifter til pleie og omsorg. Antall personer 80-89 år reduseres med 5 personer og gir en redusert rammeoverføring på 360 000 kr. Antall personer over 90 år reduseres med 11 personer og gir en redusert rammeoverføring på 2,6 mill. kr.

Antall psykisk utviklingshemmede øker med 3 personer og gir en økt rammeoverføring på 1,9 mill. kr.

Endringer i befolkningssammensetningen følges opp i økonomiplanperioden ved justering av avdelingsrammene.

Befolkningsprognose

Befolkningsprognosen som er utarbeidet er basert på flyttemønsteret de siste tre årene og det er lagt opp til en årlig netto tilflytting på gjennomsnittlig 75 personer. Det er brukt fødsels- og dødsfrekvensene for de tre siste årene i utarbeidelsen av prognosen.

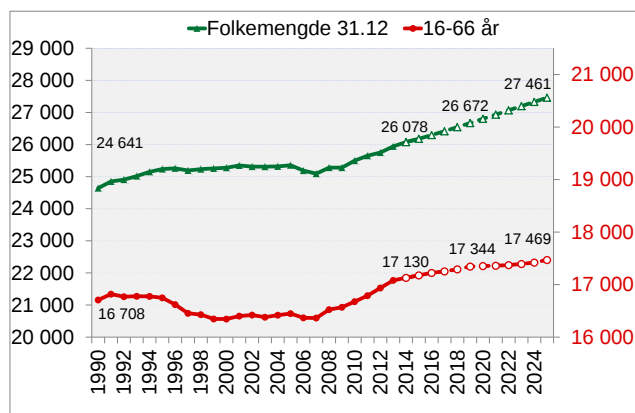
Befolkningsprognosen som er utarbeidet gir en forventet befolkningsvekst i økonomiplanperioden på 594 personer.

Tabell 7. Demografiendringer 2014-2025

	2014	2019	Endring	2025	Endring
0-5 år	1 723	1 736	13	1 845	122
6-15 år	3 075	3 092	17	3 072	-3
16-66 år	17 130	17 344	214	17 469	339
67-79 år	2 880	3 190	310	3 520	640
80-89 år	1 032	1 070	38	1 310	278
90 +	238	239	1	244	6
	26 078	26 672	594	27 461	1 383

Tabellen oppsummerer forventede endringer i befolkningssammensetningen ved utgangen av 2019 og 2025 i forhold til befolkningssammensetningen 31.12.2014.

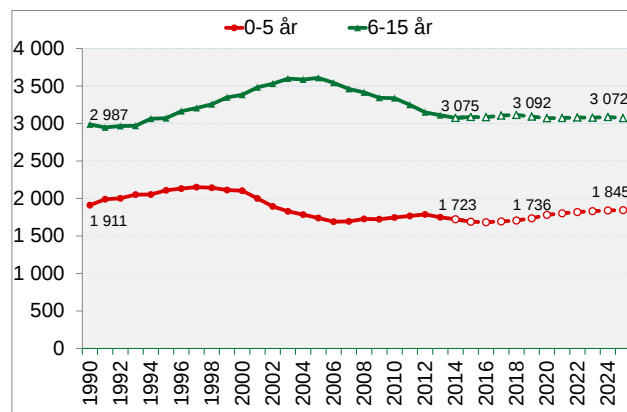
Figur 12. Befolkningsutvikling 1990-2025

Samlet folketmengde forventes å øke med 1 383 personer frem mot 2025. Dette er en økning på 5,3 prosent. Det forventes en lavere vekst av personer i yrkesaktiv alder i forhold til den totale veksten. Prognosen gir en forventet vekst på 2 prosent.

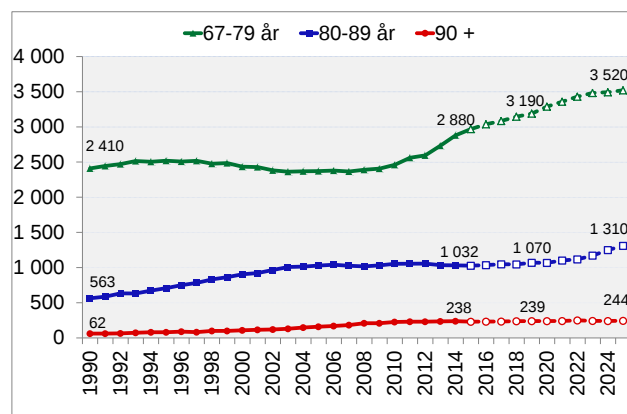
Befolkningsprognosen gir en svak økning i aldersgruppen 0-5 år mens aldersgruppen 6-15 år forventes å være stabil.

Figur 13. Barnegruppene 1990-2025

Den tyngste og eldste brukergruppen av kommunale tjenester, aldersgruppen over 90 år forventes å øke svakt fra 238 til 244 personer frem mot 2025. Dette gir økning på 2,6 prosent.

Figur 14. Eldregruppene 1990-2025

Størst prosentvis økning forventes å komme i aldersgruppen 80-89 år som forventes å øke fra 1 032 til 1 070 personer i økonomiplanperioden. Ved utgangen av 2025 viser prognosen en økning i aldersgruppen til 1 310 personer. Dette gir en samlet vekst på 27 prosent i forhold til 2014.

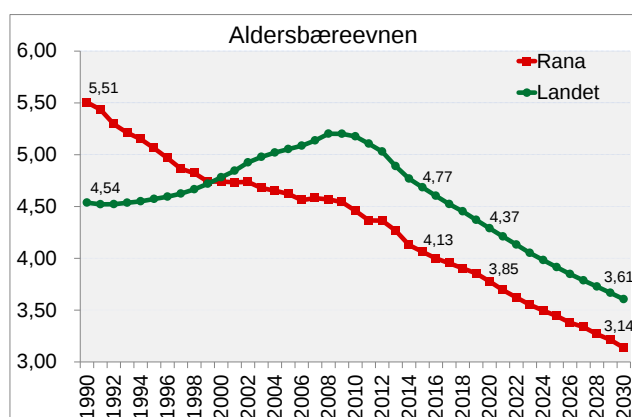
Aldersgruppen 67-79 år forventes også å øke betydelig i årene som kommer. I økonomiplanperioden forventes en økning i aldersgruppen fra 2 880 til 3 190 personer. Ved utgangen av 2025 forventes en økning i aldersgruppen til 3 520 personer, noe som gir en samlet vekst på 22,2 prosent.

Aldersbæreevne

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom andel av befolkningen i yrkesaktiv alder (16-66 år) og andel av befolkningen over 67 år, og er av vesentlig interesse for finansiering av pensjoner, velferds-tilbud og pleie- og omsorgstjenester.

Rana vil i likhet med resten av landet stå ovenfor store utfordringer ved at det stadig blir færre yrkesaktive i forhold til antall eldre og utfordringen er større i Rana enn i resten av landet.

Figur 15. Aldersbæreevne 1990-2030

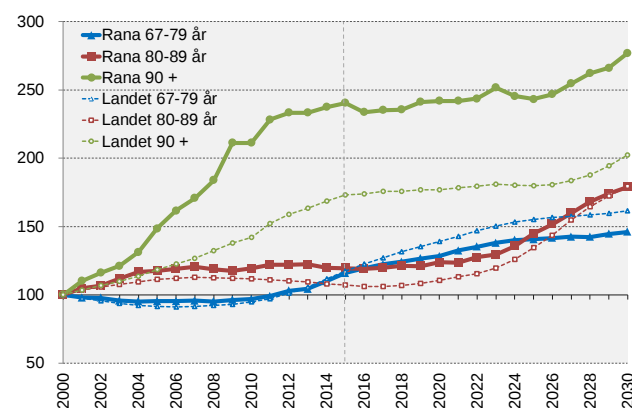
Befolkningsprognosen for landet er basert på Statistisk Sentralbyrås middelalternativ, mens befolkningsprognosen for Rana er basert på Kompas med ei netto årlig tilflytting på 75 personer

I 1999 var koeffisienten for aldersbæreevne i Rana 4,7 og lik landsgjennomsnittet. I 2014 er aldersbæreevnen 4,77 i landet og 4,13 i Rana. Ved utgangen av 2030 forventes aldersbæreevnen å være 3,61 og 3,14 for henholdsvis landet og Rana.

Prognosen viser at det stadig blir færre yrkesaktive i forhold til personer over 67 år, noe som vil bli en utfordring i forhold til rekruttering av arbeidskraft til pleie- og omsorgssektoren.

Endringene vil også påvirke kommunenes tjeneste-produksjon og samtidig rammeoverføringene til kommunene.

Figur 16. Relativ befolkningsutvikling - eldregruppene

Figuren over viser relativ befolkningsutvikling i Rana sammenlignet med landet fra år 2000, fordelt på de ulike aldersgruppene 67 år og over.

Figuren viser at Rana har hatt en betydelig vekst av personer i aldersgruppen over 90 år. Prognosen viser en ytterligere vekst mot slutten av perioden i denne aldersgruppen.

Prognosen viser at Rana og landet vil få en stor økning av personer i aldersgruppen 80-89 år rundt 2025 og fremover.

BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

Hovedoversikt drift

Tabell 8. Hovedoversikt drift

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	-69 281	-70 801	-73 502	-73 082	-73 222	-73 222
Andre salgs- og leieinntekter	-187 732	-194 577	-199 026	-199 119	-199 112	-199 112
Overføringer med krav til motytelse	-218 091	-181 382	-176 725	-176 901	-175 638	-175 138
Rammetilskudd	-695 518	-695 183	-699 000	-690 001	-689 000	-689 000
Andre statlige overføringer	-42 878	-35 422	-35 142	-35 242	-35 472	-35 772
Andre overføringer	-4 217	1 900	0	0	0	0
Skatt på inntekt og formue	-523 746	-537 850	-586 000	-586 000	-586 000	-586 000
Eiendomsskatt	-104 360	-106 000	-99 700	-99 700	-99 700	-99 700
Andre direkte og indirekte skatter	-39 831	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-1 885 654	-1 858 815	-1 908 595	-1 899 545	-1 897 644	-1 897 444
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	999 201	991 057	1 001 757	987 430	974 820	966 315
Sosiale utgifter	206 221	218 442	220 164	224 836	231 495	237 179
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	272 465	264 133	269 257	265 184	260 803	259 325
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	148 606	142 140	145 166	144 166	143 666	143 666
Overføringer	175 631	146 145	145 371	141 619	139 635	138 914
Avskrivninger	57 275	56 142	56 958	56 958	56 958	56 958
Fordelte utgifter	-156	-90	-90	-90	-90	-90
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	1 859 243	1 817 969	1 838 583	1 820 103	1 807 287	1 802 267
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-26 411	-40 846	-70 012	-79 442	-90 357	-95 177
Finansinntekter						
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-50 649	-47 500	-31 500	-31 500	-31 500	-31 500
Mottatte avdrag på utlån	-2 223	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200	-2 200
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-52 872	-49 700	-33 700	-33 700	-33 700	-33 700
Finansutgifter						
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	58 622	65 387	62 923	62 723	64 793	68 373
Avdrag på lån	45 119	44 969	50 699	54 029	56 529	57 769
Utlån	3 203	2 755	2 755	2 755	2 755	2 755
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	106 944	113 111	116 377	119 507	124 077	128 897
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	54 072	63 411	82 677	85 807	90 377	95 197
Motpost avskrivninger	-57 276	-56 168	-56 958	-56 958	-56 958	-56 958
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-29 615	-33 603	-44 293	-50 593	-56 938	-56 938
Interne finanstransaksjoner						
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-5 936	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-4 266	-3 625	-1 625	-1 625	0	0
Bruk av bundne fond	-25 651	-18 564	-14 321	-14 321	-14 321	-14 321
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-35 853	-22 189	-15 946	-15 946	-14 321	-14 321
Overført til investeringsregnskapet	15 200	26 350	26 350	26 350	26 350	26 350
Avsetninger til disposisjonsfond	14 236	8 300	12 700	19 000	23 720	23 720
Avsetninger til bundne fond	21 696	21 142	21 189	21 189	21 189	21 189
SUM AVSETNINGER (K)	51 132	55 792	60 239	66 539	71 259	71 259
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-14 336	0	0	0	0	0

Hovedtall årsbudsjett og økonomiplan

Budsjettet er balansert med totale driftsinntekter på 1 908,6 mill. kr. Driftsrammen for tjenesteproduksjon er på 1 336,1 mill. kr. Netto driftsresultat (NDR) er i forslaget på 2,3 prosent som er 0,7 prosent eller ca. 13,0 mill. kr svakere enn målsetningen på 3 prosent. I tillegg er budsjettet "saldert" med rammereduksjoner som må tas i hele perioden.

Budsjett 2016

Driftsinntektene øker med 49,8 mill. kr i 2016. Økningen er i hovedsak knyttet til økning i frie inntekter på 52,0 mill. kr. Brukerbetalinger og salgs- og leieinntekt øker med samlet 7,2 mill. kr, mens overføringer med krav til motytelse reduseres med 4,7 mill. kr. Reduksjon her skyldes at tilskudd til kommunale akutte døgnplasser på 6,5 mill. kr innlemmes i rammetilskuddet. Eiendomsskatten reduseres med 6,3 mill. kr. Konesjonskraftsinntekter er redusert med 5 mill. kr.

Driftsutgiftene øker med 20,6 mill. kr i 2016. Til sammenligning utgjør lønns- og prisstigningen 35,5 mill. kr. Lønnsutgiftene øker med 9,5 mill. kr. Sosiale utgifter øker med 2,9 mill. kr. Kjøp av varer og tjenester øker med 5,1 mill. kr, mens kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon øker med 3,0 mill. kr. Overføringer reduseres med 0,8 mill. kr.

Samlet gir dette et økt brutto driftsresultat på 29,2 mill. kr.

Finansinntektene reduseres med 16,0 mill. kr fra 2015 og skyldes forventet redusert utbytte fra Helgeland Kraft og reduserte renteinntekter.

Finansutgiftene øker med 3,3 mill. kr og er i hovedsak knyttet til økte avdrag.

Netto driftsresultat øker med 10,7 mill. kr i 2016, en økning på 0,5 prosentpoeng.

Bruk av avsetninger reduseres med 6,2 mill. kr og skyldes i hovedsak redusert bruk av fondsmidler på selvkost områdene. Avsetning til disposisjonsfond øker med 4,4 mill. kr.

Økonomiplanperioden 2017 - 2019

Endringer i perioden 2017 – 2019 er knyttet til endringer på finans (styrking av netto driftsresultat, frie inntekter, pensjonskostnader og rente og avdragsutgifter), driftsfølggevirkninger av investeringer, demografiske forhold og reduksjon driftsrammer som følge av omstillingsbehov.

For ytterligere detaljer vises det til tabellene «endring rammer finans» og «endring driftsrammer».

Investeringer

Tabell 9. Investeringer i planperioden

Prosjekter	Totalt kalkyle	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økplan 2017	Økplan 2018	Økplan 2019
Flyplass	100 000	5 000		50 000	18 000	
Flyplass - vannforsyning Steinbekkhaugen			20 000			
Havmannplassen og sjøfronten	22 000	2 000	5 000	4 000	4 000	
Omlegging OT Olsengt.	30 000	13 000				
Kryss Koksverksgata - Vikaåsen	20 500	11 000				
Trafikksikkerhetstiltak	Årlig ramme	2 500	3 750	3 750	3 750	3 750
Infrastruktur boligfelt	6 000	2 500		6 000		
Boligfelt	10 000			5 000	5 000	
Småinvesteringer - under 1 mill. kr	Årlig ramme	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Kjøp av tomtegrunn	Årlig ramme	1 000	4 000	4 000	1 000	1 000
Investeringsprosjekter finansiert av fond/egenkapital		42 000	37 750	77 750	36 750	9 750
Skolebygg oppgradering/investeringer 2011 - 2021	577 000					
Selfors barneskole	26 800				625	
Båsmo barneskole	31 500			5 000	24 100	2 400
Hauknes skole	116 800	75 000	29 500	2 400		
Ny ungdomsskole - Ytteren	221 000	90 000	132 600	75 400		
Gruben barneskole	32 200					1 500
Ytteren skole	23 600					1 500
Lyngheim skole	8 800					1 000
Ungdomsskole	66 000		5 000	31 000	30 000	
Nytt Selfors sykehjem	321 000	170 000	71 000			
Selfors sykehjem - ombygging helespark	153 000	5 000	5 000	80 000	68 000	
Brannbil	4 500		4 500			
Utsifting kvikksølvarmaturer	7 000		3 500	3 500		
Rana Kirkelig Fellestid - investeringsbehov	32 300	6 300	13 550	5 460	2 170	20 580
Egenkapitalinnskudd ny pensjonsordning	34 000	38 800	5 730	6 000	6 000	6 000
Investering i driftsmidler og inventar >1 mill. kr	Årlig ramme	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
Investeringsprosjekter lånefinansiert - brutto før fratrekk av mva		390 100	275 380	213 760	135 895	37 980
Hovedplan vannforsyning		16 000	25 000	28 000	28 000	28 000
Hovedplan avløp		25 000	33 000	35 000	35 000	30 000
Selvfinansierende investeringsprosjekter - VA		41 000	58 000	63 000	63 000	58 000
Mobekken omsorgsboliger	63 000					
Kjøp og oppgradering LHL boliger Båsmo	50 340					
Selfors omsorgsboliger	107 000	50 000	25 000	50 000	27 000	
Bofellesskap 1 - Kløverbakken	25 750	15 500	10 250			
Bofellesskap 2 - Per Persaveien	28 750	3 000	18 250	10 500		
Tilskudd kjølerom, visningsrom mv. Gruben			8 200			
Selvfinansierende investeringsprosjekter - øvrige		68 500	61 700	60 500	27 000	0

Tabell 10. Finansiering av investeringer

Finansiering	Totalt 2016-2019	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Økplan 2017	Økplan 2018	Økplan 2019
Salg AM, tilskudd	-243 450	-5 800	-146 550	-12 400	-80 100	-4 400
Brutto investeringsutgifter	1 216 215	541 600	432 830	415 010	262 645	105 730
MVA kompensasjon	-160 505	-89 900	-64 670	-57 310	-34 495	-4 030
Netto investeringer	812 260	445 900	221 610	345 300	148 050	97 300
Bruk av tomtefond	-26 150	-13 400	-3 650	-16 000	-5 500	-1 000
Bruk av ubundne kapitalfond	-32 310	-79 800	28 740	-88 450	27 050	350
Selvfinansierende VA- lån	-242 000	-41 000	-58 000	-63 000	-63 000	-58 000
Selvfinansierende øvrig	-83 400	-50 600	-43 000	-40 400		
Ordinære lån	-323 000	-233 100	-119 350	-111 100	-80 250	-12 300
Overført fra drift	-105 400	-28 000	-26 350	-26 350	-26 350	-26 350
Netto finansiering	-812 260	-445 900	-221 610	-345 300	-148 050	-97 300

I rådmannens forslag til økonomiplan for 2016–2019 er gjeldende økonomiplan fulgt opp med visse justeringer og noen nye innspill.

I første kolonne i investeringstabellen vises antatt totalkostnad for prosjektene. Tallene er i varierende grad kvalitetssikret og usikkerheten er høy, inntil det foreligger konkrete anbud. I andre kolonne vises vedtatt budsjett for 2015. I de påfølgende kolonnene vises forslaget til budsjett for 2016 og økonomiplan 2017–2019. På grunn av tidsforskyvninger på prosjektene i forhold til budsjett 2015, stemmer ikke totalalkylen for prosjektene med summering av beløpene i årene 2015–2019. Der summen av kolonnene 2015–2019 er høyere enn totalkostnaden for prosjektet, betyr det avvik mellom bevilgningen i 2015, og det som faktisk vil bli forbrukt, eller overførte bevilgninger fra tidligere år. For større prosjekter som er planlagt startet i slutten av perioden vil en del av planlagt forbruk havne utenfor planperioden. I henhold til regnskapsreglene skal det budsjetteres med påregnelige utgifter i budsjettåret.

Brutto investeringsutgifter i planperioden utgjør over 1,2 mrd. kr. Netto investeringsutgifter etter inntektsført momskompensasjon, tilskudd og øvrige inntekter beløper seg til nærmere 812 mill. kr.

Forslaget til økonomiplan forutsetter bruk av kommunens fondsmidler med netto 58,5 mill. kr, overføring fra driften med 105,4 mill. kr og opptak av lån med 648 mill. kr. Av dette utgjør lån til selvfinansierende prosjekter 325 mill. kr. Dette fordeler seg med 242 mill. kr til vann og avløp og 83 mill. kr til prosjekter innenfor omsorg. Renter og avdrag på låneopptak til disse prosjektene skal betjenes av brukerne gjennom gebyrer og husleie. Låneopptak som belaster driftsbudsjettet fullt ut med renter og avdrag i perioden utgjør 323 mill. kr.

Bruken av fondsmidler er redusert noe i forhold til tidligere planer. Det er i tidligere planer vedtatt at det skulle brukes 75 mill. kr av fondsmidlene i prosjektet for skolerenooveringer. Bruken av fond til skoleinvesteringene må skyves ut i planperioden på grunn av behov for bruk av fond til forskuttering av tilskudd til investeringene i sykehjem og omsorgsboliger.

I tidligere utgaver av budsjett og økonomiplaner har prosjekter som det ikke var funnet rom for å foreslå gjennomført, vært listet opp i prosjektoversikten. Disse er i år fjernet i tabellen. Det er heller ikke planen for perioden 2016 – 2019 funnet rom for å foreslå investeringer i nytt kulturhus, krematorium og barnehage.

De finansielle konsekvensene av investeringene og utvikling i fond er omhandlet i avsnittet om finans.

Mindre investeringer

Det budsjetteres med en årlig ramme på 5 + 5 mill. kr, tilsammen 10 mill. kr til finansiering av mindre investeringer. 5 mill. kr for investeringer som oppfyller kravene til minimumsbeløp og levetid, men som ikke kan lånefinansieres (investeringer under 1 mill. kr) og 5 mill. kr for mindre investeringer over 1 mill. kr. Fordelingen av beløpet prioriteres av rådmannen, etter fullmakt fra kommunestyret.

Kommunestyrets vedtak i desember 2014 om utskifting av kvikksølv- og natriumlamper med LED-armatur er tatt inn i investeringsplanen med bevilgning i 2016 og 2017, tilsammen 7 mill. kr.

Bevilgning til investering i ny brannbil er tatt inn i investeringsprogrammet med bevilgning på 4,5 mill. kr i 2016.

Skoleinvesteringer

Tidligere vedtatt plan for oppgraderinger/-renoveringer av skolebyggene i kommunen er fulgt opp i forslaget til budsjett og økonomiplan, med noen endringer. Det legges opp til å investere 342 mill. kr i skolebygg og uteområder i perioden. Planen forskutterer behandlingen av egen sak om fremtidig skolestruktur våren 2016, men følger opp anbefalingene som fremkommer i utredningen gjort av Agenda Kaupang. Bygging av ny ungdomsskole på Ytteren planlegges å starte rundt årsskiftet. Bortsett fra Båsmo barneskole og ny ungdomsskole er prosjektene forskjøvet ett år ut i planperioden. Hauknes skole skal være ferdig til skolestart 2016.

Ny ungdomsskole - Ytteren

Høsten 2015 er prosjektering og anbud på bygging av ny ungdomsskole på Ytteren gjennomført. Kostnadsrammen for prosjektet var 186 mill. kr i gjeldende økonomiplan, men er oppjustert til 221 mill. kr, etter gjennomgang av anbudene. Blir behandlet i egen sak.

Hva som skal skje med de gamle skolebyggene er ikke avklart. Kostnader i den forbindelse er det ikke tatt høyde for i økonomiplanen.

Skolen er planlagt med en kapasitet på 360 elever og vil kunne tas i bruk fra skolestart høsten 2017.

Sammenslåing av Mo u og Gruben u

Utredningen om fremtidig skolestruktur foreslår sammenslåing av ungdomsskolene på Mo og på Gruben. I økonomiplanen er det lagt opp til en utvidelse av Mo ungdomsskole slik at skolen får plass til 550 elever. Dette fremstår som det billigste alternativet i utredningen. Det er lagt opp til prosjektering i 2015 og utbyggingen kan være ferdig til skolestart i 2018. Prosjektkostnaden fra gjeldende økonomiplan er ikke endret med 66 mill. kr, som er en beregnet kostnad for et tilbygg på 2000 kvadratmeter. Kostnadsanslaget er sannsynligvis for lavt med dagens prisnivå.

Båsmo barneskole

Renovering av Båsmo barneskole prosjekteres i 2017 og skal være ferdig renoveret i 2018. Elevene flyttes midlertidig til Båsmo ungdomsskole fra høsten 2017 under renoveringen. Kostnaden er uendret fra gjeldende økonomiplan på 31,5 mill. kr. I tidsplanen er det tatt hensyn til prosjektering og bygging av ny ungdomsskole i planperioden.

Prosjektering for renovering av Gruben, Ytteren og Lyngheim barneskoler er forskjøvet til 2019. Det er avsatt 0,6 mill. kr for renovering av uteområdet på Selfors barneskole i 2018.

Inntil videre står totalbeløpet for renovering/-oppgradering av skolene på 577 mill. kr oppført i tabellen, men anslagene er usikre både når det gjelder beløp og tidsplan for gjennomføring av prosjektene utover i perioden. Når behandlingen av saken om fremtidig skolestruktur er gjennomført våren 2016, vil det være grunnlag for å gjennomgå planene og totalkostnaden for skoleinvesteringene på nytt.

Investeringer – helse- og omsorg

Bofellesskap

Kløverbakken bofellesskap er under bygging og er ferdig våren 2016. Bofellesskap 2 – Per Persaveien er ferdig prosjektert og ble lagt ut på anbud i høst. Anbudene kom ut med en kostnad på ca. 29 mill. kr, som det er tatt høyde for i forslaget til investeringsplan. Det vises til egen sak til kommunestyret for endelig vedtak om bygging.

Bofellesskapene er selvfinansierende der husleien vil betjene utgiftene til renter, avdrag og utgifter ved eiendommene. Øvrige driftskonsekvenser er tatt høyde for i driftsbudsjettet.

Nytt sykehjem – Selfors

Byggingen av nytt sykehjem på Selfors følger tidsplan og budsjett. Bygget skal stå ferdig sommeren 2016.

Selfors sykehjem – regional helsepark

Prosjektering av ombyggingen av Selfors sykehjem om til ny regional helsepark (lokalmedisinsk senter) er forskjøvet til 2016. Foreløpig er det noe usikkerhet med prosjektet, også i forhold til kostnad. Planlagt byggestart blir i 2017, med ferdigstillelse i 2018. Ombyggingen er foreløpig kostnadsberegnet til 153 mill. kr, og utløser tilskudd fra Husbanken beregnet til ca. 30 mill. kr.

Selfors omsorgsboliger

Prosjektet er ferdig prosjektert og var planlagt ut på anbud høsten 2015, med byggestart ved årsskifte 2015/2016. Det er imidlertid behov for å forskyve oppstart noe, og Husbanken har godkjent utsettelse i inntil et år fra 1. oktober 2015. Det vises til eget notat fra omsorgssjefen. Utbyggingskostnaden er beregnet til 107 mill. kr og Husbanken har innvilget tilskudd på 43 mill. kr. Det vil bli fremmet en egen sak etter anbud på drift og organisering av boligene. Prosjektet er selvfinansierende der husleien skal betjene renter, avdrag og utgifter ved eiendommen.

Teknisk - infrastruktur

Overordnet infrastruktur, kjøp av tomtegrunn og feltutbygging boligtomter

Investeringsdelen tar høyde for at kommunen skal tilby byggeklare boligtomter i utbyggingsområder. Kommunedelplan Mo og omegn viser to utbyggingsområder for boliger hvor kommunen kan tenkes å være utbygger. Både Stenneset og Brennåsen mangler overordnet infrastruktur. Det foreslås at kommunen engasjerer seg som utbygger i Brennåsen. En privat aktør har startet planarbeid for utbygging på Stenneset.

Det ble bevilget 2,5 mill. kr til gang- og sykkelveg i 2014 og 2015 som nå finansierer første utbyggingsetappe i Brennåsvegen. Det foreslås ytterligere 6 mill. kr til en ny etappe gang- og sykkelveg i 2017. Det foreslås økt rammebevilgning, 4 mill. kr årlig til grunnerverv i 2016 og 2017. Til feltmessig klargjøring (intern infrastruktur) settes det av 5 mill. kr i 2017 og 5 mill. kr i 2018. Grunnerverv og intern infrastruktur vil være selvfinansierende gjennom tomtosalg, og finansieres over tomtefondet.

Feltutbygging næring, klargjøring i kommunal regi av næringstomter for salg

Det foreslås ikke midler til slik klargjøring i økonomiplanperioden 2016-2019. Noe finansiering til grunnerverv kan forslaget gi rom for.

Flyplass

Kommunestyrevedtaket fra høsten 2007 følges opp i planen. I henhold til vedtaket vil Rana kommune bidra med 100 mill. kr til utbygging av ny storflyplass. Det er brukt 12 mill. kr fra næringsfondet til prosjektet. I investeringsplanen er dermed kommunens bidrag redusert til 88 mill. kr. Det foreslås å disponere 20 mill. kr av flyplassbevilgningen til utbygging av vann- og avløp i offentlig vannforsyning til boligbebyggelsen i Steinbekkhaugen. Reguleringsplanen for flyplassen krever at slik vannforsyning er på plass før anleggsarbeid for flyplassen kan starte. En del av kostnaden kan finansieres som gebyrfinansiert investering til Mo vannverk. Det vil bli fremmet en egen sak etter at anbud er innhentet.

Havmannplassen og sjøfronten

Det er tidligere bevilget tilsammen 8 mill. kr til prosjektet fra 2012 til 2015. Bevilgningene er disponert til planlegging, og til første utbyggingsetappe med en kostnadsramme på ca. 10 mill. kr, hvor Nordland fylkeskommune bidrar med et tilskudd på inntil 4,35 mill. kr. Prosjektet foreslås videreført. Det foreslås bevilget 5 mill. kr i 2016 og

4 mill. kr i 2017 og 4 mill. kr i 2018. Utbyggingsetappe 2 planlegges i 2016/2017 med en kostnadsramme på ca. 10 mill. kr, og iverksettes i 2017/2018. Det forutsettes at fylkeskommunen bidrar i samme størrelsesorden til finansiering av etappe to. Bevilgningen foreslås finansiert over tomtefondet. Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret med planene for etappe to når disse er klare.

Trafikksikkerhetstiltak

Det foreslås, som tidligere at det avsettes en årlig ramme for tiltaket i planperioden. Den eksterne finansieringen er økt til 80 prosent av prosjektkostnaden eks. mva. For å kunne søke tilskudd til prosjekter innenfor maksimal ramme, foreslås en økning av årlig budsjettamme fra 2,5 mill. kr til 3,75 mill. kr. Av dette finansieres 0,6 mill. kr av kommunen. Dette er en svært gunstig tilskuddsordning. Den kommunale egenandelen forutsettes finansiert med driftsmidler. Prioriterte tiltak fremgår av gjeldende kommunale Trafikksikkerhetsplan.

Hovedplaner vann og avløp

Planene for utbedring av vann- og avløpssystemet i kommunen er fulgt opp med årlige bevilgninger i planperioden. Tilsammen planlegges det for investeringer på tilsammen 242 mill. kr i planperioden.

Infrastrukturprosjekter under utredning

Rana kommune og staten v/Miljødirektoratet har brukt 3 mill. kr hver for å sanere og rydde etter tankanlegget på Hauknesodden. Den tidligere industritomta er nå regulert til friområde. Nye tiltak tillates ikke iverksatt før det er bygget ny atkomst fra E6, som er et tiltak i vegpakke Helgeland. Det vil være behov for midler til grunnerverv/sikring av grunn, og til enkle tilretteleggingstiltak i 2017 eller 2018. Staten ved Miljødirektoratet har stilt i utsikt ytterligere statlig bidrag når kommunen følger opp saneringen av tankanlegget. I forslaget til økonomiplan er det ikke avsatt midler, men saken vil bli fulgt opp i egen sak eller ved neste rullering av økonomiplanen.

Byromsutvikling - Med omleggingen av O.T. Olsensgt. åpnet det seg en mulighet for å utvikle en sammenhengende gågate i Havmannaksen. Kommunestyret bevilget i budsjett 2015 1 mill. kr til planlegging. Det er gjennomført en plan- og designkonkurranse, og vinneren av konkurransen utarbeider planer for hele gågateaksen med sikte på en etappevis opparbeidelse. Egen sak for prosjektet fremmes når forslag til plan for utbygging er utarbeidet. Mulig medfinansiering fra offentlige og private virksomheter må klarlegges.

Samlokalisering Teknisk avdeling på Mjølan - Det er vekst på Campus, og det må planlegges for at lokalene i 5 etasje kan frigjøres og leies ut. Utbygging av kontorbygget på Mjølan, slik at det kan huse også Bygghrift og Prosjekt, fremstår som en mulig løsning. Det er ikke foreslått bevilgning til prosjektet i forslaget til økonomiplan, men det arbeides videre med realisering av prosjektet, slik at lokalene i Campus kan leies ut. Dette vil bli gjort som egen sak eller ved rulling av økonomiplanen.

Miljømudring indre Ranfjord - Kystverket er i Nasjonal Transportplan forespeilet midler til å mudre farleden inn til Mo i Rana havn (Toraneskaia). Slik farledsmudring kombineres ofte med miljømudring med fjerning og deponering av forurensede sedimenter. Slik mudring finansieres som et spleiseprojekt, og andre kommuner har bidratt finansielt. Rana kommune har vedtatt at det er sterkt ønskelig at det blir gjennomført miljømudring i indre havnebasseng, men kommunen understreker at staten som tidligere eier av bedrifter som har hovedansvar for forurensingene, har et særskilt ansvar for å finansiere slik miljørydding i Rana. Det er ikke avsatt midler til prosjektet i planen. Saken arbeides videre med blant annet å se på hvilken måte et eventuelt bidrag fra kommunen skal finansieres.

Finans

I forslaget til budsjett og økonomiplan er markedets forventninger for renteutviklingen lagt til grunn. Det er forventet at de korte markedsrentene vil stige fra under en prosent i 2016 til i underkant av to prosent ved utgangen av 2019. Med nåværende margin på kommunale lån på 0,55 prosent, vil innlånskostnad for kommunen stige fra ca. 1,5 prosent til rundt 2,3 prosent i løpet av 2019. Andel fastrente i låneporteføljen utgjør 46 prosent ved utgangen av 2015. Andelen inkluderer låneopptaket for videreutlån i forbindelse med Campus Helgeland der 200 mill. kr er på faste vilkår (3,168 prosent).

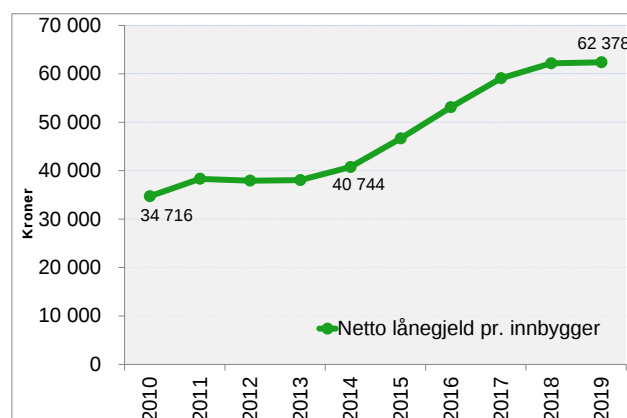
Renten i låneporteføljen inkl. fastrenteposisjonene vil øke fra under 2,5 prosent i 2016 til ca. 2,7 prosent i 2019 dersom ingen tilpasninger gjøres. Grunnen til at porteføljerenten øker mindre enn markedet er kommunens fastrenteposisjoner.

For nye låneopptak er det forutsatt en budsjettrente som tilsvarer markedets forventninger med tillegg av margin. Avdragstiden på nye lån er i samsvar med økonomisk levetid (avskrivningstid) på investeringsobjektet.

Kommunens samlede gjeld, inklusive lån til videreutlån (formidlingslån, Campus Helgeland), ekskl. pensjonsforpliktelser passerer 2 mrd. kr i 2015. Det tatt opp 200 mill. kr i lån til finansiering av investeringsprogrammet og lån til videreutlån fra Husbanken, med 50 mill. kr.

Korrigert for innlån til videreutlån (KOSTRA-definisjon) vil kommunens netto lånegjeld pr 31.12.2015 være 1,2 mrd. kr, eller kr 46 650 pr innbygger (40 744 pr 31.12.2014). Forslaget til økonomiplan vil øke kommunens netto lånegjeld til over 1,6 mrd. kr ved utgangen av 2019, eller ca. 62 000 kr pr innbygger. Figuren under viser utviklingen i kommunens lånegjeld fra 2010 og fram til 2019.

Figur 17. Utvikling lånegjeld 2010-2019

Tabell 11. Endring rammer finans

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-1 554 309	-1 552 050	-1 591 847	-1 613 094	-1 661 309	-1 729 385
Utgifter	216 155	236 545	254 621	303 837	371 913	452 509
Rammeendring			-21 721	6 248	26 109	38 629
Netto driftsramme	-1 338 154	-1 315 505	-1 337 226	-1 309 257	-1 289 396	-1 276 876
Nye tiltak/endringer						
Prisjustering inntekter/utgifter			854	854	854	854
Frie inntekter			-51 967	-42 968	-41 967	-41 967
Økt premieavvik			-9 930	-9 930	-9 930	-9 930
Renteinntekter og avsetning DnB			-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Låneportefølje og investeringer 2015			-900	-2 400	-1 900	-1 500
Redusert utbytte Helgeland Kraft			12 000	12 000	12 000	12 000
Rente og avdragsbelastning fra investeringsprogrammet			10 280	14 910	18 980	23 400
Amortisering tidligere års premieavvik			5 850	13 900	20 700	28 700
Eiendomsskatteinntekter			6 300	6 300	6 300	6 300
Pris konsesjonskraft 2016			5 000	5 000	5 000	5 000
Styrking NDR			4 400	10 700	15 420	15 420
Usikkerhet pensjon			1 690	3 280	6 280	6 280
Bruk av næringsfond - tilskudd Kunnskapsparken			300	300	300	300
Rentekompensasjon skolebygg			280	180	-50	-350
Kapitalkostnader selvkostområder			-973	-973	-973	-973
Intern overføring kompensasjonstilskudd Husbanken			-3 705	-3 705	-3 705	-3 705
Sum rammeendring			-21 721	6 248	26 109	38 629

Endringer i tall (tiltaks og rammeendring) viser endringer i forhold til budsjett 2015 og akkumulerte tall videre.

Konsesjonskraft og konsesjonsavgift

Tabell 12. Konsesjonskraft

Sjona kraftverk 18 733,4 MWh
Ildgruben kraftverk 1 699 MWh
Langvatn kraftverk 2 920,8 MWh
Rana kraftverk 136 995 MWh
Fagervollan kraftverk 5 359,2 MWh
Svartisen kraftverk 19 168,3 MWh
Total konsesjonskraftmengde 184 875,7 MWh
Salg av kraft for 2016 foretas i november 2015
OED- pris for 2015: 106,00 kr/MWh
Ca. innmatspris mv: 23,00 kr/MWh

Konsesjonsavgiftene blir fastsatt som et fast beløp pr naturhesterkraft og indeksreguleres automatisk hvert 5.år. Avgiftene tilføres næringsfondet med vedtekter godkjent av fylkesmannen. Kommunen fikk utbetalt konsesjonsavgifter med ca. 12 mill. kr i 2014.

Totalt disponerer Rana kommune en konsesjonskraft mengde på 184 875,7 MWh. I 2015 er kraften solgt på fast pris til Vattenfall med 28,4 øre pr KWh. Prisen gir Rana kommune en nettoinntekt på 26,9 mill. kr i 2015.

Salg av kraften for 2015 skal gjennomføres 19. november. Slik markedsprisen har utviklet seg i løpet av 2015 forventes det en pris som er 3 øre lavere enn i år. Dette gir en netto inntekt som er rundt 5 mill. kr lavere for 2016. Det må tas forbehold om en negativ markedsutviklingen utover høsten som kan gi en enda lavere pris. I tillegg kommer en viss usikkerhet rundt OED-pris på kjøpet i 2015. Rådmannen vil komme med orientering til kommunestyret når salget er gjennomført.

Renter og avkastning på aksjer og andeler

Renteinntekter

Forliket med DnB i Terrasaken medførte en utbetaling fra kommunen på 182 mill. kr. Utbetalingen påvirker kommunens likviditet negativt og reduserer avkastningen på konsern-konto.

Planlagte investeringer i perioden med fondsbruk og forskuttering av investeringstilskudd presser også likviditeten noe i perioden. Det er ikke tatt fullt ut høyde for nedgangen i renteinntektene i planperioden. Rådmannen viser til behovet for tilstrekkelig handlingsrom (NDR) slik at tjeneste-produksjonen ikke blir berørt av endringer på finansområdet.

Avkastning på aksjer og andeler

Kommunen mottok 10,5 mill. kr i utbytte fra Helgeland Kraft i 2015. Resultatvarsler fra selskapet melder om et lavere resultat etter skatt i år. I tillegg vil større investeringer i årene som påvirke utbyttensnivået negativt. I forslaget til budsjett og økonomiplan er derfor nivået på fremtidig utbytte redusert fra 17 mill. kr til 5 mill. kr.

Rente- og avdragsbelastning

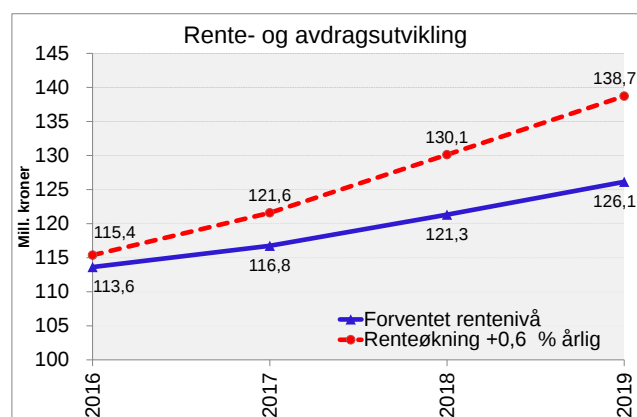
Investeringsprogrammet medfører en vesentlig økning i lånegjelden og dermed rente- og avdragsbelastningen i planperioden.

Brutto rente- og avdragsbelastningens andel av kommunens driftsinntekter øker fra 5,5 prosent i regnskap 2014 til 6,6 prosent i 2019, og netto finans fra 2,7 prosent til 4,9 prosent.

Investeringsplanen i forslaget vil gi en økning i rente- og avdragsbelastningen på brutto 35,6 mill. kr fram til 2019. Av dette belaster 23,4 mill. kr driftsbudsjettet med renter og avdrag.

I planleggingen har det vært sett på hva en rente-økning utover det markedet forventer, vil bety for rentebelastningen. I simuleringen forutsettes at renten øker med 0,6 prosent mer enn markedet forventer hvert år i perioden. Kortrenten vil da ligge på et nivå på over 4 prosent ved utgangen av 2019, mens kommunal innlånsrente alt annet likt vil være ca. 4,7 prosent. Dette gir en økning i rentebelastningen fram til 2019 på over 12 mill. kr utover det som ligger i forslaget til økonomiplan. I simuleringen er det ikke tatt hensyn til økt andel fastrente, effekten på inntektssiden mv., jf. nedenfor.

Figur 18. Rente og avdragsutvikling

Konsekvenser utover planperioden

Ved å se på konsekvensen av planlagte investeringer utover planperioden, gis et bedre bilde av hvilken effekt planlagte investeringer har for driften. Forutsatt markedets forventninger til fremtidig rentenivå, vil rente- og avdragsbelastningen i 2025 være 14 mill. kr høyere enn i 2019. Det er da forutsatt at brutto investeringer ligger på mellom 100 – 140 mill. kr i perioden, med årlige låneopptak som samsvarer med årlige avdrag. Renten på kommunale lån med et påslag på 0,55 prosent vil ligge noe over 3 prosent i 2025 hvis markedets forventninger til renteutviklingen legges til grunn. Skulle rentenivået stige mer - til over 5,5 prosent betyr dette ytterligere 17 mill. kr i økt rente- og avdragsbelastning.

Den delen av lånegjelden som er eksponert for renteendringer utgjør ca. 1,2 mrd. kr. Her er lån til videreutlån trukket i fra. Den flytende delen av låneporteføljen tilsvarer i dag stort sett kommunens likviditetsbeholdning, som er plassert på flytende vilkår. Betingelsene er knyttet til den korte markedsrenten (NIBOR). Ved endringer i rentenivået vil effekten på innskudd og flytende lån utligne hverandre. Ved en nedgang i kommunens likviditetsbeholdning kan risikoen ved renteendringer gjøres mindre ved å øke fasterenteandelen i låneporteføljen. Vurdering og tilpasninger til endringer i markedet gjøres løpende.

Likviditetsutvikling og fond

Kommunens beholdning av likvide midler var 706 mill. kr pr. 31.12.2014. I løpet av perioden vil kommunens likviditetsbeholdning reduseres, og kan komme ned under 300 mill. kr mot slutten av perioden.

Anbefalt minimumsnivå på driftslikviditeten, når en forsvarlig gjennomsnittlig likviditetsbeholdning, bør tilsvare to måneders utbetalinger. Utbetalingene i 2019 utgjør ca. 2 mrd. kr. Det betyr at den gjennomsnittlige likviditetsbeholdningen bør være over 300 mill. kr.

Tabellen under viser sammensetningen av kommunes fondsmidler pr 31.12.2014 og utviklingen på fondene i planperioden.

Tabell 13. Status fondsmidler

Fond	2014	2015	2016	2019
Disposisjonsfond	33 526	43 101	54 176	118 991
Disposisjonsfond næring	44 700	44 700	44 700	44 700
Bundne driftsfond	94 662	101 530	108 398	129 002
Sum driftsfond	172 888	189 331	207 274	292 693
Ubundne investeringsfond	241 389	174 340	215 865	189 490
Bundne investeringsfond	86 439	86 439	86 439	86 439
Sum investeringsfond	327 828	260 779	302 304	275 929
Sum fond	500 716	450 110	509 578	568 622

Kommunens totale fondsmidler utgjorde 500,7 mill. kr pr 31.12.2014. Av dette er det 78,2 mill. kr som kommunestyret kan disponeres fritt til ulike formål (disposisjonsfond). Det økonomiske opplegget i forslaget til økonomiplan øker kommunens disposisjonsfond til 159 mill. kr i perioden eller 8,4 prosent av driftsinntektene.

Bundne driftsfond utgjør 94,7 mill. kr. Dette inkluderer forholdsvis begrensede beløp til ulike prosjekter og mottatte gavemidler. Det meste av de bundne driftsfondene består av næringsfondet med 45,4 mill. kr og selvkostfond på 18,5 mill. kr.

Kapital/investeringsfond består av avsatte kapitalinntekter, som bare kan disponeres til finansiering av investeringsprosjekter. Den ubundne delen av disse fondene utgjør 241,4 mill. kr. Her inngår avsatte midler fra ansvarlige lån til Helgeland Kraft. Det er satt av midler til kulturhus – 74,5 mill. kr og til ny flyplass – 85,1 mill. kr.

Det vises til kommentaren om investeringer der det legges opp bruk av fondsmidler på tilsammen 58,5 mill. kr i planperioden. Dette fører til at ubundne investeringsfond samlet sett reduseres ned mot 190 mill. kr i 2015.

Bruken av fondsmidler i det økonomiske opplegget er noe redusert fra tidligere, men da er det ikke tatt med bruk av fond til kulturhus. 47 mill. kr av planlagt fondsbruk til skoleinvesteringer er forskjøvet til etter 2019.

Den bundne delen av kapital-/investeringsfondene utgjør 86,4 mill. kr, og består i hovedsak av mottatte avdrag på formidlingslån med 37,5 mill. kr. Disse midlene kan bare benyttes ekstraordinære avdrag på innlån fra Husbanken. Videre består fondsmidlene av 40,5 mill. kr, som er avsatte innbetalte innskudd fra salg av omsorgsboliger på Hauknes, og avdrag fra øvrige utlån, som kun kan benyttes til ekstraordinære avdrag på ordinære lån.

Startlån

Startlån er et sentralt boligpolitisk virkemiddel. En god bruk av startlån, boligtilskudd og bostøtte kan hjelpe flere til å eie sin egen bolig, eller til å etablere et stabilt boforhold i en utleiebolig. Stabil bosituasjon kan redusere behovet for kommunale tjenester på sikt.

Startlån kan brukes som toppfinansiering i kombinasjon med boliglån i private banker. Det kan også brukes til full finansiering og refinansiering av gjeld dersom kommunen ønsker det. Kommunene foretar grundige vurderinger av den enkelte søker, men kommunen har begrensede muligheter til å vurdere den samlede risiko med utlån i et samfunnsøkonomisk perspektiv.

I Statsbudsjettet ble det varslet at det vil komme en ny modell for å fastsette rentene på husbanklån. Formålet er å etablere en metode som bedre speiler nivået for renter i det alminnelige rentemarkedet enn gjeldende modell. Lånerammen til Husbanken er foreslått redusert. Bakgrunnen er redusert etterspørsel og god tilgang til rimelig finansiering i det private markedet. Tilskudd til etablering og tilskudd til tilpasning foreslås slått sammen for å gi kommunene større rom for å tilpasse bruken av tilskuddene til lokale behov.

Ved inngangen til 2015 var 44 lån på totalt 16,0 mill. kr gått til inkasso. Samlet utlån utgjorde da 299,6 mill. kr, fordelt på 729 lån. Ordningen med å sette av boligtilskudd til tapsfond ble stilt i bero fra KRD i 2011, og Rana kommunes tapsfond var ved inngangen til 2015 på 2,3 mill. kr. Kommunen har tatt opp 50 mill. kr i startlån for 2015. Utlånsnivået foreslås opprettholdt for 2016.

Pensjonskostnader

Kommunale pensjonsordninger er i hovedsak sparing. Dette innebærer at det betales inn midler til pensjonsordningen til dekning av fremtidige pensjonsutbetalinger. Formålet med dette er å sikre at de ansatte har dekning for sine opptjente rettigheter til enhver tid.

Ved at pensjonene levealder justeres, vil kommunens pensjonskostnader øke. Arbeids- og sosialministeren og partene i arbeidslivet har blitt enige om å starte et arbeid med sikte på finne nye pensjonsregler i offentlig sektor for personer født i 1954 og senere.

Rana flyttet sine pensjoner fra DnB Liv til KLP i 2015. Flytteoppgjøret er i hovedsak gjennomført.

Amortiseringstiden på premieavviket er 7 år fra 2014. Det akkumulerte premieavvik utgjorde ved inngangen til 2015 ca. 360 mill. kr. Rana kommune har på den annen side over år bygget opp et premiefond på ca. 268 mill. kr. Kommunen har gjennom dette betalt inn mer i pensjonsordningen enn nødvendig, og en fortsatt oppbygging av

fondet bør unngås. Ved å bruke av fondet vil kommunens drift bli styrket ved at amortiseringen av premieavviket vil bli lavere som følge av lavere premieavvik. Det fremmes en egen sak om delegasjon i pensjonssaker for å gi rådmannen de nødvendige fullmakter.

Grunnlagsrente for ny opptjening av pensjonsrettigheter er uendret på 2,0 prosent. I pensjon er dette en rentesats som benyttes til å beregne hvilken rente kontoen må tilføres hvert år for at saldoen skal bli stor nok til å kunne utbetale en på forhånd avtalt årlig pensjon fra utbetalingstidspunktet.

Tabell 14. Endring pensjonskostnader 2016 - 2019

	Budsjett 2015	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Premieavvik	-9 930	-9 930	-9 930	-9 930
Pensjonssatser	2 730	2 730	2 730	2 730
Usikkerhet pensjon	2 850	4 440	7 440	7 440
Amortisering tidl. års premieavvik	5 850	13 900	20 700	28 700
Sum	1 500	11 140	20 940	28 940

Omstillingsbehov

For å møte næringslivet og befolkningens forventninger er det behov for gode prioriteringer og stram økonomisk styring. Tjenestetilbudet må tilpasses reduserte driftsrammer, endringer i samfunnet og innbyggernes behov. Det er derfor viktig å få til en langsiktighet i planleggingen som gir forutsigbarhet.

Det er spesielt ekstraintekter på finansområdet som nå reduseres. Disse inntektene har vært brukt til finansiering av driftsoppgaver.

Med omstillingsbehov menes at driftsnivået må justeres ned, slik at kommunens økonomi blir bærekraftig.

Økonomiske drivere

Omstillingsbehovet skyldes at veksten i utgiftsbehovet er større enn inntektsveksten.

Tabell 15. Økonomiske drivere

	2016		2019	
	Mill. kr	andel i %	Mill. kr	andel i %
Pensjonskostnader	1,5	3	28,9	22
Frie innt./nye oppg. Statsbudsj.	-3,6	-8	6,9	5
Demografi/nye brukere	2,0	4	17,2	13
NDR	4,4	10	15,4	11
Drift	10,0	22	22,9	17
Renter/avdrag	7,5	17	19,4	14
Finans	23,3	52	23,3	17
	45,1	100	134,0	100

De statlige overføringene dekker ikke økte kostnader knyttet til pensjon, demografi og nye brukere, samt kostnader til nødvendige investeringer som kompensasjon for etterslep på vedlikeholdet av realkapitalen.

I tillegg øker omstillingsbehovet med nedgang i de kommunale finansinntektene. Videre må det skapes grunnlag for økt driftsresultat for å forbedre kommunens handlingsrom og soliditet.

Rammereduksjoner for avdelingene

I tabellen under er det lagt inn administrasjonens forslag til rammereduksjoner i omstillingen. Rammereduksjonene er revidert i forhold til endringer i de økonomiske forutsetninger siden budsjett og økonomiplanarbeidet forrige år.

Rammereduksjonene er fortsatt basert 70 prosent på budsjetttrammen og 30 prosent på differansen mellom sektoren og gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13, men det er gjort følgende endringer i modellen:

- Tilskudd til Nordland teater er ikke en del av nedtrekket
- Samferdsel i Teknisk avdeling er holdt utenom KOSTRA nedtrekk

Tabell 16. Rammereduksjoner 2016-2019

Avdeling	Budsjett 2015	Reduksjon 2016	Reduksjon 2017	Reduksjon 2018	Reduksjon 2019	Reduksjon i %
Støttetjenester	92 579	-3 496	-7 101	-9 065	-10 375	-11,2 %
Skoleavdelingen	257 164	-11 041	-22 426	-28 628	-32 766	-12,7 %
PPT	7 942	-	-	-	-	-
Barnehageavdelingen	170 858	-4 227	-8 585	-10 959	-12 544	-7,3 %
Helse og sosialavdelingen	208 572	-8 079	-16 410	-20 948	-23 976	-11,5 %
NAV kommune	46 247	-1 881	-3 821	-4 878	-5 583	-12,1 %
Omsorgsavdelingen	294 582	-8 838	-17 952	-22 917	-26 229	-8,9 %
Kulturavdelingen	32 973	-1 043	-2 119	-2 705	-3 096	-9,4 %
Teknisk avdeling	162 825	-5 593	-11 361	-14 503	-16 599	-10,2 %
Kirkelig fellesråd	15 818	-948	-1 925	-2 458	-2 813	-17,8 %
Netto	1 289 560	-45 146	-91 700	-117 061	-133 981	-10,4 %

Realendringer budsjett 2016

Tabell 17. Realendringer avdelingsbudsjett

Tiltak/ending	Støtte- tjeneste	Skole	Barne- hage	Helse-og sosial	Omsorg	Teknisk	Øvrige	SUM
Statsbudsjettet								
Valgkort	50							50
Økt innsats Syria	40							40
IKT modernisering Husbanken	-60							-60
Statliggjøring skatteinnkreving	-1 200							-1 200
Skole - Ny naturfagstime		380						380
Økt makspris helårseffekt			-660					-660
Minstekrav foreldrebetaling			790					790
Adm. utgifter innføring minstekrav foreldrebetaling			-210					-210
Likebehandling private barnehager			1 680					1 680
Endring finansiering private barnehager			-1 660					-1 660
Gratis kjernetid helårseffekt			270					270
Fleksibelt barnehageopptak			2 000					2 000
Informasjons og rekrutteringsarbeid			50					50
Helsestasjon og skolehelsetjeneste				1 400				1 400
Rus og psykisk helse				2 000				2 000
Øyeblikkelig hjelp				6 500				6 500
Ressurskrevende tjenester				200	140			340
Øvrige endringer								
Demografi		500			1 500			2 000
Underdekning forsikringer ansatte	650							650
KS Kontingent OU	250							250
Underdekning tilskudd	400							400
Prisøkning revisjon (selskapskontroll)	300							300
Økte utgifter politisk virksomhet	900							900
Valg 2017 og 2019	-500							-500
Tilskudd Kunnskapsparken	-300							-300
Økte skyssutgifter (ca. 15 prosent)		1 100						1 100
Nytt nødnett				200				200
Økt antall brukere				-2 740				-2 740
MTA Kløverbakken				4 600				4 600
Samh.ref.: red. innt. red. liggetid i sykehjem					1 100			1 100
Selfors sykehjem					2 300			2 300
Prisøkning 110-sentralen Salten						150		150
Deltakelse nytt nødnett						250		250
Sanerte parkeringsplasser 2014/2015						300		300
Drift sjøfronten						200		200
Etablering KF Bygg						-600		-600
Tilskudd Ishall						-200		-200
Formålsbygg utenomhus						250		250
Tilskudd Stålhallen						-400		-400
FDV Selfors sykehjem						1 300		1 300
FDV Hauknes skole						200		200
Økt vedlikehold bygg (KST vedtak)						1 200		1 200
Rammereduksjon	-3 496	-11 041	-4 227	-8 079	-8 838	-5 593	-3 872	-45 146
Lønns- prisjustering mv.	2 721	5 677	4 433	6 004	10 970	3 679	8 763	42 247
NETTO endring	-245	-3 384	2 466	10 085	7 172	736	4 891	21 721

Tabellen viser reelle endringstiltak/endinger fra 2015 til 2016 som påvirker driftsrammene. Under øvrige ligger avdelingene PPT, Kultur, Kirkelig Fellesråd og Fellesområde drift, som ikke får realendringer i 2016.

Tabell 18. Endring driftsrammer tjenesteproduksjon

Sum endring tjenesteproduksjon						
	<i>Regnskap 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>Budsjett 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>	<i>ØkPI 2019</i>
Inntekter	-477 502	-434 912	-444 454	-444 454	-444 454	-444 454
Utgifter	1 815 566	1 750 417	1 781 680	1 753 711	1 733 850	1 721 330
Netto	1 338 064	1 315 505	1 305 559	1 309 257	1 309 257	1 289 396
Rammeendring			21 721	-6 248	-26 109	-38 629
Netto driftsramme	1 338 064	1 315 505	1 337 226	1 309 257	1 289 396	1 276 876
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			30 219	30 219	30 219	30 219
Prisjustering inntekter/utgifter			4 360	4 360	4 360	4 360
Endring pensjon			2 730	2 730	2 730	2 730
Rammereduksjon 2016-2019			-45 146	-91 700	-117 061	-133 981
Støttetjenesten						
Underdekning forsikringer			650	650	650	650
Valg 2017 og 2019			-500	0	-500	300
KS kontingent OU			250	250	250	250
Tilskudd Kunnskapsparken - utviklingsprosjekt			-300	-300	-300	-300
Underdekning tilskudd			400	400	400	400
Prisøkning revisjon (selskapskontroll)			300	300	300	300
Økte utgifter politisk virksomhet			900	900	900	900
Statsbudsjettet - Valgkort			50	50	50	50
Statsbudsjettet - Økt innsats Syria			40	40	40	40
Statsbudsjettet - IKT modernisering Husbanken			-60	-60	-60	-60
Statsbudsjettet - Statliggjøring skatteinnkreving			-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Skole						
Demografi skole			500	1 800	3 800	3 700
Økte skyssutgifter (ca. 15 prosent)			1 100	1 100	1 100	1 100
Statsbudsjettet - Ny naturfagstime			380	840	840	840
Barnehage						
Statsbudsjettet - Økt makspris helårseffekt			-660	-660	-660	-660
Statsbudsjettet - Minstekrav foreldrebetaling			790	790	790	790
Statsbudsjettet - Uttrekk adm. utgifter innføring minstekrav foreldre			-210	-210	-210	-210
Statsbudsjettet - Likebehandling private barnehager			1 680	1 680	1 680	1 680
Statsbudsjettet - Endring finansiering private barnehager			-1 660	-1 660	-1 660	-1 660
Statsbudsjettet - Gratis kjernetid helårseffekt			270	270	270	270
Statsbudsjettet - Fleksibelt barnehageopptak			2 000	2 000	2 000	2 000
Statsbudsjettet - Informasjons og rekrutteringsarbeid			50	50	50	50
Helse- og sosial						
Økt antall brukere			-2 740	-2 740	-2 740	-2 740
Bofellesskap Miljøterapeutisk avdeling - Kløverbakken			4 600	5 500	5 500	5 500
Bofellesskap Miljøterapeutisk avdeling - Per Persaveien			0	5 500	5 500	5 500
Nytt nødnett			200	200	200	200
Statsbudsjettet - Helsestasjon og skolehelsetjeneste			1 400	1 400	1 400	1 400
Statsbudsjettet - Rus og psykisk helse			2 000	2 000	2 000	2 000
Statsbudsjettet - Øyeblikkelig hjelp			6 500	6 500	6 500	6 500
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskrevende tjenester			200	200	200	200
Intern overføring kompensasjonstilskudd Husbanken			831	831	831	831
Omsorg						
Demografi omsorg			1 500	6 000	9 800	13 500
Selfors sykehjem			2 300	5 400	5 400	5 400
Samhandlingsreformen - Red. inntekt pga. redusert liggetid i syke			1 100	1 100	1 100	1 100
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskrevende tjenester			140	140	140	140
Intern overføring kompensasjonstilskudd Husbanken			2 874	2 874	2 874	2 874

Sum endring tjenesteproduksjon						
	<i>Regnskap 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>Budsjett 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>	<i>ØkPI 2019</i>
Kultur						
Intern overføring Teknisk - Redusert husleie Svang Kafe			470	470	470	470
Teknisk						
Vedlikehold bygg			1 200	1 200	1 200	1 200
Etablering KF Bygg			-600	-600	-600	-600
Tilskudd Ishall			-200	-200	-200	-200
Boligfelt utenomhus			250	350	550	550
Intern overføring Teknisk - Redusert husleie Svang Kafe			-470	-470	-470	-470
Tilskudd Stålhallen			-400	-400	-400	-400
FDV Selfors sykehjem			1 300	3 000	3 000	3 000
FDV Hauknes skole			200	475	475	475
Prisøkning 110-sentralen Salten			150	150	150	150
Deltakelse nytt nødnett			250	250	250	250
Sanerte parkeringsplasser 2014/2015			300	300	300	300
Ny bydelspark Selfors			0	50	50	50
Drift sjøfronten			200	400	400	400
Intern overføring fra vann og avløp (0,45 årsverk)			223	223	223	223
Fellesområde drift						
BPA ordning ufordelt			1 010	1 010	1 010	1 010
Sum rammeendring			21 721	-6 248	-26 109	-38 629

Driftsrammen til tjenesteproduksjon økes fra 1 315,5 mill. kr til 1 337,2 mill. kr i 2016, en økning på 21,7 mill. kr. I økonomiplanperioden reduseres driftsrammen i forhold til året før med henholdsvis 28,0 mill. kr i 2017, 19,9 mill. kr i 2018 og 12,5 mill. kr i 2019.

Det er lagt opp til en rammereduksjon på avdelingene i 2016 på 45,1 mill. kr. Videre i perioden er omstillingsbehovet fordelt ut på avdelingene med henholdsvis 46,6 mill. kr i 2017, 25,4 mill. kr i 2018 og 16,9 mill. kr i 2019.

Samlet gir det et effektiviserings- og omstillingsbehov i 2019 på 134 mill. kr sett i forhold til basis budsjett 2015.

Foruten omstillingstiltak er det blant annet lagt inn nye tiltak knyttet til demografiske forhold, endring av oppgaver og driftsfølgvirkninger av nye investeringer.

På Fellesområde drift ligger ufordelt budsjettstyrking knyttet til BPA ordning samt midler knyttet til lokalt lønnsoppgjør 2015 og lønnsoppgjør i 2016.

Tabell 19. Utvikling driftsrammer

	<i>Regnskap 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>Budsjett 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>	<i>ØkPI 2019</i>
Sentrale støttetjenester	97 079	92 579	92 334	89 229	86 765	86 255
Skoleavdelingen	268 285	257 164	253 780	244 155	239 953	235 715
PPT	8 339	7 942	8 061	8 061	8 061	8 061
Barnehageavdelingen	166 996	170 858	173 324	168 966	166 592	165 007
Helse-og sosialavdelingen	247 613	208 572	218 657	216 726	212 188	209 160
NAV kommune	48 450	46 247	45 639	43 699	42 642	41 937
Omsorgsavdelingen	301 607	294 582	301 754	300 240	299 075	299 463
Kulturavdelingen	36 258	32 973	33 623	32 547	31 961	31 570
Teknisk avdeling	184 382	162 825	163 090	159 647	156 705	154 609
Kirkelig fellesråd	17 184	15 818	15 297	14 320	13 787	13 432
Fellesområde drift	-38 129	25 945	31 667	31 667	31 667	31 667
Netto rammer tjenesteproduksjon	1 338 064	1 315 505	1 337 226	1 309 257	1 289 396	1 276 876

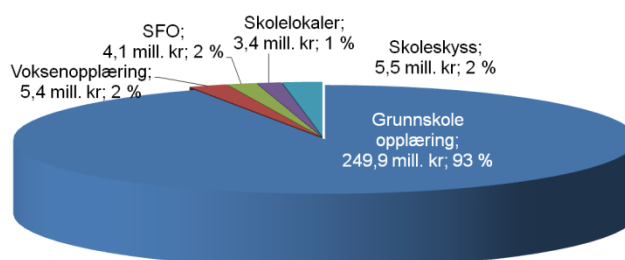
Tabellen ovenfor viser netto driftsrammer for tjenesteproduksjonen.

Skoleavdelingen

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-40 737	-37 946	-38 637	-38 637	-38 637	-38 637
Utgifter	309 022	295 110	292 417	282 792	278 590	274 352
Rammeendring			-3 384	-13 009	-17 211	-21 449
Netto driftsramme	268 285	257 164	253 780	244 155	239 953	235 715
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			6 160	6 160	6 160	6 160
Prisjustering inntekter/utgifter			35	35	35	35
Endring pensjon			-518	-518	-518	-518
Rammereduksjon 2016-2019			-11 041	-22 426	-28 628	-32 766
Økte skyssutgifter (ca. 15 prosent)			1 100	1 100	1 100	1 100
Demografi skole			500	1 800	3 800	3 700
Statsbudsjettet - Ny naturfagstime			380	840	840	840
Sum rammeendring			-3 384	-13 009	-17 211	-21 449
Årsverk	478	440	422			

PPT

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Inntekter	-5 620	-5 917	-6 049
Utgifter	13 959	13 859	14 110
Rammeendring			119
Netto driftsramme	8 339	7 942	8 061
Nye tiltak/endringer			
Lønnsvekst			189
Prisjustering inntekter/utgifter			-89
Endring pensjon			19
Sum rammeendring			119
Årsverk	18	17	17

Status

Ved oppstart skoleåret 2015/2016 er det 3 036 elever som mottar grunnskoleopplæring i kommunens 15 skoler. Elevtallet er dermed tilnærmet uendret i forhold til forrige skoleår.

Skoleavdelingen klarer ikke å holde seg innenfor budsjettrammen for 2015 og det anslås et merforbruk på mellom 5 og 6 mill. kr. Ved oppstart av skoleåret 2015/2016, er bemanningen redusert med ca. 30 årsverk. Reduksjonen i årsverk gjør at handlingsrom og fleksibilitet er redusert. Som følge av dette øker kostnadene til variabel lønn. Til tross for dette arbeides det fortsatt godt med utvikling av kvaliteten på opplæringen.

Plan for skole- og kvalitetsutvikling har nå fått virke i et drøyt år, og skolene er klar i sine tilbakemeldinger: Planen bidrar til målrettet utviklings-

arbeid, gir struktur og retning og virker samlande for den enkelte skole og for Rana som skolekommune.

Det er etablert nettverk med nabokommunene Hemnes og Nesna hvor arbeidet for å skape et bedre opplæringstilbud på ungdomstrinnet dras videre.

Våren 2015 ble Rana kommune realfagskommune. Som realfagskommune skal kommunen utvikle en strategi for realfagene der målet er selvsagt – å styrke elevens kompetanse i disse fagene.

Avdelingen legger i disse dager fram «Tilstandsrapport for grunnskolen – Rana 2015». Ved hjelp av kvantitative målinger av læringsmiljø og resultater på nasjonale prøver, standpunkt og

eksamensresultater gir denne et bilde av hvordan elevene opplever sider ved sitt læringsmiljø og hvordan de presterer faglig. Et ytterligere bidrag til tilstandsrapporten er kommunenivåets dialog med skolene i tråd med det som er lagt til rette i plan for skole- og kvalitetsutvikling.

I grove trekk gir elevene tilbakemelding om at deres læringsmiljø nå er på høyde med KG 13, nasjonalt nivå og fylket. Dette er ei betydelig bedring fra forrige rapportering. Særlig gledelig er det å se at vi for parameter som sier noe om mobbing forbedrer oss og skårer jevnt med eller bedre enn de vi sammenligner oss med. Skolene har nulltoleranse på mobbing og det har vært lagt, klare føringer for skolene på dette området.

Når det gjelder resultatene på nasjonale prøver, skårer elevene på barnetrinnet gjennomgående svakere enn sammenligningsgruppene, mens forskjellene er mindre for kommunens ungdomstrinn.

Resultatene på nasjonale prøver i regning avviker mest fra resultatene for sammenligningsgruppene. Strategien som nå legges til rette for realfagene vil være viktig for å bedre resultatene.

Avdelingen har anskaffet og delvis implementert digitale verktøy som skal bidra til å styrke kartlegging og analyse av opplæringen. Sammen med de nasjonale prøvene vil disse brukes systematisk i den enkelte skole for å vurdere og sette inn riktige tiltak både på system- og individnivå.

Avdelingen benytter seg for inneværende år av ordningen «Kompetanse for kvalitet» som legger til rette for videreutdanning av ledere og lærere. Nærmere 30 av kommunes lærere er under videreutdanning. Fortrinnsvis i realfag. 15 av kommunes skoleledere har gjennomført eller er i ferd med å gjennomføre «Rektorskolen».

Avdelingen arbeider med ny forskrift for SFO og parallelt med dette endring av skoledagen på barnetrinnet. Hensikten er å heve kvaliteten på tilbudet i SFO, og gjøre dette mer fleksibelt, samtidig som en tilpasser skoledagen bedre for elever og legger bedre til rette for de ansattes arbeid.

Antall barn som gis rett til spesialundervisning går noe ned. Kostratall for 2014 viste at 10,3 prosent av elevene i kommunen ble gitt slik rett. Foreløpige tall innhentet gjennom grunnskolen informasjons-system (GSI) viser at 9,8 prosent av elevene gis slik rett inneværende år. Andel lærertimer som benyttes til formålet er betydelig redusert. Her ligger vi nå jevnt med KG 13. 17,4 prosent av det

totale lærertimetallet ble avsatt til formålet forrige skoleår.

Utfordringer

Elevtallet i kommunens skoler er stabilt sett mot forrige skoleår, men er over de siste 4 år redusert med i overkant av 200 elever, og gjennomsnittlig elevtall pr. skole er betydelig lavere enn for KG 13. Kvaliteten på opplæringen forringes når reduserte rammer ikke følges av strukturelle grep.

Av avdelingens totale ramme er i underkant av 90 prosent avsatt til lønn. Tiltak i avdelingen vil derfor i all hovedsak bety redusert bemanning. Når bemanningen reduseres, vil dette i første omgang redusere skolens evne til å drive system- og utviklingsarbeid og i neste omgang redusere kvaliteten på opplæringen generelt.

Ny forskrift til Opplæringsloven stiller høyere krav til kompetanse både på barne- og ungdomstrinnet. Avdelingen må, når nytt skoleår skal etableres, vurdere overflytting av lærere mellom skolene for å ivareta et faglig spekter. For barnetrinnet kan konsekvensene bli ei sterkere orientering mot et faglærersystem lik det vi finner på ungdomstrinnet.

Tilstandsrapporten for grunnskolen i Rana viser at kommunens elever i grove trekk skårer svakere faglig enn sammenligningsgruppene. Det er likevel forskjeller mellom skolene og noen av kommunens skoler er fullt på høyde med de vi sammenligner oss med.

Foreløpige tall viser at antall elever som gis rett til spesialundervisning går ned. Nivået er fortsatt høyere enn KG 13. Ressurstilfanget til formålet er derimot betydelig redusert. Disse størrelsene følger ikke hverandre. Det er for tidlig å si om dette skyldes bedre tilpasset opplæring eller om det er en konsekvens av reduserte rammer.

Antall voksne som har rettigheter og som ønsker tilbud etter Opplæringslovens kap. 4A, Opplæring spesielt organisert for voksne, øker.

Skolens utrustning – inventar og læremateriell – er mangelfull. Særlig gjelder dette skolens IKT-utrustning. Målt mot sammenligningsgruppene avsettes det mindre til disse formålene i grunnskolen i Rana.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Skoleavdelingen andel av omstillingsbehovet er på 11,0 mill. kr for 2016. Det kompenseres 0,5 mill. kr for øking i elevtall. Avdelingen kompenseres for økte kostnader til skoleskyss tilsvarende 1,1 mill. Dette gir ei endring i rammene mot fjoråret på

tilsammen 9,4 mill. kr. Gjennom statsbudsjettet er det bevilget 0,4 mill. kr. til ny naturfagstime på barnetrinnet. Dette medfører nye oppgaver og gir ingen reell styrking av rammen.

Avdelingen går inn i budsjettåret 2016 med et estimert merforbruk på mellom 5 og 6 mill. kr. Avdelingen har for høsthalvåret 2015 redusert bemanningen med ca. 30 årsverk. Slik det ser ut pr dato er driftsnivået dermed i tråd med rammene for året, og en vil ikke dra med seg et merforbruk over til 2016. Det gjennomføres ei nedbemanning tilsvarende 10,5 mill. kr. Nedbemanningen belastes skolene jevnt, men de minste og mest sårbare skolene må i noen grad «vernes».

SFO – tilbudet endres ved at skolenes SFO – ordninger holder stengt i juli måned. Dette er estimert å redusere kostnadene med 0,5 mill. kr.

Tiltakene over møter avdelingens andel av omstillingsbehovet tilsvarende 11,0 mill. kr.

Avdelingen la våren 2015 fram rapport som beskrev alternativer til dagens skolestruktur. Det ble lagt til rette for prosess med hensikt å endre skolestruktur slik at dette kunne bidra til omstillingen i 2016.

Det ble ikke gjort politiske vedtak som har gjort dette mulig. Rådmannen vil legge til rette for tilsvarende prosess våren 2016. De strukturelle tiltak som er foreslått er de som er mulig å gjennomføre innenfor økonomiplanperioden. De er i tråd med de alternativer som kommer fram i nevnte rapport.

For å sikre ei forsvarlig behandling og gode prosesser fram til en gjør endelig vedtak for en framtidig skolestruktur, er det nødvendig med politisk tilslutning til den framdrift for avklaring av skolestruktur rådmannen vil legge fram over nyttår. Det innebærer å sende ut på høring rapport om framtidig skolestruktur med de tilleggsutredninger som er vedtatt.

Etablering av en framtidsrettet skolestruktur bør struktureres i en skolebruksplan og gjennomføres over tid i takt med kommunens evne til investeringer i renovering, utbygging og nybygg.

Ny Hauknes skole er under oppføring. Når skolen står ferdig til skolestart høsten 2016, er det kapasitet til å ta imot elevene fra Dalsgrenda skole ved at de går inn i eksisterende klasser ved Hauknes skole. De vil møte et større elevfellesskap, flere lærere og dermed større faglig bredde og tyngde i et nytt moderne skoleanlegg.

Arbeidet for å etablere ny ungdomsskole på Ytteren for ungdomsskolene Båsmo og Selfors pågår, og om framdriften holdes vil denne være

etablert høsten 2017. En samlokalisering av disse skolene vil gi betydelig reduksjon i utgiftene til opplæring og samtidig redusere kostnadene til drift av bygg.

Parallelt med dette kan elevene fra Alteren overføres til Båsmo barneskole. Elevene ved Båsmo ungdomsskole er da overført til ny ungdomsskole på Ytteren. Dette vil frigjøre kapasitet ved Båsmo ungdomsskole som i en periode kan benyttes som «transittskole» når renovering av Båsmo barneskole i henhold til investeringsplan starter i 2017.

Mo ungdomsskole har pr. i dag kapasitet til å ta imot flere elever enn de i dag rekrutterer fra barneskolene Lyngheim, Hauknes og Dalsgrenda. Skolen er renoveret og er i teknisk god stand. Skolen har likevel en arkitektur som ikke oppleves som tidsriktig. En moderat utbygging av skolen vil øke kapasiteten til også å kunne ta imot ungdomsskoleelever fra Gruben krets. Samtidig vil dette kunne bidra til å gjøre skolen mer moderne.

Det bør vurderes om Ranahallen kan benyttes som gymnastikkanlegg for denne skolen. Fylkeskommunen har vært leietaker i Ranahallen. Leieforholdet vil opphøre når ny videregående skole er etablert på Mjølan. Ei større ungdomsskole i sentrum vil ellers bidra til å opprettholde noe av det en taper av aktivitet i sentrum når den videregående skolen flytter til Mjølan.

Slike strukturelle grep for opplæringen på ungdomstrinnet vil gi kommunen to større sentrumsnære ungdomsskoler der Mo ungdomsskole vil gi opplæring til i overkant av 500 elever, og Ytteren ungdomsskole rundt 360 elever.

En skole med flere elever og dermed flere voksne vil bedre kunne ivareta økte krav til bredde i kompetanse og valgfrihet for elevene. Flere lærere ved samme skole vil skape større og sterkere fagmiljø, og kan slik også bidra til å bedre rekrutteringen i konkurranse med det øvrige arbeidsmarkedet.

En sentralisering av ungdomsskoledriften vil også rasjonalisere og styrke tilbudet til elever med særlige behov. Det betyr et jevnt tilfang av elever i denne gruppen og kontinuitet i tilbudet.

Skoleavdelingen er gjennom økonomiplanperioden gitt en samlet rammereduksjon på nærmere 33 mill. kr. En reduksjon i perioden på 33 mill. kr kan bare håndteres gjennom strukturelle endringer.

Hvis færre elever gis rett til spesialundervisning vil det bety en vesentlig reduksjon av kostnader. De to siste års tall viser positiv tendens. Dersom denne skal fortsette, må trykket opprettholdes for å styrke

den tilpassede opplæringen. En bedre tilpassing av opplæringen for alle elever betyr at flere elever inkluderes i den ordinære opplæringen og kvaliteten på opplæringstilbudet styrkes for alle elever. Dette betinger at skolene, i samarbeid med PP-tjenesten, dyktiggjør seg i arbeidet med å tilpasse opplæringen.

PPT

PPT Rana har pr i dag 15,2 stillinger inkludert leder og sekretær. Fra skoleåret 13/14 har tjenesten redusert bemanningen med 2,3 stillinger, og vil fra 2016 redusere med ytterligere 0,9 årsverk fagstilling.

Til tross for nedbemanningstiltak og innstramminger på drift, så vil det være utfordringer med å holde budsjett i 2015. Det ligger an til et merforbruk på ca. 0,5 mill. kr i 2015.

PPT har lang ventetid på utredning av enkeltelever og førskolebarn. Når bemanningen reduseres, er utfordring enda større for å imøtekomme det behov som skoler og barnehager har for hjelp fra oss.

Henvisninger i forhold til enkeltelever ser ut til å kreve stadig mer tverrfaglig samarbeide. Dette gjelder eksempelvis saker knyttet til skolefravær, mobbing, psykisk helse og atferd. Slike saker er omfattende og tidkrevende, og det er ofte

nødvendig å prioritere disse henvisningene foran andre.

System – og utviklingsarbeid har en sterk forankring i PPT Rana. Det er lange tradisjoner for å drifte nettverk og bidra til kompetanseheving i skoler og barnehager. Dette er i tråd med Opplæringslovens § 5-6 Pedagogisk – psykologisk tjeneste;

«Tjenesten skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særlige behov»

Et av forslagene fra Djupedalsutvalget (NOU 2015:2) er at PP-tjenestens mandat endres til at

«PP- tjenestens systemrettede arbeid utvides til å gjelde læringsutbyttet og læringsmiljøet til alle elever – ikke bare elever med særskilte behov».

En videre strategi er å ha strengere inntakskriterier for hva som skal være prøvd ut og gjennomført i skolen før den henvises til PPT.

Målet vil være å redusere antall tilmeldinger og skape rom for at PPT kan være aktivt med i en før-tilmeldingsfase. Ved å øke kompetansen på tilpasset opplæring vil behovet for spesialundervisning reduseres, og handlingsrom og ressurser til ordinær opplæring vil kunne økes.

Rammereduksjoner

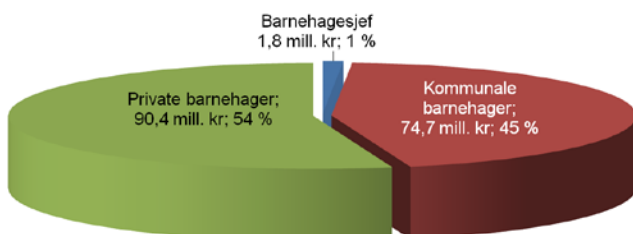
Tiltak	2016	2017	2018	2019
Legge ned Alteren skole		-2 700	-5 400	-5 400
Legge ned Dalsgrenda skole		-2 300	-4 600	-4 600
Etablere ny ungdomsskole på Ytteren		-2 500	-5 000	-5 000
Sammenslåing av Mo og Gruben ungdomsskoler				-1 500
Generell nedbemanning	-10 541	-14 426	-13 128	-15 766
Avvikle Sommer SFO/endre forskrift SFO	-500	-500	-500	-500
Sum tiltak	-11 041	-22 426	-28 628	-32 766

Barnehageavdelingen

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-26 434	-25 808	-26 362	-26 362	-26 362	-26 362
Utgifter	193 430	196 666	199 686	195 328	192 954	191 369
Rammeendring			2 466	-1 892	-4 266	-5 851
Netto driftsramme	166 996	170 858	173 324	168 966	166 592	165 007
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			2 043	2 043	2 043	2 043
Prisjustering inntekter/utgifter			2 120	2 120	2 120	2 120
Endring pensjon			270	270	270	270
Rammereduksjon 2016-2019			-4 227	-8 585	-10 959	-12 544
Statsbudsjettet - Fleksibelt barnehageopptak			2 000	2 000	2 000	2 000
Statsbudsjettet - Likebehandling private barnehager			1 680	1 680	1 680	1 680
Statsbudsjettet - Minstekrav foreldrebetaling			790	790	790	790
Statsbudsjettet - Gratis kjernetid helårseffekt			270	270	270	270
Statsbudsjettet - Informasjons og rekrutteringsarbeid			50	50	50	50
Statsbudsjettet - Uttrekk adm. utgifter innføring minstekrav foreldr			-210	-210	-210	-210
Statsbudsjettet - Økt makspris helårseffekt			-660	-660	-660	-660
Statsbudsjettet - Endring finansiering private barnehager			-1 660	-1 660	-1 660	-1 660
Sum rammeendring			2 466	-1 892	-4 266	-5 851
Årsverk	188	180	170			

Status

Tjenesteleveranse 2014

Barnehageavdelingen består av 9 kommunale barnehager med 704 barn og 13 private barnehager med 700 barn pr. 15.12.2014. Det er en nedgang på 13 barn fra året før.

Rana har siden 2007 oppfylt retten til barnehageplass i henhold til barnehageloven, og er gjennom statens rammeoverføring tilført midler for å opprettholde 100 prosent barnehagedekning. Overføringen er basert på befolkningsutvikling 0-5-åringer. I 2015 får alle innen lovens rettighetskrav tilbud om plass og i tillegg fikk 50 barn, som fylte 1 år etter 1. september plass. Pr. oktober 2015 står det 30 barn på venteliste med ønsket oppstart høst 2015. Det er også registrert 60 barn som ønsker plass før 1. juni 2016. Totalt 90 barn på venteliste.

Fra august 2015 er det lagt ned 39 plasser mot 45 i opprinnelig plan. Styrking på 1,1 mill. kr knyttet til fleksibelt opptak endret planen. Forliket i Stortinget mellom regjeringspartiene finansierte dette.

Prosjekt for å bedre ivareta økt ressursbehov innenfor styrket tilbud til barn med særlige behov ble gjennomført med driftsendringer i 2015. For 2015 ser det ut til at avdelingen vil holde rammen, med forbehold om en risiko for et merforbruk på 0,5 mill. kr knyttet til tilskudd for tjenesten ekstra ressurs og styrket tilbud som gis i private barnehager.

Utfordringer

I økonomiplanperioden vil det i 2016 og 2017 være 310 og 280 skolebegynnere med barnehageplass. Fødselstallet for 2014 var 249 barn. Fødselstallet for 2015 kommer tidligst i løpet av mars/april 2016. Utviklingen på fødselstallet og skolebegynnere må følges tett opp i økonomiplanperioden. Dette vil kunne medføre til en omlegging av plasser fra store barn 3-5 år, til småbarns plasser 0-3 år. Ut fra Lov om Barnehager er det ulik bemanningsnorm og arealkrav for barn over og under 3 år.

Avdelingen er gjennom revidert nasjonalbudsjett i 2015 og i forslag til statsbudsjett 2016 kompensert for å etablere og drifte ordningen med rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt og gratis kjernetid for 4-5 åringer. Det er en viss usikkerhet i forhold til om kompensasjonen dekker de faktiske kostnadene med ordningen.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Avdelingen skal i perioden gjennomføre en ramme-reduksjon på 12,5 mill. kr. Nedleggelsen av Myrtun, i tillegg til 21 småbarnsplasser i kommunale barnehager fra august 2015, gir helårseffekt i 2016. Kommunen tilbyr i 2016 barnehageplasser ut over det som er rettighetsbasert. Det foreslås derfor å fortsette nedlegging av plasser i kommunale barnehager med 27 småbarnsplasser fra august 2016 med helårseffekt inn i 2017. I tillegg tas 13 plasser i perioden 2017 – 2019 ut av rammen for å kunne ivareta rammereduksjonen i økonomiplanperioden. I perioden fra august 2015 til august 2019 legges det ned totalt 79 småbarnsplasser hvorav 39 er effektivt ved inngang til 2016. 79 plasser tilsvarer 26 årsverk.

All nedleggelse av plasser må skje i kommunale barnehager, siden kommunen i følge lovverket ikke kan legge ned i private barnehager med driftsgodkjenning før 2011.

I 2016 tilpasser avdelingen seg til lovens minstekrav for søskenmoderasjon på foreldrebetaling og endrer fra 50 til 30 prosent moderasjon for søsken nr. 2. Søsken nr. 3 gis fortsatt 50 prosent. Dette utgjør 1,1 mill. kr innenfor kommunale og private barnehager og balanserer avdelingens krav om rammereduksjon.

Makspris foreldrebetaling ble i 2015 økt ut over ordinær prisstigning. Helårsvirkning for 2016 gir økt inntekt og avdelingen trekkes i rammen med 0,7 mill. kr.

I statsbudsjettet foreslås det å videreføre maksimalprisen for foreldrebetaling i barnehage på samme reelle nivå som i 2015. Maksimalprisen for en heltidsplass øker med 75 kroner og blir da 2 655 kroner per måned og 29 205 kroner per år. Dette gjelder fra januar 2016. Målet om likeverdig behandling av kommunale og ikke-kommunale barnehager blir nådd i 2016 ved at statsbudsjettet tar høyde for å øke tilskuddet til private barnehager fra 98 til 100 prosent av det de

kommunale får. Ordningen gjelder fra januar 2016 og avdelingens ramme økes med 1,7 mill. kr.

Samtidig legger statsbudsjettet opp til å gjennomføre endringer i beregning av tilskudd til pensjons- og kapitalkostnader for å få bedre samsvar mellom kostnadene i de private barnehagene og tilskuddet de får fra kommunen. Dette medfører et trekk i avdelingens ramme på tilskudd til private barnehager på 1,7 mill. kr.

Ordningen med rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt ble innført 1. mai 2015, og innebærer at ingen familier betaler mer enn 6 prosent av samlet inntekt for en barnehageplass. I 2016 vil husholdninger med inntekt under 486 750 kroner ha rett til redusert foreldrebetaling. Avdelingens ramme styrkes med 0,8 mill. kr, men reduseres med 0,2 mill. kr knyttet til bevillingen i 2015 hvor en varslet at noe av styrkingen gjaldt kun etablering av administrering av ordningen i 2015. I følge statsbudsjettet vil netto styrking av rammen på denne ordning være 0,6 mill. kr.

I august 2015 ble ordningen med gratis kjernetid i barnehage for alle 4- og 5-åringer fra familier med lav inntekt etablert og blir videreført i 2016. Fra 1. august 2016 er inntektsgrensen foreslått i statsbudsjettet satt til 417 000 kroner, en økning fra 405 000 kroner i 2015. Avdelingens ramme styrkes med 0,3 mill. kr.

I forslag til statsbudsjettet ligger det en styrking knyttet til fleksibelt barnehageopptak. For Rana var styrkingen i 2015 på 1,1 mill. kr og ble i sin helhet brukt til å redusere nedleggelse av eksisterende barnehageplasser. Avdelingen vil se på hvordan styrkingen i 2016 kan brukes for å dempe noe av effekten i forhold til rammereduksjonene knyttet til nedlegging av plasser. I 2016 er denne styrkingen på 2 mill. kr.

I 2016 ligger det i statsbudsjettet en styrking for Rana på 50 000 kroner til kommunalt informasjons- og rekrutteringsarbeid på barnehagefeltet. Målet er å få flere barn fra familier med lav inntekt og med minoritetsspråklig bakgrunn til å gå i barnehagen.

Rammereduksjoner

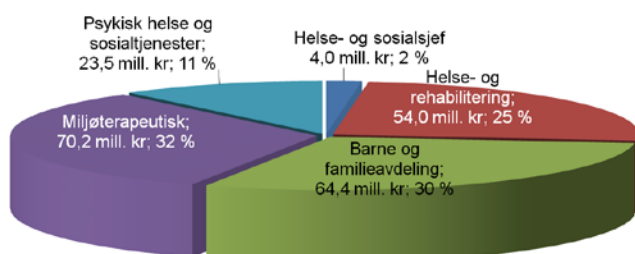
Tiltak	2016	2017	2018	2019
Nedlegging av Myrtun, 18 småbarnsplasser 2015/2016	-1 960	-1 960	-1 960	-1 960
Nedlegging 27 småbarnsplasser august 2015/2016	-2 520	-2 520	-2 520	-2 520
Nedleggelse 27 småbarnsplasser august 2016/2017	-1 800	-5 340	-5 340	-5 340
Justert nedtrekk i hht periodisering av nedlagte småbarnsplasser	3 153	2 335	336	-1 250
Nedtrekk ordinær drift			-375	-374
Søskenmoderasjon endret til lovens minstekrav	-1 100	-1 100	-1 100	-1 100
Sum tiltak	-4 227	-8 585	-10 959	-12 544

Helse- og sosialavdelingen

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-129 518	-109 574	-111 744	-111 744	-111 744	-111 744
Utgifter	377 131	318 146	330 401	328 470	323 932	320 904
Rammeendring			10 085	8 154	3 616	588
Netto driftsramme	247 613	208 572	218 657	216 726	212 188	209 160
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			5 186	5 186	5 186	5 186
Prisjustering inntekter/utgifter			-836	-836	-836	-836
Endring pensjon			823	823	823	823
Rammereduksjon 2016-2019			-8 079	-16 410	-20 948	-23 976
Økt antall brukere			-2 740	-2 740	-2 740	-2 740
Bofellesskap Miljøterapeutisk avdeling - Kløverbakken			4 600	5 500	5 500	5 500
Bofellesskap Miljøterapeutisk avdeling - Per Persaveien				5 500	5 500	5 500
Nytt nødnett			200	200	200	200
Statsbudsjettet - Øyeblikkelig hjelp			6 500	6 500	6 500	6 500
Statsbudsjettet - Rus og psykisk helse			2 000	2 000	2 000	2 000
Statsbudsjettet - Helsestasjon og skolehelsetjeneste			1 400	1 400	1 400	1 400
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere			200	200	200	200
Intern overføring kompensasjonstilskudd Husbanken			831	831	831	831
			10 085	8 154	3 616	588
Årsverk	318	322	332			

Status

Tjenesteleveranse 2014

Det blir flere brukere med funksjons- og utviklingshemming. Det var fra 2014 til 2015 en økning på 3 personer med psykisk utviklingshemming til 100 personer. Prognosen for 2016 og 2017 viser en ytterligere økning med henholdsvis 5 og 4 personer slik at det i 2017 ser ut for å være 109.

55 personer mottar i dag dagtilbud ved Rana Arbeidssenter.

Det er i dag 17 familier som får avlastning. Noen har behov for større omfang og noen nye familier etterspør avlastning. Begrensningen med kun en fysisk institusjonsavlastning gjør at noen heller søker brukerstyrt personlig assistent grunnet liten mulighet for gunstig gruppesammensetning (alder/type funksjonshemming etc.) i inntaksplanene.

Prognosen pr. oktober 2015 indikerer merforbruk ved årets slutt på ca. 6,5 mill. kr.

Avdelingen har iverksatt tiltak for å redusere merforbruket fra 2014 inn i 2015. Tiltakene er særlig rettet innen barnevern og kommunale legeoppgaver.

For å møte kommende utfordringer på en best mulig måte har Helse- og sosialavdelingen etablert en ny organisering gjennom fire fagavdelinger. Den nye strukturen speiler tjenestene mere logisk og gir bedre styring, samordning og utvikling av kvalitet i tjenesteområder.

Innen legetjenestene er det etablert en ny struktur og samling av funksjoner som hører sammen med et lokalmedisinsk senter. Det legges til rette for samordning av kommunens legeoppgaver innenfor helsestasjon, døgner rehabilitering, KAD-senger, sykehjem, beredskap, legevakt, turnusleger, gjestepasient-ordning, helsetjenester til asylanter og flyktninger, smittevern og allmennlegetilbud til personer som ikke har fastlege i kommunen. Det gjøres en samordning innen rehabiliteringstjenestene og mot private fysioterapeuter som har avtale med Rana kommune.

Helsesøstertjeneste, barnevern og familietjeneste er samlet i ny Barn- og familieavdeling for å skape en bedre tjeneste. Tjenesten kommer tidligere inn i risikofamilier og kan sette inn rimeligere hjelp raskere. Dette gir en bedre samordning av hjelpe-tiltak og gir forebygging som virker. Dette vil også sikre rett type hjelp. I 2015 er antall fristbrudd i barnevernet kraftig redusert i forhold til 2014. Antall ungdommer på statlig barnevernsinstitusjon er redusert fra 11 til 4 i 2015.

Innen Psykisk helse og Sosiale tjenester skal de strukturelle endringene med blant annet samordning av rus og psykisk helse gi bedre styring og ledelse, bruk av kompetanse, utnyttelse av kapasitet, faglig styring og forenkling av arbeidsprosesser.

I Miljøterapeutisk avdeling står tjenestevridning mot åpning av flere botilbud i økonomiplanperioden sentralt. I tillegg gjennomføres en strammere tildelingspraksis ved tildeling av tjenester.

Rana lokalmedisinske senter er etablert hvor det er kommunale legestillinger og turnuslegestillinger. Kommunale legeoppgaver som sykehjemsleger og helsestasjonsleger er i 2015 driftsmessig underlagt kommuneoverlegen. Nytt tiltak som er etablert i 2015 er at legevakts-formidling 24/7 selges som tjeneste til kommunene Træna, Lurøy og Rødøy.

Innflytting i Marcus Thranes gt. (Mobekken) ble gjennomført første halvår 2015, et botilbud for unge funksjonshemmede og utviklingshemmede. Ved Engevollen er 24 utleieboliger innflyttet og tatt i bruk. Arbeidet med forberedelse og innflytting til Enga omsorgsbolig er startet i 2015.

Høsten 2015 startet byggingen av Kløverbakken, et bofellesskap for utviklingshemmede.

Første halvår 2015 ble det etablert et boligsosialt nettverk. Nettverket er bl.a. gitt i oppgave å sørge for en mer helhetlig oppfølging av boligsosiale tjenester, og en mer enhetlig behandlingsmåte ved tildeling av kommunalt disponerte boliger.

I 2015 gjennomføres en utvidelse av introduksjonsordning for bosatte flyktninger med økt ukentlig timetall jf. statlig krav.

Rana kommune har inngått avtale om oppføring av 14 Foyerleiligheter på Gruben for ungdom.

Rana kommune har etablert et systematisk folkehelsearbeid. Hovedfokus i 2015 har vært å løfte folkehelsearbeidet opp på et strategisk nivå ved å ta i bruk etablert systematikk, operasjonalisere deler av vedtatt folkehelseplan, iverksette tiltak i samarbeidsavtale om folkehelsearbeid og etablere administrativ ledelse som tverrsektoriell

styringsgruppe. Videre er det utarbeidet en ny oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer, og det er bestemt hvilke folkehelseutfordringer som er viktigst å ta tak i neste planperiode.

Utfordringer

Det er behov for flere avlastningsplasser for personer med omfattende funksjonshemninger.

Bistandsbehovet for personer med omfattende funksjonsnedsettelse ser ut for å være større enn Kløverbakken og Per Persaveien vil dekke, noe som følges løpende.

Kostnadsreduksjoner innen barnevernet er en utfordring. Rana kommune vil trolig til enhver tid ha mellom 50 og 60 barn under kommunal omsorg. Utvikling av kommunale barnevernstiltak som ungdomsbolig vil være et sentralt virkemiddel i kommende år. Pr oktober 2015 er det 8 ungdommer som bor på Tjærahågen. Når Foyerleilighetene tas i bruk erstatter disse tilbudet på Tjærahågen.

Neste fase i samhandlingsreformen vil for kommunene omfatte rustjenester og psykisk helse. Det er et behov for å etablere flere egnede botilbud til personer med rus/psykiske problemer. Personer med psykoser defineres tidligere i behandlingsforløpet som ferdigbehandlet i spesialisthelsetjenesten og utskrives til kommunen. Det forutsettes at det følger midler med oppgavene. Det samme gjelder utvikling av opptrappingsplan innen rusfeltet jf. statlig satsning mot kommunene, samt utvikling av kommunal akutt dagtilbud (KAD) fra 2017 for personer innen målgruppen rus og psykisk helsearbeid.

Avdelingen opplever utfordringer med rekruttering av leger, sykepleiere og vernepleiere.

Vertskommune for flyktninger i asylmottak og økt bosetting av flyktninger gir utfordringer for kommunens helse- og sosialtjeneste

I 2016 skal kommunedelplan for folkehelsearbeid revideres. I forkant skal kommunen med utgangspunkt i de største folkehelseutfordringene (bestemt i kommunens 4-årige oversiktsdokument) gjennomføre en omfattende prosess for å kartlegge eksisterende og utarbeide treffsikre strategier/tiltak som skal implementeres i folkehelseplan og øvrig plansystem. Videre skal vedtatte strategier/tiltak i planer og samarbeidsavtale iverksettes. I 2016 vil det være nødvendig å tilføre de ulike avdelingene kompetanse for å sikre felles forståelse. Særlig gjelder dette kompetanse på hvordan kommunen skal møte utfordringen med sosiale ulikheter i helse. For å ivareta følge-med-ansvaret knyttet til de største folkehelseutfordringene, skal rutine for

løpende oversiktsarbeid etableres og tas i bruk som verktøy. Tverrsektorielt og planstyrt folkehelsearbeid, samt sikre tilstrekkelig kompetanse er mål for 2016.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Avdelingens rammereduksjon i 2016 på 9 mill. kr foreslås løst gjennom følgende tiltak:

Effektivisering og reduksjon av tjenester ved 16 driftsenheter i miljøterapeutisk avdeling.

Effektivisering og reduksjon av tjenester ved 4 bofellesskap innen rus og psykisk helsearbeid.

Endret teaminndeling i barnevernet – reduksjon av en stilling.

Reduksjon av en stilling innen administrasjon/faglig rådgivning i barn og familieavdelingen ved bruk av ekstern prosjektfinansiering av utviklingsarbeid.

Reduksjon av forebyggende hjelpetiltak i barnevernet.

Generelt nedtrekk i helsesøstertjenesten Reduksjon av driftsutgifter.

Samordning av kommunale legeoppgaver.

Salg av legevaktjenester til nabokommuner. Helårseffekt ved salg av legevaktsformidling til kommuner på Nord-Helgeland.

Merinntekter ved økt produksjon og statlige tilskudd til lokalmedisinsk senter.

Redusering av deltidsstilling for hjelpepersonell ved lokalmedisinsk senter.

Forbedret bruk av private fysioterapeuter til kommunale rehabiliteringstjenester.

Effektivisering og reduksjon av tjenester ved helse- og rehabilitering.

Reduksjon av helse- og sosialsjefens driftsramme knyttet til tilskudd og drift.

Avdelingen styrkes ved:

Statlig styrking av helsestasjon og skolehelse-tjeneste 1,4 mill. kr. Statlig styrking av rus og psykisk helse, en opptrapping via rammetilskuddet. 2,0 mill. kr. Øyeblikkelig hjelp senger (KAD) endret finansiering fra statlig øremerket tilskudd til statlig ressursoverføring via rammetilskudd. 6,5 mill. kr. En endret inntektsform som ikke gir endret inntekt. Tiltakene fra 2016 videreføres i resten av økonomiplanperioden. Samlet utgjør tiltakene 26,5 mill. kr i 2019.

Nettokompensasjon for økning i antall psykisk utviklingshemmede i 2016 er på 1,16 mill. kr. Dette medfører reversering av tiltaket økt antall brukere som endres fra 3,9 mill. kr til 2,74 mill. kr.

Samlet utgjør tjenestene og tiltakene en betydelig økonomisk utfordring for avdelingen og kommunen. I økonomiplanperioden er det behov for å utvikle og tilpasse tjenesteområdene innen avdelingens økonomiske rammer.

Helse- og sosialavdelingen må finne økonomisk handlingsrom for tiltakene i en situasjon hvor kommunens utgifter samlet skal reduseres. Det innebærer omprioritering, omstilling, effektivisering, redusert tjenestekvalitet og tjenesteomfang. Det kan også innebære vurdering av alternative driftsformer. Et omfattende ressursnedtak vil kreve en spissing på tjenesteområder, heving av terskler for tjenester på flere områder, avgrensinger og reduksjoner av overlappende funksjoner. Dette innebærer mer målrettede, strukturerte og effektive arbeidstilnærminger.

Rammereduksjoner

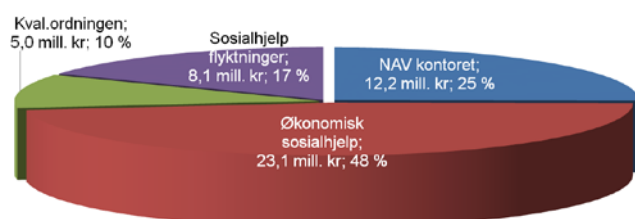
Tiltak	2016	2017	2018	2019
Miljøterapeutisk avd. - Effektivisering og reduksjon av tjenester	-3 269	-3 269	-3 269	-3 269
Psykisk helse og sosiale tjenester - Reduksjon boligjeneste	-1 131	-1 131	-1 131	-1 131
Barne og familieavd. - Stillingsreduksjon barnevern	-600	-600	-600	-600
Barne og familieavd. - Stillingsreduksjon rådgiver i administr.	-600	-600	-600	-600
Barne og familieavd. - Reduksjon hjelpetiltak barnevern	-550	-550	-550	-550
Barne og familieavd. - Reduksjon driftsutg. Helsesøstertjeneste	-453	-453	-453	-453
Helse- rehabilitering - Samordning av legetjenester	-275	-275	-275	-275
Helse- rehabilitering - Salg av legevaktjenester	-150	-150	-150	-150
Helse- rehabilitering LMS - Økt statlig tilskudd og produksjon	-1 062	-1 212	-1 212	-1 312
Helse- rehabilitering LMS - Redusert stilling hjelpepersonell	-250	-250	-250	-250
Helse- rehabilitering - Samordning rehab.tj/private fysioterap.	-300	-300	-300	-300
Helse- rehabilitering - Effektivisering	-175	-175	-175	-175
Helse- og Sosialsjef - Rammejustering	-183	-183	-183	-183
Generelt rammenedtrekk	919	-7 262	-11 800	-14 728
Sum tiltak	-8 079	-16 410	-20 948	-23 976

NAV kommune

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-2 443	-2 451	-2 504	-2 504	-2 504	-2 504
Utgifter	50 893	48 698	48 143	46 203	45 146	44 441
Rammeendring			-608	-2 548	-3 605	-4 310
Netto driftsramme	48 450	46 247	45 639	43 699	42 642	41 937
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			283	283	283	283
Prisjustering inntekter/utgifter			963	963	963	963
Endring pensjon			27	27	27	27
Rammereduksjon 2016-2019			-1 881	-3 821	-4 878	-5 583
Sum rammeendring			-608	-2 548	-3 605	-4 310
Årsverk	18	18	17			

Status

Tjenesteleveranse 2014

For inneværende år er rammen redusert med 1,5 mill. kr, og for 2016 reduseres rammen med ytterligere 2 mill. kr.

NAV kommune ligger an til å overholde budsjett-rammen for 2015, men en eventuell økning i arbeidsledigheten og bosettingen av flyktninger, vil påvirke behovet fremover.

Dersom antall brukere med behov for økonomisk sosialhjelp skal reduseres, må det gjøres innsats på flere områder. NAV alene vil ikke kunne løse utfordringene, da årsak til forbruk og behov for sosiale tjenester er sammensatt.

NAV har en viktig rolle knyttet til å ivareta brukerens økonomi. Forutsigbarhet og orden i økonomien er viktig, også for å forbygge sykefravær og arbeidsmarginalisering. Fokus på brukers privatøkonomi en sentral del av oppfølgingsarbeidet i NAV. I et barnefattigheds- perspektiv er dette helt sentralt.

NAV kommune gir omfattende råd og veiledning og bistand i gjeldssaker. Det arbeides med ca. 150 saker årlig. I tillegg forvalter NAV ca. 80 avtaler om frivillig disponering av økonomi.

Innsatsen skal «navigeres» for å bistå den enkelte til å bli selvhjulpent gjennom inntektsgivende arbeid. De samlede virkemidlene NAV disponerer

skal benyttes aktivt for å sikre størst mulig grad av måloppnåelse i partnerskapet.

Tett oppfølging over tid gir effekt og forbedret resultat. Kompetanse og kontinuitet er viktig for å sikre kvalitet i arbeidet.

Imidlertid må stillinger også holdes vakant neste år. Dette selv om tett oppfølging over tid er det som gir effekt, og som ekspertutvalget har lagt til grunn når de ønsker å styrke ressursene i NAV kontorene.

Utfordringer

NAV har stor pågang av flyktninger som etterspør tjenester fra NAV-kontoret. Grunnleggende ferdigheter i språk er helt vesentlig for innpass i ordinært arbeidsliv. Mange greier ikke å gjøre bruk av arbeidsrettede tiltak etter endt introduksjonsprogram.

En stor andel av sosialhjelpsutgiftene går til inntektssikring både før, under og etter introduksjonsprogrammet. Kommunen har fått prosjektmidler som skal bidra til at flere flyktninger kommer over i inntektsgivende arbeid. I tillegg er det gitt signaler om forsterket innsats fra statlige myndigheter som skal bidra til å styrke arbeidsrettingen.

Mange rusavhengige har omfattende bistandsbehov. Boligmangel og press i boligmarkedet gir høye kostnader. En reduksjon i kommunens utlånsramme til startlån påvirker også kostnadene til økonomisk sosialhjelp. NAV kommune regner med å bruke 1,8 mill. kr til akutte løsninger for bostedsløse. Oppfølging av brukerne må prioriteres av kommunen også ved tildeling av boliger.

Selv om ungdom er høyt prioritert i oppfølgingsarbeid, er det urovekkende at så mange likevel

har behov for bistand fra NAV. Tidlig og riktig innsats tilpasset den enkelte sitt behov er viktig. Dette for å stimulere til utdanning og arbeid. NAV samarbeider tett med oppfølgingstjenesten og andre instanser, der ungdom har behov for oppfølging utover det NAV kontoret kan tilby. Skal den negative utviklingen snus, er det viktig å samordne innsatsen der alle aktører samarbeider.

Fra januar 2016 innføres det krav om aktivitet for mottakere av økonomisk sosialhjelp. I denne sammenheng vil de unge gis særlig fokus og det vil være nødvendig at kommunen bidrar med praksisplasser. Arbeidsplikten er hjemlet i lov om sosiale tjenester og målet er å hindre passivitet og fremme mestring. Målet er å få flere unge til å fullføre skolegang.

NAV benytter alle arbeidsrettede tiltak, og har fokus på å videreutvikle markedsarbeid. Videre pågår opplæring i veiledningsmetodikk innenfor sentrale fagområder som skal bidra til å heve kompetanse ytterligere.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Tiltakene har som mål å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp. En bedret boligforvaltning og satsning på tiltak for vanskeligstilte på boligmarkedet, hadde forventet å skulle gi effekt. Imidlertid bruker NAV kommune fortsatt betydelige ressurser både personellmessig og økonomisk.

Internt utviklingsarbeid og forbedringsarbeid er en medvirkende årsak til at reduksjon av behovet for økonomisk sosialhjelp i inneværende år.

Viktigste mål og samfunnsoppdrag, er fortsatt å bidra til å fremme overgang til arbeid og aktivitet gjennom våre samlede virkemidler.

I planperioden skal NAV kommune iverksette tiltak som til sammen skal bidra til å redusere driftsnivået med 6,1 mill. kr.

For å møte utfordringen i rammereduksjonen på 2, mill. kr neste år søkes dette løst gjennom følgende tiltak:

Rammereduksjoner

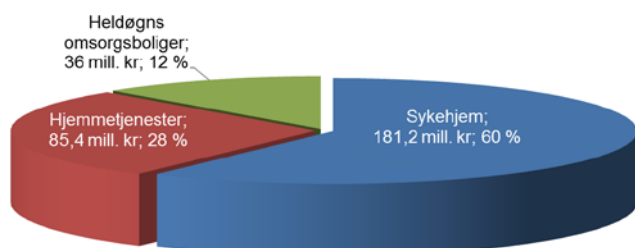
Tiltak	2016	2017	2018	2019
Redusert tjenesteomfang (vakanse stillinger)	-850	-1 150	-1 250	-1 250
Redusert behov for økonomisk sosialhjelp Flyktninger	-500	-1 000	-1 290	-1 290
Reduserte kostnader til akutte boliger	-355	-970	-1 170	-1 170
Generelt rammenedtrekk	-176	-702	-1 168	-1 873
Sum tiltak	-1 881	-3 822	-4 878	-5 583

Omsorgsavdelingen

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-80 852	-78 605	-80 193	-80 193	-80 193	-80 193
Utgifter	382 459	373 187	381 947	380 433	379 268	379 656
Rammeendring			7 172	5 658	4 493	4 881
Netto driftsramme	301 607	294 582	301 754	300 240	299 075	299 463
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			7 071	7 071	7 071	7 071
Prisjustering inntekter/utgifter			-554	-554	-554	-554
Endring pensjon			1 579	1 579	1 579	1 579
Rammereduksjon 2016-2019			-8 838	-17 952	-22 917	-26 229
Demografi omsorg			1 500	6 000	9 800	13 500
Selfors sykehjem			2 300	5 400	5 400	5 400
Samhandlingsreformen - Red. inntekt pga. redusert liggetid i syke			1 100	1 100	1 100	1 100
Intern overføring kompensasjonstilskudd Husbanken			2 874	2 874	2 874	2 874
Statsbudsjettet - Økt innslagspunkt ressurskrevende brukere			140	140	140	140
Sum rammeendring			7 172	5 658	4 493	4 881
Årsverk	473	468	463			

Status

Tjenesteleveranse 2014

Avdelingen har 245 sykehjemsplasser. 23 dag-plasser benyttes av 78 personer. 693 personer mottar hjemmesykepleie, 559 mottar hjemmehjelp. 13 personer har personlig assistentordning. 19 har omsorgslønn, 315 har trygghetsalarm. Det er 243 omsorgsboliger, hvorav 68 prosent er døgn-bemannet.

Søkelister 3.11.2015: 14 til sykehjemsplass. 50 til omsorgsbolig. (18 til bemannet bolig, 9 til ubemannet bolig og 23 er under vurdering).

Utfordringer

Avdelingen skal fortsatt ha fokus på utvikling av gode og effektive omsorgstjenester. Med knappere økonomiske rammer, mindre tilgang på kvalifisert personell og med flere som etterspør tjenester er det viktig at grep som tas er bærekraftige både faglig og økonomisk i et lengre perspektiv, også ut over økonomiplanperioden. Det som gjøres nå legger grunnlaget for tjenestene etter 2020, når de virkelig store demografiske utfordringene kommer.

Den mest kostnadseffektive driftsmåten er å ta hånd om brukerne på nederste del av omsorgstrappa, ved å sørge for gode differensierte hjemmetjenester slik at brukerne kan bo hjemme så lenge som mulig. Undersøkelser viser at dette er i tråd med brukernes ønsker.

Sett i lys av fremtidens utfordringer, spesielt i forkant av den store eldrevæksten, er omleggingen nødvendig og tjenesten må dreies fra sykehjem til mer hjemmebaserte tjenester. Den må i tillegg ha et langsiktig perspektiv, samtidig som den økonomiske situasjonen også avstedkommer kortsiktige grep. Målet er å få en god balanse i tjenestekjeden (omsorgstrappa) på sikt. I perioden må man søke å ta grep som demper effekten av nedtrekkene og avhjelper situasjonen noe, bl.a. ved å satse på økt egenmestring, hverdags-rehabilitering og velferdsteknologi.

På enkelte områder vil det ikke være hensiktsmessig å redusere for om få år å bygge opp samme tjenester (eks. sykehjem)

Sist i planperioden må det startes planlegging av nye sykehjemstilbud fra ca. 2023-2025.

Det ideelle er å få til balanse i nedtrekkene og den løpende driften. Nedtrekkene, slik de framstår i økonomiplanperioden, gir imidlertid et forsert løp uten mulighet for den nødvendige og tilstrekkelige oppbyggingen av de nederste trinnene i omsorgstrappa, og oppleves som svært utfordrende faglig sett. Behovene for pleie og omsorg kommer til å øke i planperioden, mens bemanningen og tilbudet reduseres.

Status 2015/2016:

I likhet med inngangen til 2015 kommer avdelingen til å gå inn i 2016 med for høyt driftsnivå. Det er strammet inn på drifta i forhold til tildeling av tjenester, vikarinnleie og permisjons-praksis. Sykefraværsoppfølgingen er gitt økt fokus. 19 sykehjemsplasser ble redusert i 2014, og helårseffekten fra det skulle dekke opp rammereduksjon i 2015. Tiltaket har vært virksomt, men besparelsen er gått til å dekke opp nye ressursbehov, og ikke til å bygge opp tjenester nede i omsorgstrappa, slik intensjonen var.

Demografi:

Det blir en vekst i antallet eldre de neste 4 årene.

De senere års erfaringer viser at stadig mer av omsorgsavdelingene rammer/ressurser går fra den eldre del av befolkningen til dem under 67 år. Det skjer også på landsbasis. Over 200 personer under 67 år har omsorgsavdelingens tjenester, den yngste er 1 år.

Personer med ressurskrevende tjenester:

4 nye ressurskrevende brukere tilkom i 2015 med helårsdrift fra 2016. Antall brukere under 67 år med behov for ressurskrevende tjenester er fordoblet fra 2009 til 16 i 2015. Brukerstyrt Personlig Assistent-ordning (BPA) ble rettighetsfestet fra 1.1.2015 og vil trolig medføre en økt etterspørsel.

Samhandlingsreformen:

Reformen utfordrer faglig og økonomisk i økende grad. Pasienter utskrives tidligere fra sykehus og en større del av den aktive behandlingen foregår i kommunen.

Kompetanse og rekruttering:

Det er vanskelig å rekruttere faglært personell, også til faste 100 prosent stillinger. Økt bruk av vikarbyrå gjør at kvaliteten forringes og at driften blir mindre effektiv. Problemet forventes å øke, med økning i antall eldre og reduksjon i aldersbæreevnen.

Investeringsbehov:

Deler av bygningsmassen/uteareal er i behov av renovering og tilpasninger til bl.a. demensomsorgen. Det er i tillegg et stort behov for å skifte ut havarert/gammelt inventar og utstyr i sykehjem, samt anskaffe velferdsteknologi.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Reduksjon av sykehjemsplasser: 10 plasser reduseres fra ca. 1.3.2016 og 7 plasser fra ca.

1.9.2016. Dette gir hhv. -5 mill. kr og -1,4 mill. kr. Reduksjonen medfører en del omflyttinger i sykehjemmene i Rana. Tjærahågen bofellesskap tømmes og flyttes til hhv Ytteren sykehjem, 1. etg. (4 + 6 plasser) og Selfors nye sykehjem, 1. etg. (7 plasser).

Det er laget en plan for omflyttingen. Planen betinger samarbeid med ansatte, tillitsvalgte og pasienter/pårørende.

Flyttingen fra Tjærahågen til Ytteren sykehjem gjennomføres under forutsetning av at det bygges gjerde, terapeutisk hage og støyskjerm mot hovedveien ved Ytteren sykehjem. Kostnaden er anslått til 1,5 mill. kr (usikkert estimat), og dekkes av bevilgning til småinvestering. Det er mulig at Husbanken kan delfinansiere tiltaket med investeringstilskuddet for sykehjem og omsorgsbolig.

Reduksjon 1 merkantil stilling: Gir en besparelse på 0,5 mill. Stillingen er ledig og oppgavene fordeles på resterende merkantilt personell.

Ny leasingavtale: Det tas sikte på redusert antall biler, redusert standard og vurderer el-biler: 0,3 mill. kr.

Økt egenbetaling: Stipulert inntektsøkning 0,5 mill. kr.

Redusert tilskudd Termik (20 prosent): 0,1 mill. kr.

Tilstramming på tildeling av tjenester: 1,03 mill. strengere tildeling, ventelister. Tiltaket vil merkes blant brukere, pårørende, samarbeidsparter og tjenesteyterne.

Styrking i 2016

Demografi

Økningen i antall eldre er kompensert med 1,5 mill. kr i 2016.

Selfors nye sykehjem

Selfors nye sykehjem ferdigstilles medio mai -16. 80 pasienter og ansatte flyttes.

Det er likt antall beboere som i det gamle sykehjemmet, men nye statlige bygningsmessige krav fordyrer driften med 5,4 mill. kr/året. Det er lagt inn drift fra august 2016.

Samhandlingsreformen

Redusert inntekt pga. redusert liggetid i sykehjem: 1,1 mill. kr kompenseres i budsjett 2016.

I økonomiplanperioden 2016 – 2019 ser den totale rammereduksjonen på 26,2 mill. kr slik ut for omsorgsavdelingen:

Oppsummert:

Endret og økt brukerbehov kombinert med rammenedtrekk utfordrer tjenesten faglig og økonomisk. Mobil omsorg, prosjekt hverdags-rehabilitering, bruk av velferdsteknologi, multidose vil kunne møte utfordringene noe, men ikke i tilstrekkelig grad. Rammereduksjonen kommer til å medføre redusert tjenestekvalitet, økte ventelister,

hevet terskel for hjelp, andre måter å gi tjenester på, bortfall av tjenester, begrenset fornying av inventar.

Rammereduksjoner

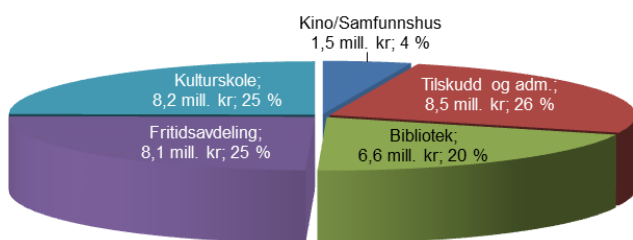
<i>Tiltak</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
Reduksjon 10 sykehjemsplasser fra 1.3.2016.	-5 000	-6 000	-6 000	-6 000
Reduksjon 7 sykehjemsplasser fra 1.9.2016.	-1 400	-4 200	-4 200	-4 200
Termik - reduksjon 20 prosent tilskudd	-110	-110	-110	-110
Leasingbiler	-300	-300	-300	-300
Merkantil stilling	-500	-500	-500	-500
Økt egenbetaling	-500	-500	-500	-500
Redusert tjenesteomfang hjemmetjenester	-1 028	-6 342	-11 307	-14 619
Sum tiltak	-8 838	-17 952	-22 917	-26 229

Kulturavdelingen

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-15 070	-16 585	-16 982	-16 982	-16 982	-16 982
Utgifter	51 328	49 558	50 605	49 529	48 943	48 552
Rammeendring			650	-426	-1 012	-1 403
Netto driftsramme	36 258	32 973	33 623	32 547	31 961	31 570
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 099	1 099	1 099	1 099
Prisjustering inntekter/utgifter			51	51	51	51
Endring pensjon			73	73	73	73
Rammereduksjon 2016-2019			-1 043	-2 119	-2 705	-3 096
Intern overføring Teknisk - Redusert husleie Svang Kafe			470	470	470	470
Sum rammeendring			650	-426	-1 012	-1 403
Årsverk	51	48	47			

Status

Tjenesteleveranse 2014

Status

Avdelingen er styrt etter føringer som er nedfelt i kulturloven, bibliotekloven, opplæringsloven, strategiplanen fra 2007, budsjettet for 2015 og avdelingens årlige virksomhetsplan. Brukerne har hele tiden stått i fokus. Kulturavdelingen har jobbet målbevisst for å bidra til utviklingen av rana-samfunnet. Det er utført et godt arbeid innenfor de gitte rammene og det har vært lagt vekt på mål-opptak og økonomistyring.

Biblioteket flyttet i november 2013 inn i nye lokaler i Campus Helgeland. Besøket har økt, spesielt ser man det i bruken av barne- og ungdomsavdelinga. Også leksehjelp for innvandrere er på plass igjen etter innflytting i Campus Helgeland, et tilbud som er veldig godt benyttet. Samlokaliseringen og samarbeidet med universitetsbiblioteket har vært svært vellykket. Selvbetjeningsløsning for publikum samt alarmsikring av samlingene er installert høsten 2015. Bibliotekets rolle som lokal debatt-arena er i stadig utvikling, og en ser en tendens til at biblioteket benyttes av stadig flere som en arena for arrangementer, møter etc.

Kulturskolen kan vise til gode resultater av den undervisningen de gir. Kulturskolen har økt

elevinntaket og antall elevplasser ved blant annet gradvis mer gruppeundervisning. Dette arbeidet vil fortsette i 2016. Ventelistene er dessverre fortsatt lange, særlig på enkelte disipliner.

Kulturskolen yter betalte, profesjonelle dirigent- og instruktørtjenester til fritidsmusikklivet, og har et nært samarbeid med Den Kulturelle Skolesekken. Distriktsmusikerordningen med ensemblet KammeRana er et spleiselag med fylkeskommunen, og gjør det attraktivt for dyktige musikere å arbeide ved Rana kulturskole og bidrar dermed til at kulturskolen kan tilby et mangfoldig kulturskoletilbud av høy kvalitet innen musikk. KammeRana leverer musikkopplevelser av høy kvalitet til folk i alle aldre, både lokalt og regionalt. Rana kommune fornyet i 2014 avtalen med Nordland fylkeskommune.

Fritidsavdelingen skaper sosiale møteplasser for unge og funksjonshemmede med fokus på aktivitet og kultur. Ungdommens hus har hatt åpent fem dager i uken og har tilbudt ungdom aktiviteter innen drama, dans, spill, tegning, design, musikk, lyd og lys. Kameraklubben bruker fotostudio og møtelokaler og har en fast dag i uken med tilbud og veiledning til ungdom. I tillegg blir huset brukt av andre organisasjoner som Røde Kors og pensjonistforeninger.

Flere unge musikere har fått hjelp til å skape og produsere og fremføre sin egen musikk. Møteplassen kafe Svang ble avviklet, noe som har ført til at flere bruker ungdommens hus til en plass å være, spesielt på ettermiddagen.

Fritidsklubbene er et trygt sted for aktivitet og sosial omgang i nærmiljøet. Nå er det to klubber igjen, på Gruben og Båsmo. Arbeidet med fritidsklubber og utekontakt er samordnet i et felles team

for å beholde mest mulig aktiviteter rettet mot ungdom.

Tilbudet om trial-kjøring har blitt gjort om til et tilbud i sommerferien. Her fikk unge gutter og jenter forsøkt seg på motorsport i trygge omgivelser med veiledning og tilgang til utstyr. For funksjonshemmede har det vært et tilbud av ulike kulturaktiviteter gjennom hele året. Optimistteateret er svært populært og har hatt ventelister i flere år. SAKU og VAKU ble gjennomført med rekorddeltagelse og med gjester fra hele Nordand.

I sum er Fritidsavdelingen en viktig aktør i forhold til ungdoms psykiske helse og som en del av jobben med å utligne effekten av sosiale forskjeller i samfunnet.

Kinoen produserer årlig om lag 2 000 kino-forestillinger, og er involvert i konserter, teater og andre sceniske arrangementer. Den har også driftsansvar for Mo samfunnshus. Utleie av dette skjer i samarbeid med servicetorget. Mo samfunnshus er mye brukt og har i løpet av 2015 blitt ombygd slik at blant annet akustiske forhold har blitt justert.

Kinoen legger stor vekt på å ha et godt tilbud av barne- og familiefilmer. Det arrangeres egne dagsvisninger for småbarnsforeldre og pensjonister.

Utfordringer

Det er en løpende utfordring å organisere arbeidet på en måte som gir best mulig tjenester. Å synliggjøre kulturens betydning og plass i Rana-samfunnet, både internt i kommuneorganisasjonen og eksternt, vil være et viktig arbeid.

Rana kommunes strategiplan for kultur skulle vært fornyet i 2012, men arbeidet ble forsinket. Det ble engasjert prosjektleder, og planarbeidet ble ferdigstilt fra administrasjonen våren 2014. Planen ble imidlertid ikke vedtatt i Oppvekst- og kulturutvalget og arbeidet ble stilt litt i bero til organisering av kulturavdelingen var fastsatt og ny kultursjef kom på plass. Arbeidet med planen er nå gjenopptatt.

I forhold til den vedtatte strategiplanen fra 2007 gjenstår flere behov. Kulturhus er fortsatt det største og viktigste. Dette er både investerings- og driftsmessig en utfordring. Det jobbes nå med å oppfylle vedtaket i kommunestyret som sier at det skal igangsettes et prosjekt hvor man ser på etablering av ny kinoløsning samtidig som mulighetene for å bygge om dagens samfunnshus til kulturhus avklares.

Nye lokaler til museet og styrket kulturminnevern er stadig aktuelt og uløst.

- Kinoen arbeider fortløpende med organisatorisk effektivisering, og det foreslås ytterligere nedbemanning i neste økonomiplanperiode. Digitaliseringen har ført til økt filmtilbud. For å utnytte dette burde Rana kommune hatt flere kinosaler. Det vil sannsynligvis også gi mulighet til økt inntjening. Det foreslås å øke billettprisene for voksne dersom den foreslåtte momsøkningen på kinobilletter i statsbudsjettet blir vedtatt.
- Kulturskolen ligger fortsatt under gjennomsnittet i forhold til KG 13 når det gjelder semesteravgift for undervisning. Her vil man fortsatt gradvis øke satsene i økonomiplanperioden. Det arbeides med å øke elevinntaket og inntjeningen ved økt gruppeundervisning. Nedbemanning vil likevel være nødvendig for å møte de økonomiske kravene. Kulturskolen tilbyr opplæring i musikk, teater og visuelle fag. Både de nye og eksisterende fagene bør bli styrket med tanke på ventelistene og intensjonene om et mangfoldig tilbud som kommer til uttrykk i kulturloven og i rammeplan for kulturskolen fra Norsk kulturskoleråd. Dette synes ikke som realistisk innenfor de rammene som fins pr. i dag.
- Biblioteket kuttet i 2014 bemanningen med 1,4 årsverk. I 2015 er det kuttet 0,5 årsverk, og ytterligere 0,5 vil tas ned i 2016. Med den nye selvbetjeningsløsningen er det mulig å beholde åpningstidene på tross av mindre bemanning. Med samlokaliseringen med universitetsbiblioteket og for å kunne bidra til et mer aktivt sentrum på ettermiddags-/kveldstid er det likevel ønskelig å øke åpningstidene ut over det som er tilbudet i dag.
- Fritidsavdelingen skal tilby aktiviteter som innbyr til utvikling og mestring og hjelpe ungdom og funksjonshemmede til å finne sine kulturelle uttrykk. Dette skal gjøres gjennom å tilby gode møteplasser og la deltagerne utforske og delta på ulike tilbud. Det jobbes med å opprettholde åpningstider og å ha et jevnt godt besøkstall. For å få til gode og attraktive tilbud innenfor budsjettet, kan det være nødvendig å redusere noe på eksisterende tilbud eller redusere åpningstider.
- På kultursjefens budsjett foreslås det å kutte i tilskudd som lag og foreninger kan søke på i forbindelse med arrangementer, plateutgivelser og lokale festivaler samt andre typer tilskudd som for eksempel midler til vennskapsbytiltak. Kultursjef er saksbehandler og vedtak gjøres av utvalg for oppvekst og kultur.

Budsjett og økonomiplan 2016 -2019

Med redusert driftsramme i økonomiplanperioden, vil avdelingen ha fokus på effektivisering og

samarbeid med andre avdelinger, private og organisasjoner. Kulturavdelingen har erfaring i samhandling, også med utsetting og kjøp av tjenester.

Rammereduksjoner

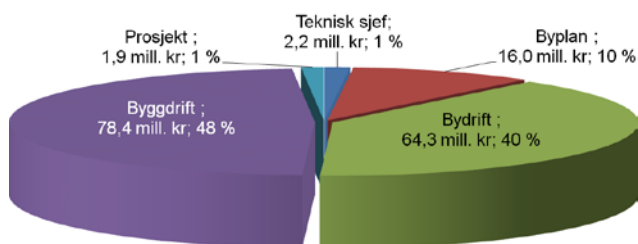
<i>Tiltak</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>
Kutte tilskudd	-93	-262	-262	-262
Nedbemanning Rana bibliotek	-250	-500	-500	-500
Nedbemanning kino/samfunnshus	-200	-450	-450	-450
Kutt i tilbud Fritidsavdelingen	-100	-100	-100	-100
Økte avgifter på undervisning kulturskolen	-100	-180	-180	-180
Kutt i elevtilbud/nedbemanning kulturskolen	-200	-200	-200	-200
Nedbemanning	-100	-100	-100	-100
Generelt rammenedtrekk	0	-327	-913	-1 304
Sum tiltak	-1 043	-2 119	-2 705	-3 096

Teknisk avdeling

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-74 592	-90 923	-91 718	-91 718	-91 718	-91 718
Utgifter	258 974	253 748	254 808	251 365	248 423	246 327
Rammeendring			265	-3 178	-6 120	-8 216
Netto driftsramme	184 382	162 825	163 090	159 647	156 705	154 609
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 747	1 747	1 747	1 747
Prisjustering inntekter/utgifter			1 388	1 388	1 388	1 388
Endring pensjon			320	320	320	320
Rammereduksjon 2016-2019			-5 593	-11 361	-14 503	-16 599
Vedlikehold bygg			1 200	1 200	1 200	1 200
Etablering KF Bygg			-600	-600	-600	-600
Tilskudd Ishall			-200	-200	-200	-200
Boligfelt utenomhus			250	350	550	550
Intern overføring Teknisk - Redusert husleie Svang Kafe			-470	-470	-470	-470
Tilskudd Stålhallen			-400	-400	-400	-400
FDV Selfors sykehjem			1 300	3 000	3 000	3 000
FDV Hauknes skole			200	475	475	475
Prisøkning 110-sentralen Salten			150	150	150	150
Deltakelse nytt nødnett			250	250	250	250
Sanerte parkeringsplasser 2014/2015			300	300	300	300
Ny bydelspark Selfors				50	50	50
Drift sjøfronten			200	400	400	400
Intern overføring fra vann og avløp (0,45 årsverk)			223	223	223	223
Sum rammeendring			265	-3 178	-6 120	-8 216
Årsverk	199	196	192			

Status

Tjenesteleveranse 2014

Teknisk avdeling ivaretar oppgaver hvor vær-forhold og hendelser påvirker ressursbruken. I 2014 ble resultatet merforbruk 2 mill. kr. For 2015 er prognosen etter 2.tertial et merforbruk på ca. 5 mill. kr som tilsvarer merforbruket til vinterdrift av kommunens veger 1.tertial 2015 sammenlignet med 1.tertial 2014. Prognosen forutsetter en like gunstig forvinter værmessig som i fjor. Drifts-tiltak, herunder redusert sommervedlikehold på kommunale veger og redusert tjenesteproduksjon er iverksatt.

Byplanavdelingen: Primært lovpålagt forvaltning for planlegging, byggesak, landbruk, eiendom, og kart-

og oppmålingssaker. Rana bruker mer ressurser til natur- og miljøforvaltning enn sammenlignbare kommuner.

Fra 1. juli 2015 kan flere byggetiltak iverksettes uten søknad. Den som skal bygge har imidlertid selv ansvar for å sjekke at tiltaket ikke kommer i strid med plan- og bygningsloven, gjeldende planer eller annet regelverk. I Rana er det hittil i år registrert nedgang i antall byggesaker sammenlignet med 2014. Samtidig er det registrert flere forhold som mulige ulovligheter hvor det i en del tilfeller kan antas at byggetiltaket er igangsatt i den tro at søknadsbehandling er unødvendig

Søknadsbehandling og tjenesteproduksjon skal være selvfinansiert i størst mulig grad. Ny gebyrforskrift gjeldende fra 2011 har økt selvfinansieringsgraden og gjør det mulig med et lavere nettobudsjett å styrke bemanningen til lovpålagte oppgaver.

Bydrift: Drift av 300 km. veger, gatelyst, parkering, parker og idrettsanlegg, Moheia fritidspark, Brann og redningsetaten, driftssentral Mjølan. Feiing og vannforsyning og avløp som egne selvkostområder.

Bydrift har lavere lønnsandel og høyere andel kjøp av varer og tjenester enn kommunen forøvrig. Prisene på private brøytekontrakter har økt spesielt mye de siste årene.

I 2015 ble det produsert og satt ut sommerblomster i sentrum. Moheia fritidspark er i folkehelsesammenheng et viktig anlegg. I 2015 ble det utført nødvendig hovedvedlikehold av deler av anlegget.

Byggdrift: Drifter et betydelig areal bygningsmasse fordelt på ca. 40 enheter: Skoler, rådhus, bosenter, sykehjem, barnehager, personalboliger samt leide lokaler, blant annet Campus Helgeland. Byggdrift bidrar ved drift av kino/samfunnshus, badeland, boliger etc. Byggdrift er forretningsfører for Eldres borettslag og Rana kommunale boligstiftelse.

Mange bygg er gamle og nedslitte og er krevende å drifte effektivt. I de siste økonomiplanene har bevilgningene til vedlikehold blitt økt med 7,3 mill. kr. Deler av denne driftsbevilgningen har blitt brukt til å saldere budsjettet.

Kostnader til renhold og energi er høye i forhold til gjennomsnittet i KG 13.

Prosjektavdelingen ivaretar oppgaven med å gjennomføre kommunens investeringsprogram. Det er ubalanse mellom fast bemanningen og et omfattende investeringsprogram. Avdelingen må i stor grad basere seg på bruk av leide konsulenter til både prosjektstyring og byggeledelse. Dette er ikke optimalt verken faglig, økonomisk eller i forhold til fremdrift og kvalitetssikring av planlegging og utbygging.

Utfordringer

Med dagens budsjetttrammer greier ikke Teknisk avdeling å ivareta investert kapital i bygninger, veier og anlegg.

Beregnet etterslep på vedlikehold og behov for utvikling er beregnet til opp mot 1. mrd. kr. Etterslepet for kommunens veger utgjør over 200 mill. kr. Sommervedlikeholdet blir en salderingspost hvor det holdes igjen for å redusere risiko for budsjettoverskridelse. Det er et stort udekket behov for investeringsmidler til planmessig utbedring og utvikling av veger, broer og tekniske anlegg. Også når det gjelder kritisk driftsmateriell (biler og maskiner) er situasjonen vanskelig på grunn av manglende budsjett til å fornye slikt materiell. Dette fører til dyr drift med reparasjoner og driftsstans.

Kommunen bruker for lite ressurser til vedlikehold av bygg. Dette gjenspeiler seg i beregninger av etterslep på vedlikeholdssiden. Et investerings-

program for fornying av skole og omsorgsbygg sammen med reduksjon i bygningsareal vil redusere dette etterslepet.

Byggdrift sine kunder er primært kommunens egne produksjons- og driftsenheter. Rammereduksjoner som pålegges avdelingen må iverksettes gjennom strukturelle endringer i produksjonsenhetene som medfører mindre behov for areal.

Ny flyplass er en viktig sak for kommunen. Det ses på tilrettelegging for offentlig vann- og avløps-tilknytning, næringsarealer nye boligområder mv. Teknisk avdeling er i mange sammenhenger kommunens redskap for å tilrettelegge for by- og stedsutvikling.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Budsjettforslaget er konsekvensjustert for endringer i 2016. Engangstilskudd til ishall, årlig tilskudd til Stållhallen og etableringsbevilgning for KF er trukket inn. Byggvedlikehold er styrket generelt med 1,2 mill. kr, og det er gitt dekning for økte FDV kostnader når Hauknes skole og nytt sykehjem tas i bruk i løpet av 2016. Forslaget kompenserer for økte kostnader knyttet til nytt noddnett og avgift til 110-sentralen, til drift av 1. etappe sjøfronten. Det er også kompensert for inntektstap knyttet til nedlegging av avgiftsbelagte parkeringsplasser i sentrum. Det foreslås ikke bevilgning for videreføring av ordning med gratis parkering på lørdag. Dersom ordningen videreføres er inntektstapet beregnet til 0,8 mill. kr.

Rammereduksjonene som beskrives i årene fremover, for Byggdrift og for Bydrift-veg kan ikke effektueres uten strukturendringer.

En stor del av budsjettet til Byggdrift er kostnader som husleie, energi og forsikringer som ikke kan reduseres gjennom interne disposisjoner. Rammereduksjoner i slik størrelsesorden som her må dekkes inn gjennom redusert aktivitet innen kjernevirksomheten FDVU (forvaltning, drift, vedlikehold, utvikling) av kommunalt eide og leide bygg, og da gjennom redusert omfang av slik virksomhet. Byggdrift sine kunder er kommunens tjenesteproduserende enheter. Redusert driftsnivå hos Byggdrift vil påvirke deres mulighet til å produsere gode tjenester innenfor skole, barnehage, kultur, omsorg og helse. Avdelingene må planlegge for endringer som gir reduserte arealer å drifte. Strukturelle endringer som gir en betydelig reduksjon i antall bygg og kvadratmeter som Byggdrift eier eller leier kreves for å kunne oppnå besparelser i slik størrelsesorden.

Drift og vedlikehold av offentlig vei er den største posten i Bydrift sitt budsjett. Kostnaden kan ikke

reduseres mer uten å redusere antall km. vei og gate som kommunen drifter. Som et første tiltak vil det bli fremmet sak om å slutte å brøyte en del private veger med virkning fra vinteren 2016/2017. (Fjellbakk, Lysheim, Jordbru, Sagfors, Elsbunes). Deretter vil det bli iverksatt et prosjekt for omklassifisering av kommunale veger til privat vei.

Byplanavdelingen har de senere år økt graden av selvfinansiering for plan, bygge- og matrikkelsaker.

Det ble ikke åpnet for å innføre gebyr for behandling av søknader i ny motorferdselslov. Kommunen bruker nesten en hel stillingshjemmel for å behandle slike saker.

Avgiftsparkeringen i sentrum.

Det er i 2015 praktisert en prøveordning med gratis parkering på lørdager på de avgiftsbelagte offentlige parkeringsplassene i sentrum. Som en prøveordning for 2015 ble det gitt en engangs bevilgning fra Næringsfondet på 1 mill. kr til forsøket. Bevilgningen dekker 0,1 mill. kr til etablering, skilting mv. Inntektstapet er anslått til 0,8 mill. kr på årsbasis, og det kan brukes 0,1 mill. kr for å evaluere forsøket. Det er ikke foreslått bevilgning for å videreføre ordningen i 2016.

Rammereduksjoner

Tiltak	2016	2017	2018	2019
Byggdrift - FDV: Reduksjon vedlikehold, renhold og tjenester	-2 643	-5 381	-5 213	-5 009
Byggdrift - skoler: Legge ned Alteren skole (salg/riving)		-130	-210	-210
Byggdrift - skoler: Legge ned Dalselv skole (salg/riving)		-300	-730	-730
Byggdrift - skoler: Sammenslåing av Mo og Gruben U (salg/riving)			-1 000	-2 500
Bydrift - veg: Reduksjon drift og vedlikehold vegkapital	-200	-500	-500	-500
Bydrift - veg: Terminering brøyting private veger	-250	-500	-500	-500
Bydrift - veg: Omklassifisering fra kommunal til privat	-200	-800	-1 600	-2 000
Bydrift - veg: Terminering gatelys natt (kl. 24.00-06.00)	-500	-450	-450	-450
Bydrift - veg: Oppgradering til LED-lys (1200 av 3200 punkt)	-400	-800	-800	-800
Bydrift - veg: Inntektsøkning gravegebyrer	-100	-100	-100	-100
Bydrift - park/idrett: Reduksjon drift		-300	-500	-700
Bydrift - park/idrett: Reduksjon tilskudd lag og foreninger	-400	-700	-900	-1 100
Bydrift - fritidspark: Reduksjon drift og ledelse	-200	-200	-200	-200
Bydrift - fritidspark: Reduksjon åpningstid og evt. stenging hall			-600	-600
Bydrift - brann: Reduksjon drift og vedlikehold utstyr	-200	-400	-400	-400
Byplan - flere enheter: Reduksjon saksbehandlerkapasitet	-200	-400	-400	-400
Byplan - plan: Inntektsøkning plansaksgebyrer m.m.	-100	-200	-200	-200
Byplan - miljø: Inntektsøkning tilsyn og sertifisering private	-200	-200	-200	-200
Sum tiltak	-5 593	-11 361	-14 503	-16 599

Selvkostområdene

Rana kommune fører samtlige utgifter og inntekter inkludert kapitalkostnader og indirekte kostnader på selvkostområdet. Ved årsavslutning skal det enten avsettes eller brukes av bundne fond slik at områdene går i balanse (i null). Utgiftene skal dermed være like store som inntektene, jf. selvkostprinsippet.

Vann og avløp

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Inntekter	-47 133	-50 008	-53 208
Utgifter	47 133	50 008	53 208
Netto driftsramme	0	0	0
Nye tiltak/endringer			
Lønns- og prisendringer			3 415
Kapitalkostnader			8
Bruk av bundne driftsfond			2 662
Økte gebyrinntekter			-5 862
Intern overføring til Teknisk (0,45 årsverk)			-223
Sum rammeendring			0
Årsverk	17	15	18

Utfordringer

Kommunen er i en situasjon der de siste årenes store investeringer blant annet på renseanlegg, nå fører til økte kapitalkostnader. Gebyrøkningene i perioden dempes ved at det årlig budsjetteres med bruk av tidligere avsatte midler fra selvkostfond, men det forventes at tidligere avsetninger vil bli oppbrukt i løpet av økonomiplanperioden.

Vann og avløp overtok i 2014 ansvaret for driften av overvannsnett innenfor selvkostkapitlet og dette har medført endel arbeid for å skaffe bedre oversikt over tilstanden på dette nettet, og også kostnader i forbindelse med rehabilitering av sluker og sandfang.

Satsningsområdene fremover vil i stor grad være rehabilitering av ledningsnett og tilpasninger til kommende klimautfordringer.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Årsbudsjettet for 2016 har en økt ramme på ca. 3 mill. kr i forhold til 2015. Dette skyldes blant annet en styrking av avløpsavdelingen med tre årsverk.

Følgende punkter vil bli prioritert i perioden:

- Ny hovedplan avløp
- Rehabilitering av ledningsnett både for vann og avløp.
- Reduserte påslipp av rent overvann til avløpsnett.
- Lokal, privat håndtering av overvann.
- Lokale klimaprognoser må utarbeides.
- Resipientrapportering vedrørende Ranfjorden.
- Det skal i slutten av perioden påbegynnes framføring av reservevannforsyning fra Mo vannverk til Åga/Hauknes vannverk.
- Planlegging av nytt avløpsrenseanlegg på Moskjæran.

Feiing

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016
Inntekter	-3 605	-4 138	-4 122
Utgifter	3 605	4 138	4 122
Netto driftsramme	0	0	0
Nye tiltak/endringer			
Lønns- og prisendringer			43
Kapitalkostnader			-59
Økte gebyrinntekter			-265
Bruk av bundne driftsfond			281
Sum rammeendring			0
Årsverk	5	5	5

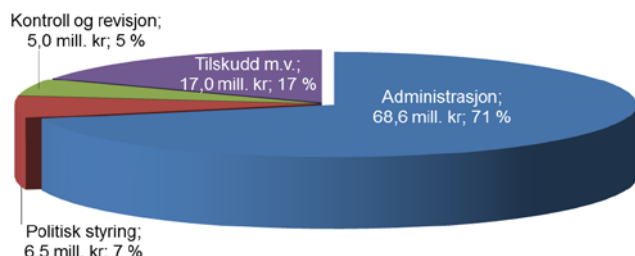
Feie- og tilsynsavgift økes med 10 prosent i 2016.

Sentrale støttetjenester

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-10 836	-12 957	-13 176	-13 176	-13 176	-13 176
Utgifter	107 915	105 536	105 510	102 405	99 941	99 431
Rammeendring			-245	-3 350	-5 814	-6 324
Netto driftsramme	97 079	92 579	92 334	89 229	86 765	86 255
Nye tiltak/endringer						
Lønnsvekst			1 729	1 729	1 729	1 729
Prisjustering inntekter/utgifter			855	855	855	855
Endring pensjon			137	137	137	137
Rammereduksjon 2016-2019			-3 496	-7 101	-9 065	-10 375
Underdekning forsikringer			650	650	650	650
Valg 2017 og 2019			-500	0	-500	300
KS kontingent OU			250	250	250	250
Tilskudd Kunnskapsparken - utviklingsprosjekt			-300	-300	-300	-300
Underdekning tilskudd			400	400	400	400
Prisøkning revisjon (selskapskontroll)			300	300	300	300
Økte utgifter politisk virksomhet			900	900	900	900
Statsbudsjettet - Valgkort			50	50	50	50
Statsbudsjettet - Økt innsats Syria			40	40	40	40
Statsbudsjettet - IKT modernisering Husbanken			-60	-60	-60	-60
Statsbudsjettet - Statliggjøring skatteinnkreving			-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Sum rammeendring			-245	-3 350	-5 814	-6 324
Årsverk	69	69	65			

Status

Tjenesteleveranse 2014

Administrative støttetjenester leverer tjenester til innbyggere, folkevalgte og til de øvrige enhetene i Rana kommune. Støttetjenesten er inndelt i tre avdelinger:

Økonomiavdelingen som omfatter:
 Økonomi, kemner, innføring, budsjett og analyse.
 Regnskap og innkjøp. Avdelingen ledes av økonomisjef og har 19 årsverk.

HR- avdelingen som omfatter:
 Personal, service, IKT og juridisk. Avdelingen ledes av HR-sjef og har 45,7 årsverk.

I tillegg inngår *Rådmanns-avdelingen* med 3 årsverk.

Støttetjenestene har totalt 67,7 årsverk. Netto driftsbudsjett er på 92,6 mill. kroner. I 2015 er vedtatt rammereduksjoner på 2,6 mill. kr. effektivt.

Utfordringer

Støttetjenestene er først og fremst serviceyter til alle enheter i Rana kommune og leverer de gjennomgående tjenestene til organisasjonen og tjenester til innbyggerne (ekstern service). En vesentlig faktor for effektive tjenester i kommunen er at stordriftsfordeler utnyttes. Utfordringen er å finne graden av standarder i forhold til tilpassede løsninger for den enkelte avdeling/enhet.

Modernisering, kvalitetsforbedring og digitalisering av tjenester i kommunal sektor er et statlig satsingsområde. Støttetjenesten har en «nøkkelrolle» i utviklingen av en effektiv og robust kommuneorganisasjon. Ny bruk av teknologi, krav til informasjonssikkerhet, beredskap, internkontroll og etablering av systemtiltak utfordrer avdelingen. Det er gjennomført flere gjennomgående utviklingsløp de siste årene og nye tiltak planlegges i økonomiplanperioden. Hovedutfordringen for avdelingen er å drifte og drive utviklingsarbeid innenfor reduserte rammer.

IKT er et strategisk virkemiddel og sentralt verktøy i organisasjonens planlagte effektiviseringsprosesser. Målet er at innbyggere og næringsliv skal møte en effektiv kommune og at ansatte skal ha tilgang til velfungerende IKT-system som forenkler arbeidet. For å oppnå effekt må det i sterkere grad enn tidligere fokuseres på koblingen mellom teknologi og arbeidsprosesser. Det er i dette skjæringspunktet effektivisering oppnås. For å utnytte dette potensialet må organisasjonens evne til strategisk og helhetlig IKT styring og gevinstrealisering styrkes.

Det er engasjert ekstern bistand for å gjennomgå IKT driften i Rana kommune. Dette arbeidet skal sikre rigging av en effektiv og fremtidsrettet IKT funksjon i tråd med etablerte standarder. Med bakgrunn i den eksterne gjennomgangen vil blant annet investeringsbehov blir behandlet.

Støttetjenesten har kontinuerlig fokus på optimal utnyttelse av ressurser og kompetanse. Det jobbes systematisk med internkontroll og etablering av gjennomgående rutiner og system innenfor alle administrative fagfelt. Langsiktig strategisk plan- og utviklingsarbeid har hatt for lav prioritet. I planperioden arbeides det med å fase inn et gjennomgående plan- og styringssystem.

Det har ikke vært mulig å prioritere avlevering av arkivmateriale til Arkiv i Nordland i tilstrekkelig grad. Utfordringer på arkivområdet må adresseres i 2016. Sak- arkiv systemet Eforte er under gradvis utrulling. KS-svar Ut er tatt i bruk til digital postforsendelse.

Innenfor HR området fokuseres det på effektivisering og kompetansebygging. Det er satt særlig fokus på opplæring av ledere og tydeliggjøring av lederrollen.

I statsbudsjettet er det foreslått statliggjøring av kemnerfunksjonen. Dette vil berøre 4-5 årsverk innenfor økonomiavdelingen.

Omlag 44 prosent av budsjettet til støttetjenesten, er bundet i politisk styring, kommunerevisjon samt organisasjonsmessige felleskostnader. Omstillingsbehovet som avdelingen står overfor i økonomi-planperioden kan ikke løses uten at tjenestetilbudet blir påvirket. Over tid er det tatt grep for å redusere driftsutgifter. Et samlet rammenedtrekk på 10,4 millioner kroner i økonomiplanperioden løses ikke ved bruk av ostehøvelprinsippet. Nedtrekket i perioden vil måtte håndteres gjennom effektivisering av gjennomgående tjenester, nytenking og stram prioritering av oppgaveløsning. Det innebærer at ting vi gjør i dag, kanskje må legges bort eller løses på andre måter. Denne tilpasningen må skje i tett samhandling med resten av organisasjonen.

Budsjett og økonomiplan 2016-2019

Rammereduksjon 2016

Forslagene fra støttetjenesten gjennomgås kort under:

Innsparing gjennomgang av telefoni system/ ordning i Rana kommune (optimal bruk og ressursstyring). Omfatter både avtaler, teknisk løsning og drift.

Innsparing ved å optimalisere printerløsninger i Rana kommune (gjennomgående tiltak).

Reduksjon 1 årsverk i forbindelse med avvikling av RKK.

Redusert åpningstid Servicetorg (10.00 - 14:00). Innebærer justering av servicenivå. Tilpasning til redusert aktivitet og økt grad av selvbetjening via nett.

Rammereduksjoner

Tiltak	2016	2017	2018	2019
Fellesutgifter IKT (telefoni)	-200	-500	-500	-500
Optimalisere printerløsning Rana kommune	-250	-500	-500	-500
Reduksjon stilling i forb. med avvikling RKK	-260	-260	-260	-260
Redusere åpningstid Servicetorget	-250	-250	-250	-250
Redusert tilskudd	-550	-1 550	-2 050	-2 050
Effektivisering gjennomgående tjenester	-1 986	-4 041	-5 505	-6 815
Sum tiltak	-3 496	-7 101	-9 065	-10 375

Tilskudd

Tilskudd har tidligere år ikke vært gjenstand for nedtrekk på samme måte som driften av kommunen. Mens avdelingene i Rana kommune siden 2013 har hatt omstillingsreduksjoner på 95 mill. kr og redusert med ca. 100 årsverk, er tilskuddene ikke justert.

I budsjettet foreslås det å redusere tilskuddene hvor det ligger en forventet tjenesteleveranse og hvor kommunen ikke har en avtale om tilskudd som en del av samarbeid med andre kommuner, fylkeskommunen og/eller staten. Det foreslås å redusere tilskudd til følgende med ca. 20 prosent:

Mottaker	Budsjett 2015	Reduksjon	Budsjett 2016
Rana utviklingsselskap AS	5 380	-1 080	4 300
Kunnskapsparken Helgeland AS	500	-100	400
Foreningen Termik	549	-110	439
Frivilligsentralen	1 200	-250	950
SUM	7 629	-1 540	6 089

Når det gjelder øvrige tilskudd blir dette fremlagt som egen sak.

Kirkelig Fellestråd

	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter	-30	-	-	-	-	-
Utgifter	17 214	15 818	15 297	14 320	13 787	13 432
Rammeendring			-521	-1 498	-2 031	-2 386
Netto driftsramme	17 184	15 818	15 297	14 320	13 787	13 432
Nye tiltak/endringer						
Prisjustering inntekter/utgifter			427	427	427	427
Rammereduksjon 2016-2019			-948	-1 925	-2 458	-2 813
Sum rammeendring			-521	-1 498	-2 031	-2 386

Rana kirkelige fellestråd har gjort vedtak 28.10.2015 vedrørende festeavgift for 2016. Festeavgiften skal etter Gravferdslovens § 21 vedtas av kommunestyret.

VEDLEGG

Vedlegg 1. Gebyrregulativ Vann- og Avløp:

Det anbefales at vann- og avløpsgebyrer øker med **0 prosent** for vann og **25 prosent** for avløp. Priser for 2015 i parentes.

Tilknytningsgebyrer

Gjelder for alle kommunale vannverk (Mo, Storforshei, Røssvoll, Dalselv, Sør-Sjona/Utskarpen og Åga vannverk):

Tilknytningsgebyr vann: **7,12 kr** (7,12 kr) **pr m²** Minste grunnlag for beregning = 100 m². Tilknytningsavgiften ved førstegangstilknytning skal under enhver omstendighet beregnes etter minimum 100 m² bruksareal for bolig og annen bebyggelse. Tilknytningsavgift betales ved tilbygg eller påbygg større enn 25 m² netto bruksareal, for bolig og annen bebyggelse.

Tilknytningsgebyr avløp: **14,69 kr** (11,75 kr) **pr m²**. Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for vann

Fastgebyr vann: **538 kr** (538 kr) **pr år**.

Gjelder for alle boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **5,72 kr** (5,72 kr) **pr m³** vann for de som har **vannmåler**.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **6,86 kr** (6,86 kr) **pr m²**

Eks.: En bolig på 120m² uten vannmåler får et årlig gebyr på (538 kr + 824 kr) = **1 362 kr eks. mva.**

(5,72 kr pr. m² x 1,2 m³ x 120 m² = 824 kr + fastgebyr 538 kr = 1 362 kr)

Eiendom som ikke hovedsakelig benyttes til bolig skal betale den variable del av årsgebyret etter målt forbruk.

Ubebyggt tomt skal betale samme fastdel som for boenheter. Gjelder også hvis det står hus på tomte som er ubeboelig, slik at eiendommen er å betrakte som ubebyggt tomt.

I tillegg kommer mva.

Årlig gebyr for avløp

Fastgebyr avløp: **879 kr** (703 kr) **pr år**. Gjelder for boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **9,15 kr** (7,32 kr) **pr m³** avløp for de som har **vannmåler**.

For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **11,00 kr** (8,78 kr) **pr m²**

(9,15 kr pr. m² x 1,2 m³ x 120 m² = 1 317 kr + fastgebyr 879 kr = 2 196 kr)

Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer mva.

Saksutredning

Målsettingen er at årsgebyrene skal være så forutsigbare som mulig for abonnentene og ikke variere sterkt fra år til år selv om kommunen enkelte år får store investeringskostnader enten på nye vannanlegg eller på avløpssiden.

Det har derfor vært bygd opp selvkostfond både på vann- og på avløpskapitlet for å takle vedtatte nyinvesteringer.

Vedlagte selvkostregnskap viser utviklingen i perioden 2014 - 2019. Det er i disse tallene tatt hensyn til økte drifts- og kapitalkostnader og planlagte, nødvendige investeringer til rehabilitering av rørnett i perioden 2015 - 2019.

For 2016 medfører forslaget at det brukes **3,8 mill. kr** av vannfondet og at det avsettes **45 000 kr** til avløpsfondet.

Det anbefales at gebyrene utskrives for 2016 med en økning fra 2015 på 0 prosent for vann og 25 prosent for avløp.

Eks.:

For en enebolig på 120 m² vil dette medføre at årsgebyrene endres slik fra 2015 til 2016:

Årsgebyr vann for en gjennomsnittsbolig holdes uendret på kr **1 362 kr** eks. mva.

Årsgebyr avløp for en gjennomsnittsbolig økes fra **1 757 kr** til **2 196 kr** eks. mva.

Dvs. at økningen i neste års vann- og avløpsgebyrer samlet utgjør 439 kr + mva. for en gjennomsnittsbolig

Tabell 20. Fondsregnskap avløp 2014-2019

Årstall	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kalkylerente	2,68 %	2,00 %	2,00 %	2,50 %	2,50 %	3,00 %
Driftskostnader	14 988 224	15 500 000	17 551 000	17 989 775	18 439 519	18 900 507
Indirekte kostnader	863 858	898 412	934 349	967 051	1 000 897	1 035 929
Kapitalkostnader	8 166 832	9 159 626	9 975 414	12 306 435	13 914 961	17 016 096
Renter på fast eiendom	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	24 018 914	25 558 038	28 460 762	31 263 261	33 355 378	36 952 533
Sum inntekter	19 534 672	23 436 939	28 506 607	32 029 323	34 138 144	35 534 688
Bruk eller avsetning til fond (-/+)	-4 484 242	-2 121 099	45 845	766 062	782 766	-1 417 845
Fond ved inngang til året (+)	7 247 535	2 897 439	813 078	875 643	1 673 172	2 507 552
Renter	134 145	36 738	16 720	31 467	51 614	53 959
Fond 31.12 uten renter	2 763 294	776 340	858 923	1 641 705	2 455 939	1 089 708
Fond 31.12 med renter	2 897 439	813 078	875 643	1 673 172	2 507 552	1 143 666

Tabell 21. Fondsregnskap vann 2014-2019

Årstall	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kalkylerente	2,68 %	2,00 %	2,00 %	2,50 %	2,50 %	3,00 %
Driftskostnader	12 841 200	13 273 800	14 350 000	14 457 689	14 891 419	15 338 162
Indirekte kostnader	803 290	828 031	857 012	887 008	918 053	950 185
Kapitalkostnader	9 469 963	8 891 392	9 493 832	11 434 425	12 652 737	15 009 313
Renter på fast eiendom	0	0	0	0	0	0
Sum kostnader	23 114 454	22 993 224	24 700 845	26 779 122	28 462 210	31 297 660
Sum inntekter	19 892 230	20 887 315	20 935 029	21 084 282	23 707 441	28 103 689
Bruk eller avsetning til fond (-/+)	-3 222 224	-2 105 909	-3 765 816	-5 694 840	-4 754 768	-3 193 971
Fond ved inngang til året (+)	17 525 243	14 729 518	12 897 141	9 351 610	3 819 375	-899 344
Renter	426 499	273 531	220 285	162 605	36 050	-74 890
Fond 31.12 uten renter	14 303 019	12 623 609	9 131 325	3 656 770	-935 394	-4 093 315
Fond 31.12 med renter	14 729 518	12 897 141	9 351 610	3 819 375	-899 344	-4 168 205

Vedlegg 2. *Gebyrregulativ feiing*

Feie- og tilsynsavgift

Følgende satser for årlig feie- og tilsynsavgift vedtas for 2016, gjeldende fra og med 1.1.2016. Satser for 2015 i parentes:

Feie- og tilsynsavgift for skorsteiner <u>inntil</u> 2 etasjer:	419 kr (381 kr)
Feie- og tilsynsavgift for skorsteiner <u>over</u> 2 etasjer:	519 kr (472 kr)

I tillegg kommer mva.

Følgende satser foreslås for oppdrag som faktureres utenom feie- og tilsynsavgiften i 2016. Satser for 2013 i parentes:

Feiing av større fyringsanlegg, (forretningsbygg ol.):	909 kr (826 kr)
Serviceoppdrag feietjenesten (timepris):	697 kr (634 kr)
Fysisk plombering av ildsted:	1 191 kr (1 083 kr)
Feiing av sentralfyr / ildsted:	697 kr (634 kr)
Fresing av skorstein:	697 kr (634 kr)

I tillegg kommer mva.

Kommentar / Spesielle utfordringer

Feie- og tilsynsavgiften har ikke vært endret siden 2014, da den ble redusert sammenlignet med året før. Reduksjon i avgift var begrunnet i at feietjenesten over noen år har hatt lavere driftsutgifter enn budsjettet, på grunn av perioder med langtidssykefravær og ubesatt stilling og at driftsfondet da hadde mye innestående. Driftsfondet er nå betydelig redusert. Feietjenesten tar sikte på en fortsatt gradvis reduksjon samtidig som vi ønsker å unngå for store svingninger i avgiften. Målet er kr 0,- ved utgangen av 2017.

Kostra

Gjennomsnittlig feie- og tilsynsavgift i 2014 i Kostragruppe 13 var på 374 kr, mens gjennomsnittet i Nordland og landet var på henholdsvis 416 kr og 415 kr.

Vedlegg 3. *Gebyrregulativ Byplan*

Gebyrene økes med lønns- og prisvekst i kommunal sektor på 2,7 prosent. Endringer utover dette, er markert med rød skrift.

KAP. 2 PRIVATE PLANFORSLAG

2-3 REGULERINGSPLAN, PBL §§ 12-3 og 12-11

2.3.1	Basisgebyr for reguleringsplanforslag hvor planutkastet er utarbeidet i henhold til veileder fra MD og kommunens krav.	35 000 (28 696)
2.3.2	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr m ² inntil 5 000 m ²	8 (8)
2.3.3	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr m ² fra 5 000 m ²	3 (3)
2.3.4	Dersom reguleringsplanen omfatter et helt kvartal eller et område som på tilsvarende måte utgjør en helhet, reduseres gebyret med 25 %.	
2.3.5 NY i 2016	Tillegg for regulert friareal eller grønnstruktur som omreguleres til byggeformål, næringsareal, eller anleggsformål (herunder råstoff- og mineralutvinning) uten at det gjenskaffes nytt, fullgodt erstatningsareal innenfor planområdet. Pr m ²	25
2.3.6 NY i 2016	Tillegg for friluftsareal, naturområde, grønnstruktur, sjøareal eller uregulert areal i LNFR, som omreguleres til byggeformål, næringsareal, eller anleggsformål (herunder råstoff- og mineralutvinning). Pr m ²	0,1

Eksisterende bebyggelse som skal bestå og som endrer formål og/eller får økt utnyttelsesgrad, skal medregnes i forhold til endring/økning. Arealet beregnes i henhold til NS 3940. For småhusbebyggelse regnes arealet ut fra tillatt prosent BYA multiplisert med antall etasjer planen åpner for i de ulike områdene.

Tidligere 2.3.5 og 2.3.6 blir erstattet med **2.3.7** og **2.3.8** fra og med 2016.

Endring av gebyrhjemmelen

2.3.9	Tillegg dersom det gjøres lovendringer som innebærer en utvidelse av hvilken del av planprosessen det er hjemmel for å gebyrlegge	
-------	---	--

2-4 MINDRE ENDRINGER I REGULERINGSPLAN, PBL § 12-14

2.4.1	Endringsforslag som godkjennes helt eller delvis	6 885
2.4.2	Tillegg etter bruksareal (BRA) pr. m ²	8 (8)
2.4.3 NY i 2016	Tillegg for regulert friareal eller grønnstruktur som omreguleres til byggeformål, næringsareal, eller anleggsformål. Pr m ²	25
2.4.4	Gebyr ved avslag etter politisk behandling	6 885

KAP. 4 MATRIKKELLOVEN

Gebyrer for arbeider etter matrikkelloven (Lovens § 32, forskriften § 16) fastsettes som følger:

4.1 Oppretting av matrikkelenhet

4.1.1 Oppretting av grunneiendom og festegrunn

areal fra 0 – 1 500 m ²	18 368
areal fra 1501 – 2 500 m²	20 650
areal fra 2 501 m² – gebyr etter medgått tid iht. pkt. 4.11, minimumsgebyr kr 20 650 punktfeste	14 906
Tillegg pr. parsell mer enn en	1 704

Ved fradeling av flere tilgrensende tomter samtidig, betales 90 prosent for tomt 2-5, 80 prosent for tomt 6-10 og 70 prosent for tomt 11 og videre.

Vedlegg 4. *Gebyrregulativ lokale retningslinjer for graving 2016*

Retningslinjene er vedtatt av kommunestyret og gjelder for alle kommunale veianlegg og annen kommunal grunn som omfattes av disse.

Ordningen med Behandlingsgebyr og forringelsesgebyr ved graving i kommunal veg ble innført i 2015. Det anbefales at gebyrene økes i 2016 for å oppnå selvkostdekning.

Hjemmel:

- Veglovens §§ 32 og 57 danner hjemmelsgrunnlag for å håndheve retningslinjene ved graving i kommunal veg. Veglovens § 32 med dens forarbeider hjemler også adgangen til å kreve gebyr, slik at kommunen ikke påføres unødige kostnader som følge av at det blir etablert ledninger i veg, herunder oppfølging og kontroll.
- Forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg (fastsatt av Samferdselsdepartementet 8. oktober 2013) utdyper og presiserer Veglovens §§ 32 og 57.

Vedtak: K - sak 80/14, 7.10.2014

1. Lokale retningslinjer for graving vedtas som foreslått i vedlegg datert 18.9.2014.
2. Gravegebyrenes størrelse fastsettes første gang i forbindelse med behandling av budsjett og gebyrregulativet for 2015.

§ 8. Gebyr satser for behandling av gravemelding og søknad om graving

§ 8.1. Generelt

Ved et hvert gravearbeid på kommunale veier og plasser krever kommunen at det skal betales et behandlings- og et forringelsesgebyr til kommunen. Gebyret skal dekke utgifter til saksbehandling, administrasjon, forringelse av veier og kontroll av gravearbeidene. Gebyrenes størrelse vurderes og reguleres årlig.

§ 8.2. Behandlingsgebyr

Det skal betales et behandlingsgebyr for behandling av søknad om gravetillatelse.

1.2.1 Behandlingsgebyr enkle henvendelser til Geomatikk vedr. graving uten kartleveranse:	250 kr (0 kr)
Godkjenning og oppfølging av arbeidsvarslingsplaner	1000 kr (0 kr)
8.2.2 Behandlingsgebyr gravemelding og søknad om tillatelse til graving i kommunal grunn med sanitærmelding:	4 500 kr (3 500 kr)
8.2.3 Dobbelt gebyr der graving iverksettes uten søknad:	9 000 kr (7 000 kr)
8.2.4 Gebyr ved ny behandling, avvik, endring, eller utvidelse av gitt tillatelse:	2 500 kr (1 500 kr)

§ 8.3. Forringelsesgebyr

Innkrevning av forringelsesgebyr blir krevd med bakgrunn i ferdigmeldingen. Er ferdigmeldingen ikke mottatt innen 14 dager etter angitt sluttdato, vil entreprenøren bli belastet med et forhøyet forringelsesgebyr.

Entreprenøren skal selv varsle hvor stort område det skal beta les gebyr for, ved å returnere skjema «Ferdigmelding og egenkontroll for graving i kommunal grunn». Dersom skjema Ferdigmelding og egenkontroll for graving i kommunal grunn ikke er mottatt innen 14 dager etter at arbeidet skulle være ferdig vil kommunen sende ut det maksimale forringelsesgebyret.

Det vil ikke bli krevd forringelsesgebyr dersom entreprenør reasfalterer hele bredden av veien eller gang – og sykkelveien i minimum 25 meters lengde (maskinlegging).

8.3.1 Forringelsesgebyr for graving i offentlig gate eller plass med fast dekke: Pr. m ² (min 10 m ²):	250 kr (150 kr)
8.3.2 Gebyr for leie av offentlig trafikkareal til riggplass for containere o.l.: Pr. m ² og virkedag:	5 kr (5 kr)
8.3.3 Gebyr for riggplass, containere på parkeringsplass Pr. plass og virke dag:	100 kr (100 kr)

Vedlegg 5. Budsjettskjema 1A

<i>Budsjettskjema 1A</i>	<i>Regnskap 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>Budsjett 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>	<i>ØkPI 2019</i>
Skatt på inntekt og formue	-523 746	-537 850	-586 000	-586 000	-586 000	-586 000
Ordinært rammetilskudd	-695 518	-695 183	-699 000	-690 001	-689 000	-689 000
Skatt på eiendom	-104 360	-106 000	-99 700	-99 700	-99 700	-99 700
Andre direkte eller indirekte skatter	-39 831	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500	-39 500
Andre generelle statstilskudd	-42 878	-35 422	-35 142	-35 242	-35 472	-35 772
Sum frie disponible inntekter	-1 406 333	-1 413 955	-1 459 342	-1 450 443	-1 449 672	-1 449 972
Renteinntekter og utbytte	-50 649	-47 500	-31 500	-31 500	-31 500	-31 500
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	58 622	65 387	62 923	62 723	64 793	68 373
Avdrag på lån	45 119	44 969	50 699	54 029	56 529	57 769
Netto finansinntekter/-utgifter	53 092	62 856	82 122	85 252	89 822	94 642
Til bundne avsetninger	21 696	21 142	21 189	21 189	21 189	21 189
Til ubundne avsetninger	14 236	8 300	12 700	19 000	23 720	23 720
Bruk av tidl års regnsk m mindreforbruk	-5 936	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	-4 266	-3 625	-1 625	-1 625	0	0
Bruk av bundne avsetninger	-25 651	-18 564	-14 321	-14 321	-14 321	-14 321
Netto avsetninger	79	7 253	17 943	24 243	30 588	30 588
Overført til investeringsbudsjettet	15 200	26 350	26 350	26 350	26 350	26 350
Øvrige inntekter/utgifter ført på Finansområdet	-102	1 991	-3 139	6 501	14 676	22 676
Til fordeling drift	-1 338 064	-1 315 505	-1 336 066	-1 308 097	-1 288 236	-1 275 716
Sum fordelt drift (fra skjema 1B)	1 323 728	1 315 505	1 336 066	1 308 097	1 288 236	1 275 716
Merforbruk/mindreforbruk	-14 336	0	0	0	0	0

Vedlegg 6. Budsjettskjema 2A

<i>Budsjettskjema 2A</i>	<i>Regnskap 2014</i>	<i>Budsjett 2015</i>	<i>Budsjett 2016</i>	<i>ØkPI 2017</i>	<i>ØkPI 2018</i>	<i>ØkPI 2019</i>
Investeringer i anleggsmidler	184 798	541 600	438 560	421 010	268 645	111 730
Utlån og forskutteringer	53 859	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Avdrag på lån	9 889	12 740	12 740	12 740	12 740	12 740
Avsetninger	81 851	25 600	116 220	28 970	79 670	30 320
Årets finansieringsbehov	330 397	629 940	617 520	512 720	411 055	204 790
<i>Finansiert slik</i>						
Bruk av lånemidler	-131 005	-374 800	-279 750	-263 760	-190 620	-120 300
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-39 210	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Tilskudd til investeringer	-1 654	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-24 340	-87 700	-64 670	-57 310	-34 495	-4 030
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-64 457	-48 840	-176 790	-43 700	-113 290	-36 310
Andre inntekter	-6 948	-4 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Sum ekstern finansiering	-267 614	-517 340	-529 210	-372 770	-346 405	-168 640
Overført fra driftsregnskapet	-15 200	-28 000	-26 350	-26 350	-26 350	-26 350
Bruk av avsetninger	-47 583	-84 600	-61 960	-113 600	-38 300	-9 800
Sum finansiering	-62 783	-112 600	-88 310	-139 950	-64 650	-36 150
Udekket/udisponert	-	-	-	-	-	-

Vedlegg 7. Hovedoversikt investering

Hovedoversikt investering	Regnskap 2014	Budsjett 2015	Budsjett 2016	ØkPI 2017	ØkPI 2018	ØkPI 2019
Inntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-39 210	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Overføringer med krav til motytelse	-17 952	-16 600	-144 550	-10 400	-78 100	-2 700
Kompensasjon for merverdiavgift	-24 340	-87 700	-64 670	-57 310	-34 495	-4 030
Statlige overføringer	-1 654	-	-	-	-	-
Andre overføringer						
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-6 948	-4 000	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
SUM INNTEKTER (L)	-90 104	-110 300	-217 220	-75 710	-120 595	-14 730
Utgifter						
Lønnsutgifter	2 062	-	-	-	-	-
Sosiale utgifter	529	-	-	-	-	-
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	150 858	406 600	346 430	352 300	225 650	81 470
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tj.prod.	29 110	96 200	86 400	62 710	36 995	24 260
Overføringer						
Renteutg og omkostninger	1 409	-	-	-	-	-
SUM UTGIFTER (M)	183 968	502 800	432 830	415 010	262 645	105 730
Finansieringstransaksjoner						
Avdrag på lån	9 889	12 740	12 740	12 740	12 740	12 740
Utlån	53 859	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler	830	38 800	5 730	6 000	6 000	6 000
Avsetning til ubundne investeringsfond	49 527	4 000	87 250	-	20 600	1 350
Avsetninger til bundne investeringsfondfond	32 324	21 600	28 970	28 970	59 070	28 970
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER (N)	146 429	127 140	184 690	97 710	148 410	99 060
FINANSIERINGSBEHOV (O = M+N-L)	240 293	519 640	400 300	437 010	290 460	190 060
Finansiering						
Bruk av lån	-131 005	-374 800	-279 750	-263 760	-190 620	-120 300
Mottatte avdrag på utlån	-46 505	-32 240	-32 240	-33 300	-35 190	-33 610
Overføringer fra driftsregnskapet	-15 200	-28 000	-26 350	-26 350	-26 350	-26 350
Bruk av ubundne investeringsfond	-47 583	-75 800	-53 160	-104 800	-29 500	-1 000
Bruk av bundne fond	-	-8 800	-8 800	-8 800	-8 800	-8 800
SUM FINANSIERING (R)	-240 293	-519 640	-400 300	-437 010	-290 460	-190 060
UDEKKET/UDISPONERT (S = O-R)	-	-	-	-	-	-

Vedlegg 8. Utgiftsutjevning 2016

<i>Utgiftsutjevning</i>	<i>Vekt 2016</i>	<i>Antall Rana</i>	<i>Utgiftsbehovs indeks</i>	<i>+ / - utjevning</i>	<i>Andel utgiftsbehov</i>	<i>Endring fra 2015</i>
	26 075		<i>Lands- gjennomsnitt = 1</i>	<i>(1000 kr)</i>	<i>%</i>	<i>(1000 kr)</i>
0-1 år	0,0055	510	0,8499	-1 036	4,2701	-286
2-5 år	0,1268	1 159	0,9122	-13 961	4,5834	-5 263
6-15 år	0,2880	3 080	0,9817	-6 624	4,9324	2 434
16-22 år	0,0210	2 572	1,1043	2 746	5,5484	192
23-66 år	0,0938	14 574	0,9687	-3 683	4,8672	-14
67-79 år	0,0453	2 928	1,1319	7 494	5,6873	513
80-89 år	0,0693	1 020	1,1502	13 054	5,7793	1 592
over 90 år	0,0464	232	1,0594	3 457	5,3231	-2 821
Basiskriterium	0,0226	1	0,4650	-15 163	2,3364	-161
Reiseavstand til nærmeste sonesenter	0,0132	127 156	1,2391	3 958	6,2258	87
Reiseavstand til nærmeste nabokrets	0,0132	43 633	0,9382	-1 022	4,7143	95
Landbrukskriterium	0,0029	0,0043	0,8528	-535	4,2850	30
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0083	144	0,6588	-3 551	3,3103	343
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand	0,0009	27	0,1246	-988	0,6259	0
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0047	235	0,3400	-3 890	1,7085	-7
Dødlighet	0,0460	160	1,0165	951	5,1074	-2 028
Barn 0-15 med enslig forsørger	0,0115	750	1,1452	2 095	5,7543	395
Lavinntekt (fattige)	0,0062	726	0,5999	-3 111	3,0141	517
Uføre 18-49 år	0,0046	492	1,1172	676	5,6141	-358
Opphopningsindeks	0,0139	0,4046	0,3874	-10 679	1,9464	435
Urbanitetskriterium	0,0177	199 310	0,8888	-2 469	4,4657	-150
Psykisk utviklingshemmede 16 år og over	0,0461	100	1,0721	4 168	5,3868	915
Ikke-gifte 67 år og over	0,0437	1 891	1,1460	8 000	5,7580	1 239
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0296	177	0,8990	-3 749	4,5151	-2 722
Innbyggere med høyere utdanning	0,0188	4 848	0,7774	-5 247	3,9063	-233
	1,0000		0,9768	-29 111	4,9079	-5 255
Andel av befolkningen	5,0245	%				
Andel utgiftsbehovsindeks	4,9079	%				

Vedlegg 9. KOSTRA nøkkeltall

Utvalgte Kostra nøkkeltall	Rana 2011	Rana 2012	Rana 2013	Rana 2014	KG 13 2014	Diff. 2014
<i>Finansielle nøkkeltall</i>						
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	2,9	2,2	2,6	1,4	1,0	0,4
Frie inntekter i kroner per innbygger	42 245	45 766	46 877	47 823	46 497	1 326
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	38 316	37 932	38 053	40 744	56 883	-16 139
<i>Prioritering netto driftsutgifter pr målgruppe</i>						
Barnehage, kr pr innbygger 1-5 år	103 477	109 780	117 238	120 208	127 549	-7 341
Grunnskolesektor, kr pr innbygger 6-15 år	90 968	98 359	101 763	104 789	92 919	11 870
Kommunehelsetjenesten, kr pr innbygger	1 916	2 155	2 228	2 381	2 018	363
Pleie og omsorg, pr. innbygger 67 år og over	105 096	108 866	105 881	104 490	107 042	-2 552
Sosialtjenesten kr pr innbygger 20-66 år	3 834	3 969	4 135	4 028	3 357	671
Barnevern, kr pr innbygger 0-17 år	6 430	7 264	7 574	9 209	7 321	1 888
Kultur, kr pr innbygger	2 146	2 069	2 164	2 166	1 909	257
Samferdsel, kr pr innbygger	1 067	1 342	1 502	1 177	662	515
Kirke, kr pr innbygger	630	712	735	673	474	199
Administrasjon og styring, kr pr innbygger	3 289	3 511	3 665	3 938	3 493	445
<i>Dekningsgrad</i>						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,8	92,8	94,3	94,6	91,4	3,2
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	11,2	11,0	10,5	10,3	7,6	2,7
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,4	10,0	9,9	9,8	9,8	0,0
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	9,9	10,3	10,5	10,4	8,7	1,7
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner	90,7	92,5	92,5	92,0	94,5	-2,5
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	16,5	17,2	15,2	14,8	12,2	2,6
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år	4,8	4,3	4,3	4,3		
Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5,0	5,4	5,1	5,3		
Syssel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar per 10 000 innb.	17,0	97,0	97,0	96,0	34,0	62,0
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	21,0	27,0	25,0	27,0	19,0	8,0
<i>Produktivitet/enhetskostnader</i>						
Korrigerte brutto driftsutgifter i kroner per barn i kommunal barnehage	137 087	144 389	149 919	152 112	174 141	-22 029
Korr. bto. driftsutg. til grunnsk., spesialsk., skolelok. og skoleskyss, pr elev	89 363	97 492	101 103	104 096	97 081	7 015
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	15,3	13,8	13,3	13,0	15,2	-2,2
Korrigerte brutto driftsutg pr. mottaker av hjemmetjenester (i kroner)	182 897	202 932	213 952	222 404	237 390	-14 986
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	860 639	877 847	892 910	957 539	1 070 077	-112 538
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	1 297	1 297	1 297	1 362	2 236	-874
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1 452	1 452	1 452	1 757	3 118	-1 361
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 800	2 898	2 898	3 104	2 352	752
Gjennomsnittlig saksbeh.tid for private forslag til detaljreg. Kalenderdager		216	187	263		
Gj.snittlig saksbeh.tid for opprettelse av grunneiendom. Kalenderdager	126 840	147 364	159 159	112 584	162 355	-49 771
Andel søknader om motorferdsel i utmark innvilget.		91	95	94	95	-1,0
Andel dispensasjonssøkn. for nybygg i 100-m beltet langs saltvann innvilget	100	100		100		

Kostra kvalitetsindikatorer	Rana 2011	Rana 2012	Rana 2013	Rana 2014	KG 13 2014	Diff. 2014
Barnehager						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	92,8	92,8	94,3	94,6	91,4	3,2
Andel barnehager med åpningstid 10 timer eller mer per dag	63,6	54,5	54,5	54,5	40,3	14,2
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent førskolelærerutdanning	95,2	94,2	93,0	92,3	91,3	1,0
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (m2)	5,7	5,6	5,5	5,4	5,3	0,1
Grunnskoleopplæring						
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	38,5	39,1	58,5	39,2		
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående opplæring	98,2	96,9	97,6	98,8	98,2	0,6
Andel av 6 åringer som fortsetter i SFO andre året	66,8	67,0	90,2	97,2	92,5	4,7
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10. årstrinn	13,5	12,5	12,2	12,4	14,6	-2,2
Pleie og omsorg og kommunehelse						
Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst	83	95	90	98	84	14,0
Legetimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,47	0,48	0,56	0,48	0,56	-0,1
Fysioterapitimer pr. uke pr. beboer i sykehjem	0,35	0,39	0,41	0,41	0,38	0,0
Andel plasser i brukertilpasset enerom m/eget bad/wc	90,7	92,5	92,5	92,0	94,5	-2,5
System for brukerundersøkelser i hjemmetjenesten	Ja	Ja	Ja	Ja		
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning	76	77	79	79	75	4,0
Andel årsverk i brukerrettede tjenester m/ fagutdanning fra videregående skole	42	42	43	42	39	3,0
Barnevern						
Benyttet brukerundersøkelse siste år	Nei	Nei	Nei	Nei		
Innført internkontroll i barnevernstjenesten	Ja	Ja	Ja	Ja		
Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	81,0	81,0	54,0	58,0	82,0	-24,0
Stillinger med fagutdanning per 1 000 barn 0-17 år	4,0	3,8	4,5	3,7	4,0	-0,3
Avfall og renovasjon						
Dager pr år med utvidet åpningstid for mottak av avfall	156	156	156	156	136	20,0
Antall henting av matavfall i løpet av et år	52	52	52	52	39	13,0
Kultur						
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	5,1	3,9	4,0	4,3	4,6	-0,3
Tilvekst alle medier i folkebibliotek per 1000 innbygger	349	308	227	249	146	103,0
Kirke						
Medlem av Dnk i prosent av antall innbyggere	88,2	87,4	86,5	85,7	73,5	12,2
Døpte i prosent av antall fødte	74,3	78,3	81,2	74,3	59,5	14,8
Konfirmerte i prosent av 15-åringer	70,0	74,5	69,2	76,4	58,8	17,6
Samferdsel						
Andel kommunale veier og gater uten fast dekke	17,3	17,3	17,6	17,9	10,2	7,7
Antall parkeringsplasser skiltet for forflytningshemmede pr. 10 000 innbygger	13	13	13	13	9	4,0
Bolig						
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere	21	27	25	27	19	8,0
Andel kommunale boliger som er tilgjengelige for rullestolbrukere	67	67	74	68	52	16,0
Brann- og ulykkesvern						
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,50	0,20	0,31	0,08	0,42	-0,3
Andel A-objekter som har fått tilsyn	76,4	98,0	99,3	97,3	85,9	11,4
Andel piper feiet	75,3	79,4	72,6	66,2	39,6	26,6

Vedlegg 10. Befolkningsutvikling 1990-2025

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Folkemengde 31.12	24 656	24 851	24 907	25 019	25 156	25 232	25 268	25 194	25 233	25 250	25 278	25 350	25 313
Fødte	326	337	340	380	336	387	366	360	335	328	310	268	276
Døde	233	228	202	228	217	203	217	230	223	225	231	238	220
Ekstern innflytting	585	795	665	704	820	703	703	683	771	690	745	768	682
Ekstern utflytting	668	694	746	745	801	805	820	880	843	778	800	726	771
0-1 år	650	667	664	709	699	716	751	723	694	662	645	583	545
2-5 år	1 261	1 323	1 338	1 343	1 354	1 393	1 381	1 429	1 449	1 451	1 458	1 418	1 350
6-15 år	2 987	2 947	2 967	2 969	3 064	3 071	3 164	3 206	3 257	3 348	3 382	3 483	3 530
16-22 år	2 793	2 777	2 624	2 534	2 419	2 294	2 165	2 081	2 078	2 037	2 015	2 030	2 099
23-66 år	13 915	14 042	14 147	14 244	14 357	14 454	14 454	14 372	14 350	14 309	14 330	14 371	14 322
67-79 år	2 410	2 445	2 471	2 514	2 504	2 519	2 507	2 518	2 476	2 485	2 434	2 428	2 381
80-89 år	563	587	633	632	673	708	750	782	832	864	905	922	966
90 +	62	62	64	73	80	81	89	82	99	99	109	115	120
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	
Folkemengde 31.12	25 309	25 320	25 355	25 190	25 092	25 281	25 282	25 499	25 652	25 752	25 943	26 078	
Fødte	297	269	274	274	276	273	291	277	276	281	260	249	
Døde	222	215	221	220	239	236	253	208	238	262	235	206	
Ekstern innflytting	636	678	666	575	649	792	666	754	781	817	846	778	
Ekstern utflytting	718	721	686	796	781	642	705	616	666	737	675	685	
0-1 år	581	581	560	539	551	565	580	574	563	555	543	516	
2-5 år	1 248	1 204	1 180	1 152	1 143	1 162	1 143	1 172	1 204	1 232	1 207	1 207	
6-15 år	3 599	3 587	3 608	3 543	3 461	3 414	3 343	3 337	3 249	3 148	3 111	3 075	
16-22 år	2 111	2 173	2 180	2 219	2 266	2 351	2 387	2 443	2 468	2 542	2 582	2 556	
23-66 år	14 269	14 246	14 268	14 149	14 098	14 172	14 182	14 233	14 322	14 394	14 498	14 574	
67-79 år	2 363	2 368	2 371	2 379	2 365	2 391	2 407	2 461	2 561	2 594	2 733	2 880	
80-89 år	1 008	1 014	1 028	1 040	1 026	1 017	1 031	1 053	1 054	1 056	1 034	1 032	
90 +	130	147	160	169	182	209	209	226	231	231	235	238	

Befolkningsprognose

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Folkemengde 31.12	26 181	26 298	26 418	26 543	26 672	26 802	26 936	27 068	27 200	27 332	27 461
Fødte	278	283	288	293	296	299	301	302	302	302	302
Døde	250	242	243	243	242	243	242	243	245	245	247
Ekstern innflytting	786	793	798	801	803	804	805	805	805	806	807
Ekstern utflytting	712	718	724	727	728	729	730	730	730	731	732
0-1 år	529	563	573	582	590	596	600	603	604	605	604
2-5 år	1 163	1 121	1 121	1 125	1 146	1 186	1 203	1 217	1 228	1 236	1 241
6-15 år	3 087	3 084	3 106	3 114	3 092	3 071	3 073	3 081	3 077	3 087	3 072
16-22 år	2 528	2 473	2 421	2 343	2 290	2 244	2 222	2 205	2 207	2 221	2 251
23-66 år	14 647	14 750	14 832	14 949	15 054	15 110	15 138	15 167	15 187	15 200	15 219
67-79 år	2 969	3 039	3 085	3 146	3 190	3 288	3 358	3 430	3 482	3 493	3 520
80-89 år	1 028	1 036	1 047	1 046	1 070	1 068	1 101	1 117	1 172	1 250	1 310
90 +	231	233	233	239	239	239	241	249	243	241	244

Vedlegg 11. Befolkning plansoner

	2000	Andel i % 2000	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Andel i % 2014	Endring	Endring i %
Lyngheim	5 945	23,5 %	6 281	6 414	6 556	6 615	6 745	6 805	26,1 %	860	14,5 %
Gruben	5 317	21,0 %	5 240	5 227	5 192	5 188	5 239	5 225	20,0 %	-92	-1,7 %
Båsmoen	2 800	11,1 %	2 716	2 795	2 787	2 828	2 833	2 805	10,8 %	5	0,2 %
Ytteren	2 568	10,2 %	2 399	2 379	2 427	2 408	2 430	2 468	9,5 %	-100	-3,9 %
Selfors	2 204	8,7 %	2 203	2 187	2 204	2 217	2 230	2 267	8,7 %	63	2,9 %
Hauknes	1 851	7,3 %	1 972	2 018	2 051	2 085	2 109	2 145	8,2 %	294	15,9 %
Storforshei	1 205	4,8 %	1 148	1 173	1 175	1 162	1 139	1 150	4,4 %	-55	-4,6 %
Skonseng	1 143	4,5 %	1 103	1 105	1 070	1 078	1 070	1 096	4,2 %	-47	-4,1 %
Utskarpen	927	3,7 %	867	857	852	831	824	813	3,1 %	-114	-12,3 %
Dalsgrenda	819	3,2 %	795	804	799	790	777	767	2,9 %	-52	-6,3 %
Alteren	499	2,0 %	558	540	539	550	547	537	2,1 %	38	7,6 %
Totalt	25 278	100 %	25 282	25 499	25 652	25 752	25 943	26 078	100 %	800	3,16 %

Vedlegg 12. Sysselsatte etter bosted, arbeidssted og næring Rana

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Andel i %	Endring
Jordbruk, skogbruk og fiske	234	257	233	212	201	206	204	1,6 %	-30
Bergverksdrift og utvinning	217	211	225	245	280	295	292	2,2 %	75
Industri	1 806	1 619	1 493	1 527	1 478	1 471	1 674	12,9 %	-132
Elektrisitet, vann og renovasjon	179	175	199	215	224	220	214	1,6 %	35
Bygge- og anleggsvirksomhet	1 101	1 097	1 167	1 178	1 215	1 246	1 255	9,6 %	154
Varehandel, motorvognreparasjoner	1 712	1 678	1 676	1 694	1 688	1 701	1 660	12,8 %	-52
Transport og lagring	773	707	712	685	695	699	677	5,2 %	-96
Overnattings- og serveringsvirksomhet	341	304	323	360	342	323	312	2,4 %	-29
Informasjon og kommunikasjon	281	254	277	322	316	315	295	2,3 %	14
Finansiering og forsikring	150	143	133	138	138	127	129	1,0 %	-21
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift	485	469	469	499	495	505	499	3,8 %	14
Forretningsmessig tjenesteyting	573	479	475	464	419	398	509	3,9 %	-64
Off.adm., forsvar, sosialforsikring	1 015	1 070	1 029	1 127	1 088	1 102	1 087	8,4 %	72
Undervisning	966	983	1 008	1 008	1 017	1 010	1 000	7,7 %	34
Helse- og sosialtjenester	2 198	2 433	2 539	2 586	2 521	2 588	2 569	19,7 %	371
Personlig tjenesteyting	575	604	600	610	608	588	601	4,6 %	26
Uoppgitt	24	23	30	25	36	30	33	0,3 %	9
Totalt	12 630	12 506	12 588	12 895	12 761	12 824	13 010	100 %	380

SSB sysselsetting registerbasert (SN2007)

Vedlegg 13. Eiendomsskatt og skattebelastning satser 2015

E-skatt bolig 2015			avtaler		boenheter	
21 412 020			7 116		10 178	

skattegrunnlag	15 795 010 000		
	2015		
Bunnfradrag		5 089 000 000	
Grunnlag e-skatt		10 706 010 000	

Gjeldende skattevedtak

Eiendomsskatt bolig ved ulike promiller og bunnfradrag														
Bunnfradrag	Promille	Gjeldende skattevedtak												
		0	50 000	100 000	200 000	300 000	400 000	500 000	600 000	700 000	800 000	900 000	1 000 000	
		Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr	Skatteproveny i mill. kr
2,0		31,59	30,57	29,55	27,52	25,48	23,45	21,41	19,38	17,34	15,31	13,27	11,23	
Skatt pr boenhet		3 104	3 004	2 904	2 704	2 504	2 304	2 104	1 904	1 704	1 504	1 304	1 104	
2,5		39,49	38,22	36,94	34,40	31,85	29,31	26,77	24,22	21,68	19,13	16,59	14,04	
Skatt pr boenhet		3 880	3 755	3 630	3 380	3 130	2 880	2 630	2 380	2 130	1 880	1 630	1 380	
3,0		47,39	45,86	44,33	41,28	38,22	35,17	32,12	29,06	26,01	22,96	19,90	16,85	
Skatt pr boenhet		4 656	4 506	4 356	4 056	3 756	3 456	3 156	2 856	2 556	2 256	1 956	1 656	
3,5		55,28	53,50	51,72	48,16	44,60	41,03	37,47	33,91	30,35	26,78	23,22	19,66	
Skatt pr boenhet		5 432	5 257	5 082	4 732	4 382	4 032	3 682	3 332	2 982	2 632	2 282	1 932	
4,0		63,18	61,14	59,11	55,04	50,97	46,90	42,82	38,75	34,68	30,61	26,54	22,47	
Skatt pr boenhet		6 208	6 008	5 808	5 408	5 008	4 608	4 208	3 808	3 408	3 008	2 608	2 208	
4,5		71,08	68,79	66,50	61,92	57,34	52,76	48,18	43,60	39,02	34,44	29,86	25,28	
Skatt pr boenhet		6 983	6 758	6 533	6 083	5 633	5 183	4 733	4 283	3 833	3 383	2 933	2 483	
6,0		94,77	91,72	88,66	82,56	76,45	70,34	64,24	58,13	52,02	45,92	39,81	33,70	
Skatt pr boenhet		9 311	9 011	8 711	8 111	7 511	6 911	6 311	5 711	5 111	4 511	3 911	3 311	
5,5		86,87	84,07	81,27	75,68	70,08	64,48	58,88	53,29	47,69	42,09	36,49	30,89	
Skatt pr boenhet		8 535	8 260	7 985	7 435	6 885	6 335	5 785	5 235	4 685	4 135	3 585	3 035	
6,0		94,77	91,72	88,66	82,56	76,45	70,34	64,24	58,13	52,02	45,92	39,81	33,70	
Skatt pr boenhet		9 311	9 011	8 711	8 111	7 511	6 911	6 311	5 711	5 111	4 511	3 911	3 311	
6,5		102,67	99,36	96,05	89,44	82,82	76,20	69,59	62,97	56,36	49,74	43,13	36,51	
Skatt pr boenhet		10 087	9 762	9 437	8 787	8 137	7 487	6 837	6 187	5 537	4 887	4 237	3 587	
7,0		110,57	107,00	103,44	96,32	89,19	82,07	74,94	67,82	60,69	53,57	46,44	39,32	
Skatt pr boenhet		10 863	10 513	10 163	9 463	8 763	8 063	7 363	6 663	5 963	5 263	4 563	3 863	

*Vedlegg 14. Retningslinjer for rådmannens investeringsmidler 5 + 5***Retningslinjer for rådmannens investeringsmidler (5+5)**Generelt:

Når er en utgift å anse som en investeringsutgift, må følgende kriterier være oppfylt:

- Investeringen må være med bakgrunn i hendelser som ikke har vært mulig å planlegge eller til strategiske formål herunder økonomiske og driftsmessige gevinster.
- Verdien av eiendelen må være vesentlig, dvs. en verdi på minst 100.000,- i anskaffelses sum.
- Anskaffelsen må være en eiendel, dvs ha en økonomisk levetid på minst 3 år.
- For lånefinansiert investering (over 1. mill. kr) må eiendelen/eiendommen være i kommunens eie.

Retningslinjer for småinvesteringer under 1 mill. kroner

Midlene er finansiert over driften og inngår i netto driftsresultat. Bruk av midlene påvirker årets regnskapsmessige resultat. Midlene brukes til følgende formål:

- Omstillingstiltak med bakgrunn i budsjettarbeidet.
- Investeringer som bidrar til besparelser i driften/gevinstrealisering eller for å redusere risiko for større kostnader (forebygging).
- Ny teknologi som bidrar til modernisering av driften.
- Uforutsette hendelser.

Retningslinjer for småinvesteringer over 1 mill. kroner

Midlene er finansiert av lånemidler og går til større småinvesteringer. Bruk påvirker ikke årets regnskapsmessige resultat. Midlene brukes til følgende formål:

- Investeringer som bidrar til besparelser i driften/gevinstrealisering eller for å redusere risiko for større kostnader (forebygging).
- Ny teknologi som bidrar til modernisering av driften.
- Uforutsette hendelser.

Behandling av midleneI første behandling (1. tertial):

1. Omstillingstiltak med bakgrunn i budsjettarbeidet. For å kunne drive omstilling er det behov for en teknologisk infrastruktur som danner grunnlag for omstilling. I tillegg til investeringer på teknologisk infrastruktur og gjennomgående verktøy kan midlene gå til investeringer som bidrar til besparelser i driften/gevinstrealisering. Prioritering i den siste gruppen gjøres etter økonomiske prinsipper hvor tiltakene som har størst økonomisk effekt prioriteres først.

I andre behandling (2. tertial):

2. Uforutsette hendelser som krever investering og som ikke har vært mulig å planlegge.
3. Reduksjon av risiko (forebygging). I denne kategorien er det spesielt forebygging av teknologiproblemer (IKT) og klimautfordringer på veier og anlegg.
4. Investeringer som bidrar til besparelser i driften/gevinstrealisering. Prioritering i denne gruppen gjøres etter økonomiske prinsipper hvor tiltakene som har størst økonomisk effekt prioriteres først.

Figur- og tabelloversikt

Figur 1. Handlingsregel bærekraft	8
Figur 2. Handlefrihet.....	8
Figur 3. Netto lånegjeldsutvikling	8
Figur 4. Tilførsel av egenkapital til investeringer.....	9
Figur 5. Fond.....	9
Figur 6. Netto driftsutgifter Rana diff. KG 13 (2014)	9
Figur 7. Brutto driftsutgifter 2014 (mill. kr).....	10
Figur 8. Mer/mindreforbruk avdelinger	10
Figur 9. Endringer i befolkningen akkumulert	11
Figur 10. Kommunens plan- og styringssystem	12
Figur 11. Usikre finansinntekter (2016 kroner)	13
Figur 12. Befolkningsutvikling 1990-2025.....	17
Figur 13. Barnegruppene 1990-2025	17
Figur 14. Eldregruppene 1990-2025	17
Figur 15. Aldersbæreevne 1990-2030.....	18
Figur 16. Relativ befolkningsutvikling - eldregruppene.....	18
Figur 17. Utvikling lånegjeld 2010-2019.....	25
Figur 18. Rente og avdragsutvikling.....	27
Tabell 1. Fakta om budsjett og økonomiplan 2016- 2019	5
Tabell 2. Befolkningens bevegelse 2005-2015.....	11
Tabell 3. Aldersfordelt befolkningsutvikling.....	11
Tabell 4. Frie inntekter.....	14
Tabell 5. Utvikling eiendomsskatteinntekter, i mill. kr	15
Tabell 6. Demografiske rammer	16
Tabell 7. Demografiendringer 2014-2025	17
Tabell 8. Hovedoversikt drift.....	19
Tabell 9. Investeringer i planperioden	21
Tabell 10. Finansiering av investeringer.....	22
Tabell 11. Endring rammer finans	26
Tabell 12. Konesjonskraft	26
Tabell 13. Status fondsmidler	28
Tabell 14. Endring pensjonskostnader 2016 - 2019.....	29
Tabell 15. Økonomiske drivere.....	30
Tabell 16. Rammereduksjoner 2016-2019.....	30
Tabell 17. Realendringer avdelingsbudsjett.....	31
Tabell 18. Endring driftsrammer tjenesteproduksjon	32
Tabell 19. Utvikling driftsrammer	33
Tabell 20. Fondsregnskap avløp 2014-2019.....	59
Tabell 21. Fondsregnskap vann 2014-2019.....	59

Kultur, idrett og fritid

Barn, familie og skole

Helse, sosial og omsorg

Bolig og eiendom

Natur og miljø

Skatt og kommunale krav

Næring

Vei og trafikk

Nyheter

Kommunereformen

Rådhuset i Rana kommune

Melding til Rana kommune

KammeRana og Jan Terje Fosslund inviterer til Glitrende aften

En musikalsk og kulinarisk opplevelse i
Kammersalen.

20., 21. og 22. januar 2016 kl. 20.00 - 22.00.

**Vedtatt plan 1033 - Detaljregulering
for steinbrudd Sjøanesheia**

Hensiktet med planen er å regulere inn areal for steinbrudd i området Sjøanesheia

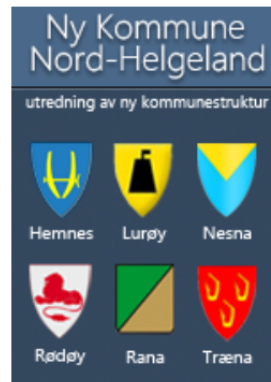
**Vedtatt plan 2148 - Detaljregulering
for Søderlundmyra 14**

Formålet med reguleringen er å legge til rette for etablering av dagligvarehandel, begrenset til 1500 m².

Strengere krav til luftkvaliteten

Nye grenseverdier for svevestøv trer i kraft fra 1. januar 2016.

[Gå til siden Aktuelt for å se flere aktuelle saker og nyheter.](#)

Melding til Rana kommune

På vår meldingstjeneste kan du melde om forhold vedrørende veg, gatelys, parkering, vann og avløp, miljø og forurensning, feiling og tilsyn, park, idrett og friluftsliv. Meldingen går direkte til ansvarlig avdeling, og du får beskjed når meldingen er behandlet.

Rana kommune

Rådmann:	Robert Pettersen
Ordfører:	Kai Henriksen
Ansvarlig redaktør:	Robert Pettersen
Webredaktør:	Kari Jørgensen

Sentralbord: 75 14 50 00
Epost: postmottak@rana.kommune.no
Åpningstider:
Mandag - Fredag: kl. 08.00 - kl. 15.30
Onsdag : kl. 09.00 - kl. 15.30

Besøksadresse:
Rådhusplassen 2, 8622 Mo i Rana

Postadresse: Postboks 173 8601 Mo i Rana

Org.nr: 872 418 032